

Bytom Bobrek

design
w/terenie!
wszystko przychodzi z designerskim

REDAKCJA / EDITOR Wiesław Gdowicz, Marta Więckowska
TEKSTY / TEXT Wiesław Gdowicz, Marta Więckowska – ASP Katowice, Marek Gajda – Urząd Miasta Radlin, Paweł Jaworski – Fundacja Napraw Sobie Miasto
KOREKTA JĘZYKOWA / PROOF READING Aleksandra Domogała
TŁUMACZENIE / TRANSLATION Michał Szczurowski
PROJEKT GRAFICZNY / GRAPHIC DESIGN Anna Kopaczewska, ateliers10.com
ILUSTRACJE / ILLUSTRATIONS Magdalena Drobczyk
FOTOGRAFIE / PHOTOS Krzysztof Szewczyk

KONTAKT / CONTACT Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach / Academy of Fine Arts in Katowice
ul. Raciborska 37, 40-074 Katowice
www.asp.katowice.pl

ISBN 978-83-61424-46-8

PUBLIKACJA BEZPŁATNA / FREE ISSUE
Publikacja wydana w ramach projektu Design Silesia
Issue published with Design Silesia

design-silesia@asp.katowice.pl
www.design-silesia.pl

Organizator

Partner

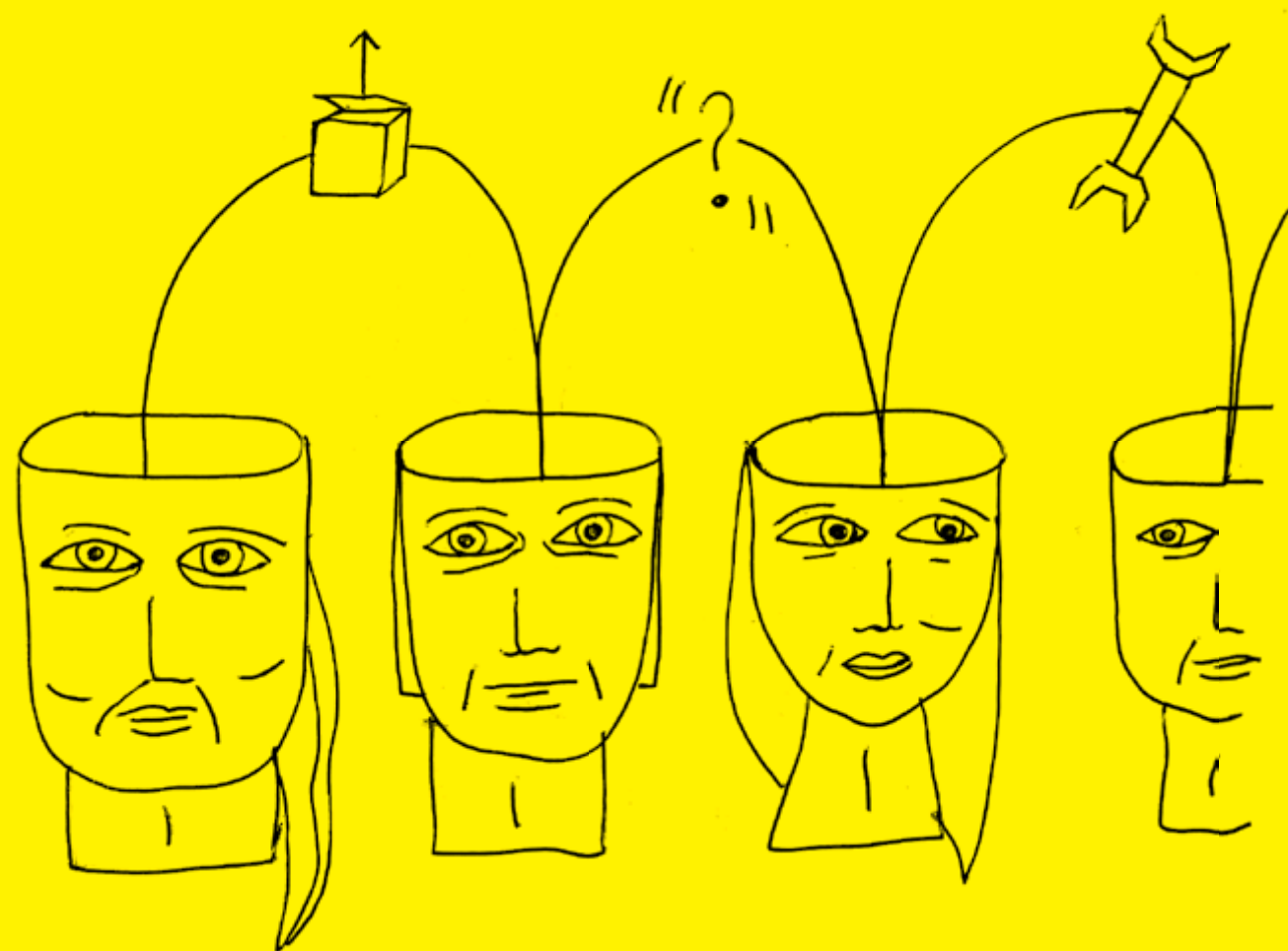

Patroni medialni

Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

1.	2.	3.	4.
Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
Stawianie pytań. STR. 4	Formułowanie celów. STR. 10	Design w praktyce. STR. 14	Co dalej? STR. 106
„Design Silesia”. STR. 6	Idea warsztatów „Design w terenie!”. STR. 12	Warsztaty „Design w terenie!”. STR. 17	Praktyczne informacje. STR. 110
Odpowiedzialność za przestrzeń publiczną. STR. 8	Dlaczego partycypacja jest istotna? W jaki sposób można ją przeprowadzać? Narzędzia pracy ze społecznością lokalną. STR. 13	3.a Odkrywanie Zbieranie informacji. STR. 24	Summary catalogue. STR. 114
		3.b Definiowanie Określanie wizji rozwoju gminy. STR. 38	
		3.c Rozwijanie Koncepcje projektowe. STR. 48	
		3.d Prezentacja efektów. Konsultacje koncepcji projektowych z mieszkańcami i władzami gminy. STR. 58	
		Bobrek działa(j)my Broszura. STR. 65	
		Rezultaty, opinie. STR. 100	

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
Design w praktyce.

4.

Kontynuacja
Co dalej?

Design Silesia

Choć filozofia designu jest uniwersalna, to jego konkretne zastosowanie ma zawsze regionalne korzenie – tworzone jest tu i teraz, dla konkretnych ludzi. Design z naszej perspektywy nie jest traktowany jako dobro luksusowe, ale jako działanie, które ma sprawić, byśmy żyli wygodniej i mądrzej. Nie ma nic bardziej kuszącego niż wizja możliwości poprawy codziennego życia, dlatego też w Polsce powstają nowe ośrodki i inicjatywy, w których promuje się design (Poznań, Kielce, Gdynia, Łódź). Każdy z nich jasno określa swoją misję i szuka tej sfery, w której będzie się wyróżniał. Projekt ze Śląska jako jedyny tak wyraźnie skupia się na sektorze publicznym. Za tę działalność w 2012 roku otrzymaliśmy, jako pierwsza instytucja publiczna w Polsce, międzynarodową, prestiżową nagrodę DME_Award przyznaną przez ekspertów z Design Management Europe. Wśród zaproponowanych działań (a od początku projektu Design Silesia podjęto ich 37) znalazły się takie jak: „Design do... usług!” (pomoc w przeprojektowaniu usług w wybranych instytucjach w regionie), Mobilne Kontenery Designu (mobilna wystawa z przykładami dobrej współpracy na linii przedsiębiorca – projektant/zespół projektowy) czy konkurs „Śląska Rzecz”, w którym nagradzane są produkty i usługi wprowadzone na rynek przez firmy i instytucje z regionu.

Najważniejsze działania
Design Silesia

Design... do usług! – pierwsze tego typu działanie w Polsce, podczas którego zespół projektowy wybrany w drodze konkursu i przeszkolony przez Design Wales (Walia, Cardiff) przeprowadził proces usprawniania usług w 3 instytucjach publicznych w regionie (w Powiatowym Urzędzie Pracy w Żorach, w Urzędzie Miasta Tychy oraz w Regionalnym Ośrodku Kultury w Katowicach).

Śląskie Ikony Designu – z inicjatywy Samorządu Województwa (lidera projektu) powstał projekt badawczy, którego efektem jest publikacja „Ikony Dizajnu w województwie śląskim” oraz pierwsza tego typu w Polsce wirtualna galeria z modelami 3D poświęcona designowi: www.ikony.design-silesia.pl. Zespół osób realizujących projekt nurtowało zagadnienie designu sprzed lat, dlatego podjął on próbę „cofnięcia się” o stulecie w celu odnalezienia odpowiedzi na pytanie o najlepsze tradycje projektowe w regionie. Nigdy wcześniej nikt nie pytał o to dziedzictwo tak szczegółowo. Po kilku miesiącach pracy udało się dotrzeć do wielu interesujących historii projektantów, projektantek i przedmiotów, których dzieje powinny ponownie ujrzeć światło dzienne.

Mobilne Kontenery Designu – dwa kontenery specjalnie przeprojektowane, tak by służyły celom wystawienniczym. Na mobilną wystawę składają się najlepiej zaprojektowane polskie produkty, które stanowią przykłady udanej współpracy między środowiskiem biznesu i gronem uzdolnionych projektantów i projektantek. Zaproszeni przez Design Silesia specjaliści stworzyli listę 15 cech, które charakteryzują idealnie zaprojektowany produkt. Są to: funkcjonalność, jakość, strategia, estetyka, ekonomia, bezpieczeństwo, dystrybucja, innowacyjność, ergonomia, ekologia, komfort, dostępność, wytrzymałość, tradycja i technologia. W nietypowej galerii, jaką są Mobilne Kontenery Designu, prezentowanych jest piętnaście produktów posiadających po kilka z wymienionych cech. MKD w ciągu zaledwie 5 miesięcy odwiedziło ponad 12 000 osób w 8 miastach, w tym m.in. podczas Łódź Design Festiwal i Gdynia Design Days.

1.

2.

3.

4.

Wzorowe śląskie – pierwszy tego typu program w regionie, w którym monitorowany jest proces powstawania produktu przy współpracy młodych projektantów/projektantek z przedsiębiorcami, którzy do tej pory jeszcze nie pracowali z designerami. W drodze konkursu 4 zespoły pracowały nad 4 procesami pod okiem dobranych trenerów. Zadania dotyczyły: promocji usług noclegowych na terenie województwa śląskiego, przeprojektowania rozkładu jazdy komunikacji miejskiej w Cieszynie, projektowania wnętrza kolejowego wagonu pasażerskiego oraz przygotowania nowej kolekcji produktów tekstylnych dla dzieci.

Design jest dla ludzi – comiesięczny dodatek do „Gazety Wyborczej”. Prosto i ciekawie o wszystkich aspektach designu – to idea cyklu składającego się z 12 publikacji „Design jest dla ludzi”, które przez cały 2012 rok pojawiały się w ostatnie piątki miesiąca w katowickiej „Gazecie Wyborczej” oraz na stronie Design Silesia www.design-silesia.pl. Każdy numer poświęcony był innemu zagadnieniu. Autorzy na łamach miesięcznika opowiadali, w jaki sposób projektowanie sprzyja biznesowi, podawali najlepsze przykłady zielonego designu oraz wyjaśniali, czym jest system identyfikacji wizualnej i na czym polega idea Design for All. Wszystko po to, aby uświadomić każdemu, że jest otoczony przez design i wyculić go na dobre projektowanie. Wszystkie numery ułożyły się w unikalną encyklopedię, jakiej w Polsce jeszcze nie było. Jeden z obszarów szczególnego zainteresowania projektu Design Silesia stanowi przestrzeń publiczna, która w Polsce nadal w wielu miejscach jest bardzo zaniedbana.

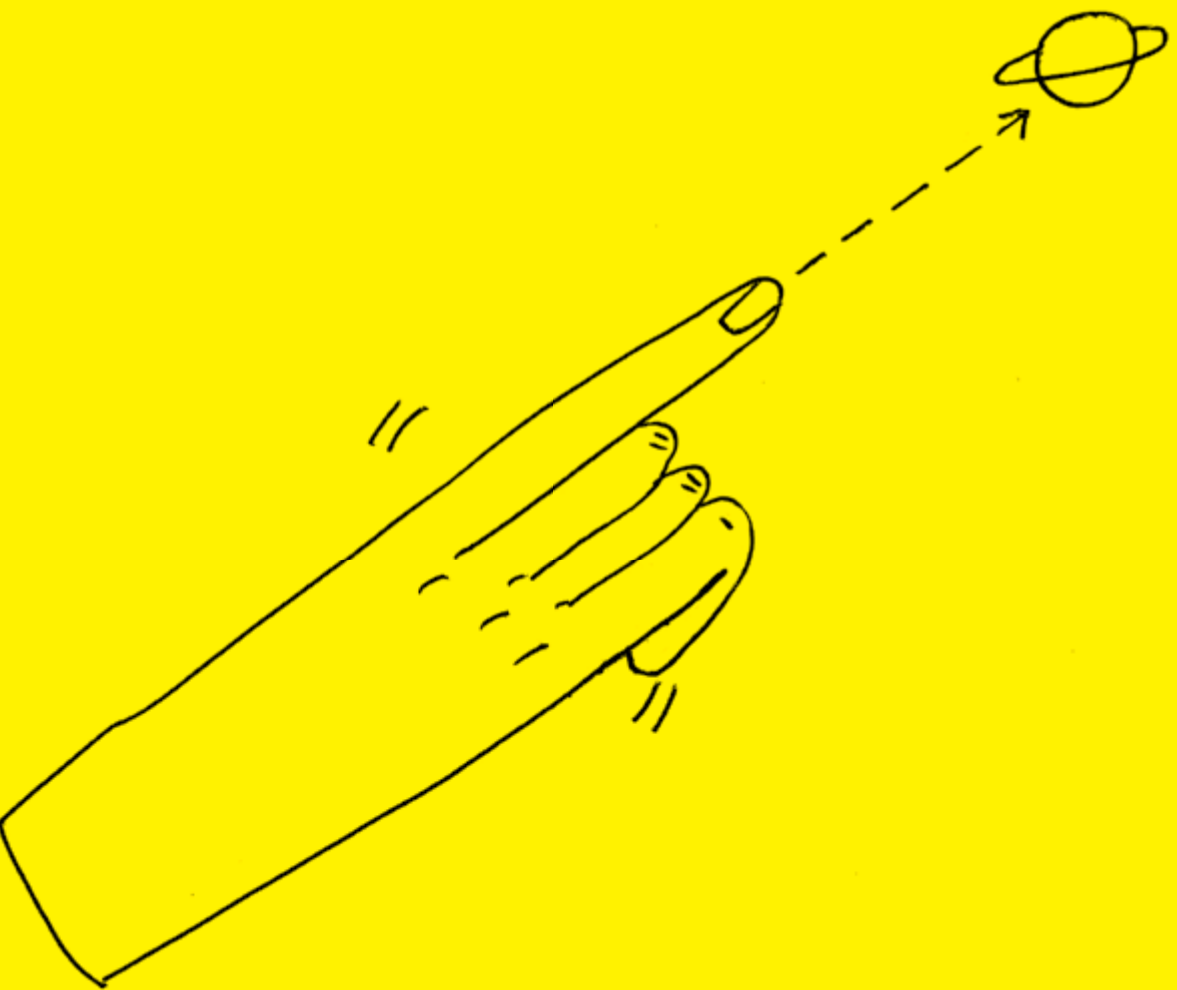
Dobra organizacja transportu miejskiego, wysoka jakość, atrakcyjność oraz przede wszystkim funkcjonalność elementów wyposażenia przestrzeni miejskiej, przestrzeni do rekreacji i wypoczynku, placów zabaw czy budynków użyteczności publicznej podnoszą jakość życia mieszkańców, poprawiają samopoczucie i korzystnie wpływają na ich zachowanie. To z kolei może zwiększyć aktywność społeczną i zawodową mieszkańców, co przekłada się na gospodarczy i kulturalny rozwój regionu.

W projekcie Design Silesia przewidziane są różne działania związane z edukacją samorządowców w tym zakresie: szkolenia, warsztaty, konferencje. Ich celem jest z jednej strony podkreślenie wagi działań podnoszących jakość przestrzeni publicznej, a z drugiej strony uświadomienie, w jaki sposób design może wspierać proces dokonywania zmian w tym obszarze.

Jednym z zadań, realizujących ten proces edukacji, są warsztaty „Design w terenie!”. Głównym celem tego przedsięwzięcia jest dogłębne zanalizowanie problemów projektowych występujących na terenie wybranej gminy przez zespół projektantów, kierujących grupą studentów oraz ściśle współpracujących z przedstawicielami gminy, na terenie której odbywa się to wydarzenie.

KONSEKWENCJE DZIAKALNOŚCI
PRZEMYSŁOWEJ KOPALNĖ I HUT ORAZ ICH
LIKWIDACJI ZNACZĄCO WPEŁYNĘŁY
NA STAN BYTOMSKIEJ
PRZESTRZENI PUBLICZNEJ,
W SZCZEGÓLNOŚCI W DZIELNICACH,
GDZIE ZASIĘG WSPOMNIANYCH
DZIAKALNOŚCI BYŁ ZNACZĄCY.
SĄ TO:
BOBREK, KARB, SZOMBIERKI, ROZBARK,
MIECHOWICE I ŁAGIENNIKI.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3.	4.
Przestrzeń publiczna. Dostrzeżenie problemu	Dlaczego zdecydowano zaprosić zespół „Design w terenie!”?		
	Bytom jest miastem na prawach powiatu, położonym w północno-zachodniej części Aglomeracji Górnośląskiej, z historią sięgającą roku 1254, kiedy to uzyskał prawa miejskie. Zajmuje obszar 69,44 km², z czego ponad 43% stanowią użytki rolne i lasy. Po ponad 750 latach coraz częściej mówi się, że Bytom jest najbardziej problemowym miastem w Unii Europejskiej. Przyczyn obecnej sytuacji Bytomia jest kilka. Przede wszystkim należy wskazać negatywne skutki transformacji gospodarczej – w tym drastyczną redukcję bazy ekonomicznej miasta, czyli tego, co miasto produkowało i oferowało na zewnątrz. Negatywne oddziaływanie zmian jest widoczne we wszystkich płaszczyznach życia, tj.: społecznej, gospodarczej i środowiskowej. Mieszkańcy utracili pracę w kopalniach i hutach, a osoby wchodzące na rynek pracy spotykały się z brakiem ofert zatrudnienia. W rezultacie bytomianie zaczęli opuszczać miasto, szukając pracy oraz atrakcyjnego miejsca zamieszkania dla siebie i swoich rodzin. Są również osoby, które nie znalazły pracy, ale zostały w mieście, korzystając z instrumentów pomocy społecznej. Co niepokojące, udział tych osób systematycznie rośnie – obecnie stopa bezrobocia rejestrowanego wynosi ponad 20% i jest najwyższa w regionie. Mamy więc do czynienia ze zmniejszaniem się wpływów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych przy jednoczesnym wzroście wydatków na pomoc społeczną. Uszczupla to pulę środków, którą można byłoby przeznaczyć na działania inwestycyjne, rozwojowe. W wyniku działalności górniczej wiele naturalnych form ukształtowania terenu uległo przekształceniom: powstały hałdy odpadów kopalń i hut oraz zapadliska terenu nad wyrobiskami górniczymi. Rozległe skutki eksploatacji górniczej dotyczą zarówno zasobów mieszkaniowych, infrastruktury komunalnej, jak i środowiska przyrodniczego. Czynią one realnym zagrożeniem utraty na dużą skalę wyjątkowego dziedzictwa kulturowego i przemysłowego miasta, które w porównaniu z innymi miastami Aglomeracji Górnośląskiej posiada najwięcej obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Społeczna świadomość wartości tego dziedzictwa wzrasta, o czym świadczą mogą inicjatywy podejmowane na rzecz udokumentowania niezwykłych walorów architektonicznych Bytomia oraz ich promocji i udostępniania szerszemu gronu odbiorców. Bobrek jest jedną z dzielnic Bytomia zaliczonych do kategorii kryzysowych, gdzie „depresja” społeczna wywołana utratą miejsc pracy była najbardziej odczuwalna. Pożądana jest tam reintegracja społeczna mieszkańców, odbudowa więzi społecznych i wzrost zaangażowania obywatelskiego społeczności lokalnej, czemu służyć ma szeroko rozumiana rewitalizacja dzielnicy w warstwie społecznej, gospodarczej i środowiskowej, a w konsekwencji poprawa jakości przestrzeni publicznej, zapewniającej mieszkańcom dzielnicy większe bezpieczeństwo i komfort życia oraz ułatwiającej dostęp do wysokiej jakości usług społecznych. Współcześnie jako czwarty filar zrównoważonego rozwoju, oprócz społeczności, gospodarki i środowiska, wskazuje się współzarządzanie (ang. participatory governance), stąd kluczowe wydaje się wypracowanie form bezpośredniej współpracy władz lokalnych z mieszkańcami na rzecz zrównoważonego rozwoju dzielnicy. W tym miejscu właśnie znaleźliśmy wspólny przedmiot współpracy, gdzie oczekiwania Bytomia zbiegły się z założeniami projektu „Design w terenie!”.		

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
Design w praktyce.

4.

Kontynuacja
Co dalej?

Idea warsztatów „Design w terenie!”

Warsztaty „Design w terenie!” to, jak sama nazwa mówi, praca projektowa na miejscu. Dziesięciu studentów kierunków projektowych śląskich uczelni wraz z ekspertami przez tydzień mieszka w danej gminie – miejscu, dla którego opracowują koncepcje projektowe mające na celu uzdrowienie bądź ulepszenie jego funkcjonowania. W ten sposób zespół projektowy może jak najlepiej poznać miejsce, obserwować je i rozmawiać z mieszkańcami, by dowiedzieć się od nich jak najwięcej. Zebranie informacji o potencjale miejsca oraz lokalnych problemach i potrzebach ma doprowadzić do sformułowania pytań, poszukiwania odpowiedzi i propozycji jak najlepszych rozwiązań projektowych.

Oczekiwania wobec warsztatów

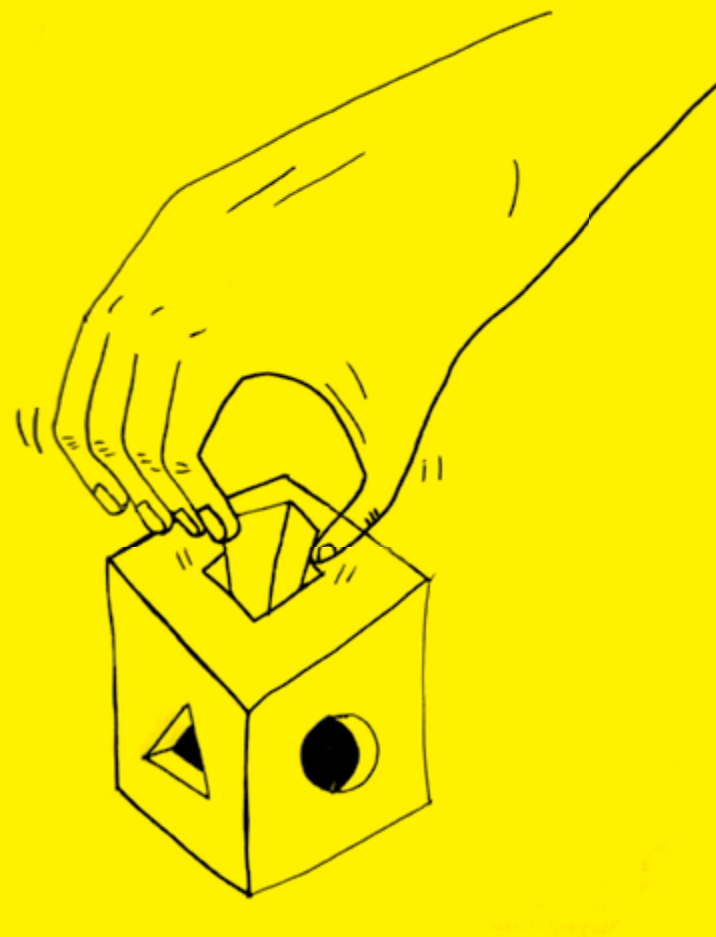
Wprowadzenie dwufunduszowych programów operacyjnych w perspektywie finansowej na lata 2014–2020, tj. finansowanych z EFS i EFRR, pozwoli na zwiększenie efektywności prowadzonych inwestycji miejskich, w szczególności tych rewitalizacyjnych. Projekty mają mieć charakter bardziej zintegrowany i w większym stopniu niż obecnie będą koncentrować się na włączeniu społecznym. W procesie rewitalizacji zdegradowanych dzielnic miejskich istotną rolę odgrywać powinny nie tylko podmioty sektora publicznego, ale również prywatnego i społecznego. Dlatego też władze miasta uznały, że jest to dobry moment na rozwinięcie idei współzarządzania i sprecyzowały swoje oczekiwania co do przedmiotu projektu w zakresie:

- wzmocnienia partycypacji społecznej w planowaniu rozwoju miasta;
- przełożenia najważniejszych postulatów mieszkańców na konkretne rozwiązania;
- rozpoznania potrzeb, które w pierwszej kolejności miałyby być zaspokojone;
- oceny planowanego umiejscowienia Śląskiego Centrum Nauki w budynku EC Szombierki.

Drugi poziom oczekiwań koncentrował się na wzroście poczucia odpowiedzialności społeczności lokalnej za jakość otoczenia, w którym żyje. W konsekwencji bowiem sprzyjać ono będzie integracji społecznej i gospodarczej oraz wpłynie pozytywnie na skuteczność projektów rewitalizacyjnych, które miasto zamierza realizować w perspektywie finansowej do 2020 roku. Wytyczenie kierunku zmian przy współudziale społeczności lokalnej stanowić będzie ważny etap w realizacji kompleksowego i zintegrowanego programu rewitalizacji miasta.

Już na początku realizacji projektu okazało się, że mieszkańcy są bardzo dobrze zorganizowani, a ich potrzeby jasno zdefiniowane. Wymagają one jednak uporządkowania pod względem zależności przyczynowo-skutkowych, ich ważności oraz identyfikacji konkretnych rozwiązań. Stąd właśnie koncentracja na takim, a nie innym zakresie projektu. Trafnie również zidentyfikowano konieczność poprawy komunikacji pomiędzy władzami miasta a społecznością lokalną.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3.	4.
Dlaczego partycypacja jest istotna? W jaki sposób można ją przeprowadzać? Narzędzia pracy ze społecznością lokalną.	Kiedy pytamy o to, czy partycypacja jest potrzebna, głos sprzeciwu pojawia się rzadko. Kiedy pytamy, kto powinien brać w niej udział, pojawia się odpowiedź: mieszkańcy. Osobiście bliska mi jest jednak perspektywa Markusa Miessena, który w książce <i>The nightmare of participation</i> podejście to nazywa właśnie tytułowym „koszmarem”. Często bowiem partycypacja służy temu, by uniknąć odpowiedzialności za podejmowanie decyzji (szczególnie gdy mówimy o konsultacjach społecznych) lub zademonstrowaniu oporu, który powzięto za późno, w momencie, kiedy wszystkie decyzje uzyskały już status formalny. Dlatego tak istotne jest postawienie pytania: czemu partycypacja ma służyć? W pierwszej kolejności powinien je sobie zadać badacz społeczny, który często organizuje proces. Jeśli partycypacja traktowana jest jako przykra konieczność na drodze do realizacji planów, których kształt został już przesądzony, to – niezależnie od wyników – będzie ona jedynie elementem manipulacji. Inna możliwość jest taka, iż doprowadzi do wybuchu konfliktu. Paradoksalnie, będzie on o wiele ważniejszym wydarzeniem niż rozmowy przy okrągłym stole. Podczas konfliktu bowiem strony zaczynają zdawać sobie sprawę z własnych interesów, wchodzą w relacje grupowe, konsolidują się i następnym razem mogą zareagować wcześniej, kiedy ich wpływ wciąż jeszcze będzie ważki. Rola konfliktu jest tym bardziej istotna (o ile jest on dopiero w początkowej fazie i nie eskalował), że pozwala uniknąć pozornych działań partycypacyjnych. Widoczne są wówczas grupy interesu, które powinny partycypować w procesie podejmowania decyzji i o wiele trudniej jest którejś z nich odmówić prawa głosu. Wspominam o tym dlatego, że nierzadką praktyką jest włączanie do procesu jedynie uczestników „wygodnych”. Dzieje się tak zarówno po stronie samych mieszkańców, których żywotne interesy mogłyby zostać zagrożone poprzez udział konkurentów w podziale zasobów, jak i po stronie instytucji publicznych i władz samorządowych, dążących w ten sposób do minimalizacji wysiłku. Partycypacja jest zatem potrzebna i znacząca wtedy, gdy biorą w niej udział reprezentanci wszystkich grup (a nie ogół, ponieważ przypominałoby to tworzenie mapy terytorium wielkości owego terytorium), od których decyzji zależy wprowadzenie rozwiązań oraz tych, których rozwiązania dotyczą. Co ważne, to by w procesie tym działania informacyjne przeplatały się z działaniami uzgodnieniowymi i tym samym, by ostateczne decyzje zostały podjęte w oparciu o posiadaną wiedzę, dostępne zasoby i możliwości, a nie jedynie idealistyczne wyobrażenia o tym, jak sytuacja powinna wyglądać. Nie chodzi o dojście do konsensu, ponieważ ten zazwyczaj jest pozorny, lecz o poznanie różnych punktów widzenia i podjęcie decyzji, która w tym momencie wydaje się najlepiej spełniać założone na wstępie kryteria. A jeśli nie partycypacja, to co? Tam, gdzie nie ma obawy co do zainicjowania konfliktu lub gdzie mieszkańcy „śpią”, warto poruszyć społeczność wydarzeniem burzącym dotychczasowy spokój: nieoczekiwanym, wykraczającym poza konsultacyjne ramy, kreatywnym i pozwalającym chociaż na chwilę wyjść z domu i skonfrontować się z innymi. Czasem dajmy spokój z partycypacją i po prostu zrobmy coś niezwykłego.		
Ewa Zielińska			

Wojciech Wargacki

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
Design w praktyce.

Warsztaty
„Design w terenie!”

4.

Kontynuacja
Co dalej?

3.a

Odkrywanie.
/ Zbieranie informacji.

3.b

Definiowanie.
Określanie wizji
rozwoju gminy.

3.c

Rozwijanie.
/ Koncepcje projektowe.

3.d

Prezentacja efektów.
Konsultacje koncepcji
projektowych
z mieszkańcami
i władzami gminy.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3.	4.

organizatorzy

Realizacja warsztatów
Wybór miejsca

W dniu 11 lutego 2013 roku odbyło się posiedzenie Jury „Design w terenie!” mające na celu rozstrzygnąć, do której gminy pojedzie zespół projektantów.

Skład Jury:
prof. ASP Wiesław Gdowicz | przedstawiciel Organizatora – Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, koordynator projektu Design Silesia z ramienia ASP Katowice;

dr Justyna Kucharczyk | przedstawicielka Organizatora – Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach, Członkini Zespołu Projektowego Design Silesia;

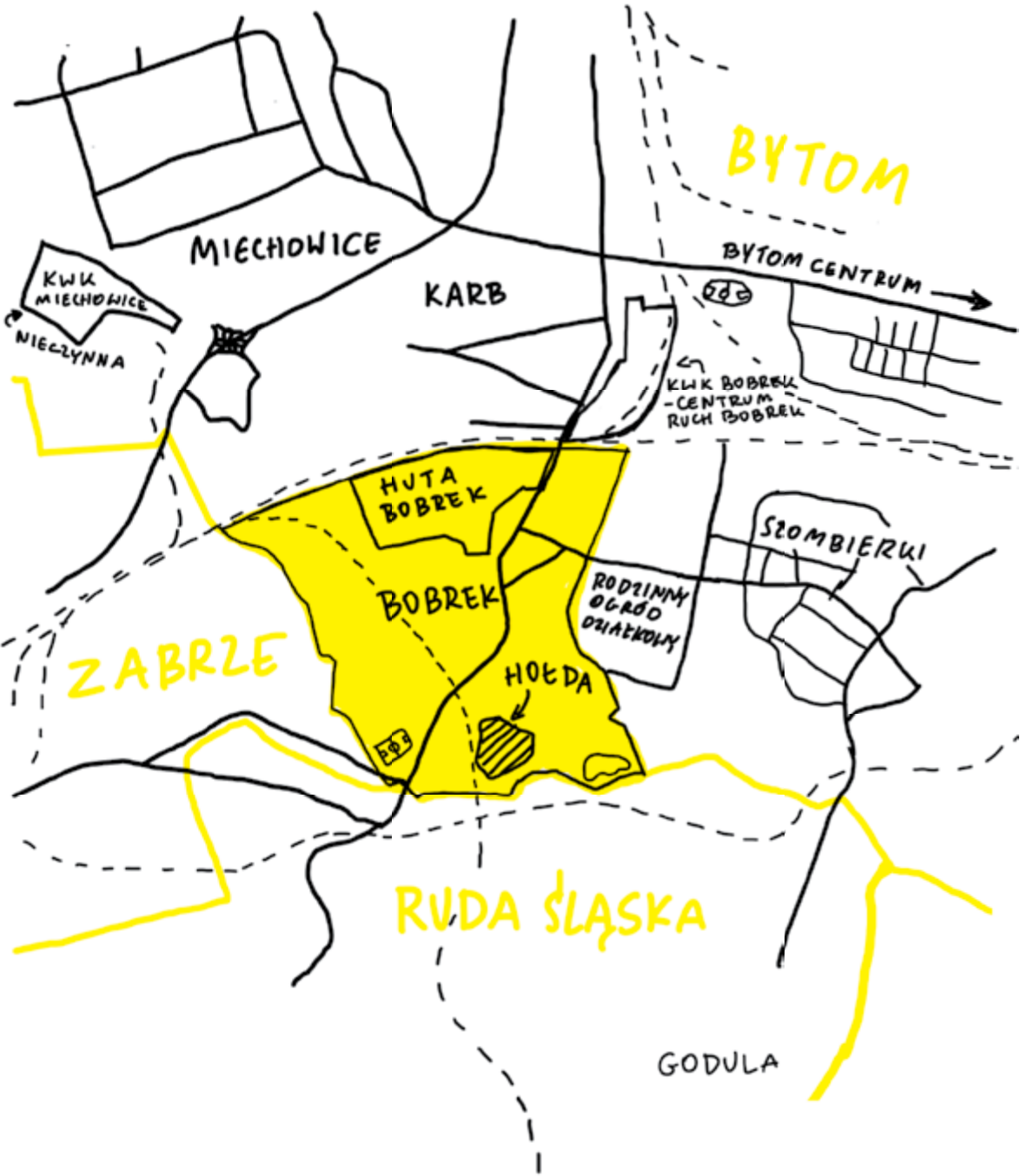
Barbara Szafir | przedstawicielka Urzędu Marszałkowskiego – lidera projektu Design Silesia, Zastępczyni Dyrektorki Wydziału Europejskiego Funduszu Społecznego.

Zgodnie z zapisami w Regulaminie Uczestnictwa dla gmin w zadaniu „Design w terenie!” 2012 §4 pkt 3 ocenie podlegały:

- a. uzasadnienie potrzeby uczestnictwa oraz oczekiwania gminy w wydarzeniu, w kontekście możliwości ich realizacji w trybie warsztatowym.
- b. spełnienie wszystkich warunków uczestnictwa zawartych w § 4 regulaminu „Design w terenie!”

Spośród trzynastu śląskich gmin zgłoszonych do konkursu wybrano Bytom – miasto, które najlepiej uzasadniło potrzebę zorganizowania warsztatów. W zgłoszeniu silnie zaakcentowano głos mieszkańców w podejmowaniu decyzji o przestrzeni publicznej oraz podniesiono problem ludzi wykluczonych. Określenie celu prowadzonych działań – zmiany myślenia o przestrzeni publicznej przez mieszkańców, którzy biorą odpowiedzialność za otaczającą ich przestrzeń – według jury mogło przełożyć się na właściwe sformułowanie problemów projektowych, możliwych do realizacji w trybie warsztatowym.

Po wizycie w Bytomiu i spotkaniu organizatorów i ekspertów z przedstawicielami Urzędu Miejskiego zdecydowano o przeprowadzeniu warsztatów w dzielnicy Bobrek. O wyborze zaważył kontekst społeczny. Bobrek to z jednej strony dzielnica o bardzo negatywnym wizerunku, gdzie występuje wysokie bezrobocie, wykluczenie społeczne, do tego wiele budynków jest bardzo zaniedbanych; z drugiej strony to dzielnica, której mieszkańcy zaczynają się aktywizować i chcą działać.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3.	4.
Bobrek – charakterystyka miejsca			
	Bobrek jest dzielnicą położoną w południowej części Bytomia przy granicy z Zabrzem i Rudą Śląską, z historią sięgającą XIV wieku. Osada o charakterze wiejskim w drugiej połowie XIX wieku weszła w okres dynamicznego rozwoju przemysłowego – wtedy rozpoczęły działalność huty cynku i żelaza, koksownia, kopalnia węgla kamiennego, a wraz z nimi: szkoła, szpital, kościół parafialny i cmentarz. Zabudowa dzielnicy nabrała miejskiego charakteru. Sytuacja społeczno-gospodarcza uległa gwałtownemu pogorszeniu w latach 90-tych XX wieku, kiedy to w następstwie restrukturyzacji przemysłu zlikwidowano Hutę Bobrek, będącą najważniejszym zakładem pracy dla mieszkańców dzielnicy. W ciągu minionego dwudziestolecia na Bobrku, podobnie jak na terenie całego Bytomia, obserwuje się szereg negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych. Aby skutecznie i kompleksowo przeciwdziałać tym zjawiskom w mieście, wdrażany jest Program Rewitalizacji Bytomia na lata 2007–2020. Jednym z jego założeń jest realizacja projektów w oparciu o współpracę podmiotów publicznych, prywatnych i obywatelskich. Programem objęty jest także obszar dzielnicy Bobrek, charakteryzujący się dużą koncentracją problemów społecznych, gospodarczych i środowiskowych. Warto podkreślić, że Bobrek stanowi „najmłodszy” demograficznie obszar miasta – ponad 20% mieszkańców dzielnicy stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym. Na terenie dzielnicy nie brak cennych inicjatyw społecznych. Prężnie działają tu m.in.: Terenowy Punkt Pomocy Środowiskowej, Dzienny Dom Pomocy, placówki oświatowe zaangażowane w realizację projektów integrujących lokalną społeczność czy organizacje pozarządowe. W krajobrazie dzielnicy odnajdziemy ciekawe obiekty przemysłowe, ale też niezwykle cenną, zabytkową, często urzekającą swą niepowtarzalną architekturą zabudowę robotniczych osiedli. Jest to m.in. kwartał w rejonie ulic: Konstytucji, Jochemczyka i Ustronie oraz Piecucha, Pasteura i Stalowej. Na granicy Bobrka, Karbia i Szombierka usytuowany jest obiekt Elektrociepłowni Szombierki, będący unikatowym na skalę europejską przykładem doskonale zachowanego dziedzictwa kulturowego regionu. Adaptacja tego obiektu do pełnienia nowych funkcji może pozytywnie wpłynąć na aktywizację zdegradowanych terenów znajdujących się w jego pobliżu, w tym w dzielnicy Bobrek.		
PAL	Od pięciu lat działa tam Terenowy Punkt Pomocy Środowiskowej oraz Program Aktywności Lokalnej.		

Kto tworzy „Design w terenie!”?	O wyjątkowości warsztatów „Design w terenie!” świadczy nie tylko ich głównie założenie – praca „w terenie”, ale również praca w interdyscyplinarnym zespole, składającym się z projektantów, architektów, socjologów, przedstawicieli władz i mieszkańców danej gminy.
Eksperci – prowadzący	Do zespołu „Design w terenie!” udało się zaprosić najlepszych specjalistów z całej Polski. Wśród nich jest Marlena Happach, architektka, która założyła Stowarzyszenie Odblokuj działające na rzecz poprawy środowiska mieszkaniowego. W Warszawie udało się jej zrewitalizować kilka praskich podwórek, a także odczarować blokowisko na Rakowcu. Sporne kwestie, które pojawiają się przy projektach z dużą liczbą uczestników, rozwiązywać będzie Ewa Zielińska – kolejna z ekspertek „Design w terenie!”, doświadczona mediatorka w Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów. Grupę ekspercką będą wspierać również młodzi dizajnerzy: Krystian Kowalski ze studia projektowego Kompott oraz śląscy projektanci Weronika Kiersztein i Michał Kozik z MUSK collective design.
Marlena Happach	Architektka, założycielka i prezeska Stowarzyszenia Odblokuj. Absolwentka studiów na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej i L'Ecole Nationale Supérieure d'Architecture de Paris La Villette. Była stypendystka niemieckiej fundacji DAAD (TU Berlin Wydział Planowania Miejskiego i Regionalnego 2003). Wiceprezes ds. edukacji w Prezydium OW SARP. Laureatka nagród i konkursów architektonicznych (m.in. Nagroda im. Erharda Buska, konkurs Przystanek dla Warszawy, European 10). Prowadzi warsztaty partycypacyjne według autorskiej metody z zastosowaniem makiety (współpraca m.in. z Centrum Komunikacji Społecznej m.st. Warszawy) oraz warsztaty architektoniczne dla dzieci.
Ewa Zielińska	Współzałożycielka i prezes Stowarzyszenia Kulturotwórczego Miastodwa. Mediatorka w Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów. Ukończyła kulturoznawstwo w Instytucie Badań Interdyscyplinarnych „Artes Liberales” na Uniwersytecie Warszawskim, a w Instytucie Stosowanych Nauk Społecznych UW przygotowuje pracę doktorską o roli metodologii pracy projektowej (design thinking) w podejmowaniu społecznych wyzwań. Wnioski z przygotowań wciela w życie jako członek Zespołu ds. Konsultacji Społecznych Polskiego Towarzystwa Socjologicznego. W ramach działalności w zespole m.in. brała udział w projekcie Ochocki Model Dialogu Obywatelskiego służącym opracowaniu zasad prowadzenia konsultacji społecznych dotyczących przestrzeni publicznej.
	Wpiera akcje sąsiedzkie jak „Zróbmy sobie Planty”, czyli spotkanie organizowane dla mieszkańców Rakowca. Zajmuje się działalnością animatorską i zdobywaniem funduszy (fundraising). Współtworzyła koncepcję i prowadziła grę konsultacyjną „Filtrowa do usług”, we współpracy z Muzeum Sztuki Nowoczesnej w ramach festiwalu „Warszawa w budowie”. Ostatnio odkrywa uroki śniegu i poważnie zastanawia się nad zakupem sanek.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3.	4.
Krystian Kowalski	Projektant, Kompott studio. Studio zostało założone w 2009 roku. Od 2011 roku działa na stałe w Warszawie, prowadzone przez Maję Ganszyniec i Krystiana Kowalskiego – absolwentów Wydziału Design Product z Royal College of Art w Londynie. Obszar działań projektowych studia obejmuje design consulting dla międzynarodowych klientów w obszarze mebli, produktu, a także projektowania usług. Projektanci są szczególnie zainteresowani tworzeniem nowych typologii produktów. Tworząc produkt, pracują blisko z klientem, przeprowadzając dogłębny research uwzględniający potrzeby firmy: jej strategię, rynek i możliwości produkcyjne. Projektanci z Kompott studio byli nominowani do FX International Interior Design Award 2010 w kategorii „Breakthrough Talent of the Year”, mają na koncie wystawy w Mint Gallery w Londynie czy Mediolańskim Triennale, a także – publikacje w DOMUS, Interni czy amerykańskim Newsweeku.		
MUSK collective design	Kolektyw projektowy współtworzony przez piątkę młodych śląskich architektów: Józka Madeja, Annę Urbańską, Katarzynę Səsiadek, Michała Kozika i Weronikę Kiersztejn. O współpracy zdecydowali w Amsterdamie, ale działają na Śląsku. Doświadczenie zdobywali w pracowniach w Polsce, Holandii i we Francji. Są laureatami wielu konkursów, także międzynarodowych. Forma kolektywu jest ich odpowiedzią na aktualną sytuację rynku projektowego. Nie ograniczają się jedynie do projektowania architektury, dlatego w portfolio MUSK collective design można znaleźć: grafikę, produkt oraz projekty dotyczące przestrzeni publicznej. Od lat prowadzą badania w zakresie społecznej użyteczności, socjologii przestrzeni i tożsamości lokalnej.		
Weronika Kiersztejn	Urodzona w 1986 roku w Katowicach. Architekt i designer, współtworzy MUSK collective design. Studiowała architekturę i urbanistykę na Politechnice Śląskiej, a także Architekturę oraz projektowanie produktu na Universidade da Beira Interior w Portugalii (2008–2009). Od drugiego roku studiów pracuje w zawodzie, zajmując się architekturą oraz projektowaniem wnętrz. W 2010 roku odbyła staż w Dick van Gameren architecten w Amsterdamie. Ukończyła kurs projektowania parametrycznego oraz cyfrowego wspomagania fabrykacji.		
Michał Kozik	Urodzony w 1986 roku w Zabrze. Architekt i designer, współtworzy MUSK collective design. Studiował architekturę i urbanistykę na Politechnice Śląskiej, a także architekturę oraz projektowanie produktu na Universidade da Beira Interior w Portugalii (2008–2009). Ukończył studia podyplomowe z zarządzania projektami w Krakowskiej Szkole Biznesu przy Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Pracuje od 7 lat, między innymi w 2010 r. współpracował z jednym z najlepszych biur architektonicznych w Europie – UN Studio (Amsterdam). Współwłaściciel agencji interaktywnej. Weronika i Michał wspólnie pracują od 6 lat. Zdobyli I miejsce na Międzynarodowych Biennale Architektury Wnętrz w Krakowie (2010 r.), II wyróżnienie w Międzynarodowym, konkursie zamkniętym „Outdoor Gallery of the City of Gdańsk” (2011 r.) oraz inne nagrody i wyróżnienia. W swoich pracach kładą nacisk na społeczny aspekt projektowania przestrzeni oraz jej relacje z użytkownikiem.		

Krystian Kowalski,
projektant, Kompott studio

Krystyna Fornal i Aleksandra Bubniak,
przedstawicielki Miejskiego Ośrodka
Pomocy Rodzinie

Od góry:
Dominika Kściuczyk – Miejski
Konservator Zabytków,
Andrzej Sobaś, projektant, Akademia
Sztuk Pięknych w Katowicach,
Ewa Zielińska, socjolożka,
Stowarzyszenie Kulturotwórcze
Miastodwa

Justyna Kucharczyk,
projektantka, Akademia Sztuk
Pięknych w Katowicach

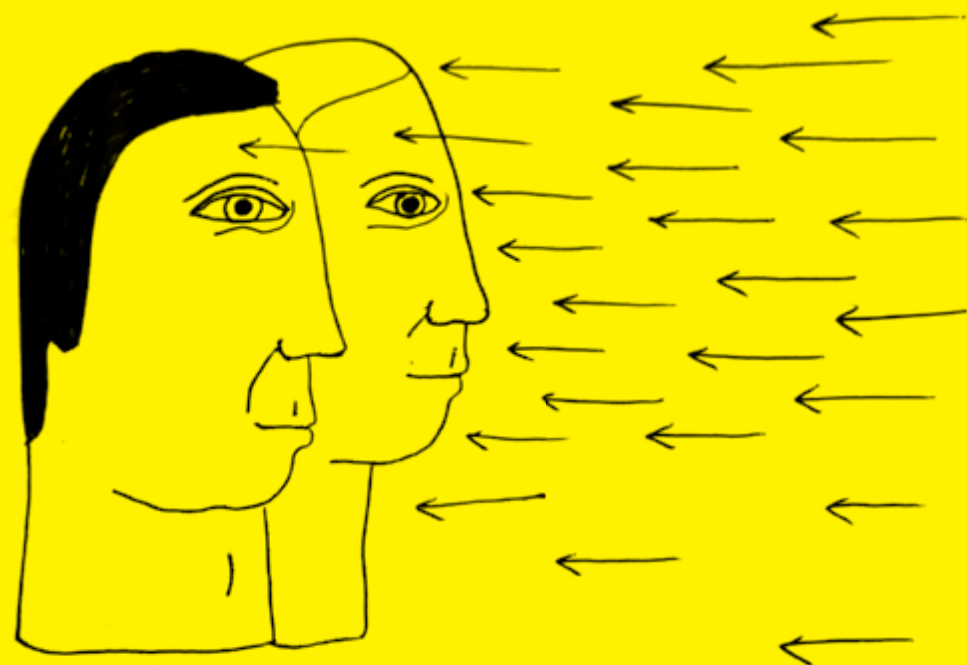

Weronika Kiersztejn,
architektka i projektantka,
MUSK collective design

Barbara Dobrowolska i Bożena Mielczarska – Referat Zagospodarowania
Przestrzennego

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3.	4.
Wykłady wspierające		dr Justyna Kucharczyk projektantka, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach dr Andrzej Sobaś projektant, Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach	
Uczestnicy warsztatów		Dziesięciu studentów/-tek i absolwentów/-tek kierunków projektowych śląskich uczelni wyższych (wybranych przez prowadzących warsztaty i organizatorów na podstawie przesłanego portfolio). Katarzyna Bargieł <i>Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, kierunek: wzornictwo</i> Joanna Derlatka <i>Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, kierunek: wzornictwo</i> Monika Kowaluk <i>Politechnika Śląska, kierunek: architektura i urbanistyka</i> Adam Musielak <i>Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, kierunek: wzornictwo</i> Agnieszka Lipińska <i>Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, kierunek: grafika, specjalność: projektowanie graficzne</i> Maria Prochaczek <i>Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, kierunek: grafika, specjalność: projektowanie graficzne</i> Grzegorz Pronobis <i>architekt, Pronobis Studio</i> Sylwia Widzisz-Pronobis <i>architektka, Pronobis Studio</i> Magdalena Rzeszowska <i>Akademia Sztuk Pięknych w Katowicach, kierunek: wzornictwo</i> Kacper Kuczyński <i>Politechnika Śląska, kierunek: architektura i urbanistyka</i>	
Mieszkańcy		Istotną rolę w przebiegu warsztatów odegrali mieszkańcy dzielnicy Bobrka, gdzie lokalny patriotyzm wyraża się w żywym zainteresowaniu sprawami własnej ulicy, podwórka, otoczenia, a także znajomością historii miejsca. Mieszkańcy mają świadomość problemów swojej dzielnicy, a co najważniejsze – chcą i nie boją się jej zmieniać.	
Władze miasta		Sprawne i efektywne przeprowadzenie warsztatów było możliwe dzięki włączeniu się w ich realizację władz miasta Bytomia poprzez: zapewnienie miejsca do pracy dla zespołu projektowego, aktywne uczestnictwo w pracach warsztatowych oraz pomoc w dotarciu i zaangażowaniu lokalnej społeczności. Koordynatorem warsztatów z ramienia władz miasta był Lucjan Goczół wspierany przez Magdalenę Mazurkiewicz (Referat Planowania Strategicznego i Funduszy Europejskich). Warsztaty na miejscu pomagały organizować przedstawicielki Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie: Aleksandra Bubniak i Krystyna Fornal – znane z realizacji Programu Aktywności Lokalnej MOPR-Bytom.	

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
Design w praktyce.

Warsztaty
„Design w terenie!”

4.

Kontynuacja
Co dalej?

3.a

Odkrywanie.
/ Zbieranie informacji.

3.b

Definiowanie.
Określanie wizji
rozwoju gminy.

3.c

Rozwijanie.
/Koncepcje projektowe.

3.d

Prezentacja efektów.
Konsultacje koncepcji
projektowych
z mieszkańcami
i władzami gminy.

Dzień 1

pierwsze wrażenie

rozmowy
z mieszkańcami
i wizyty terenowe

SPOTKANIE Z AKTYWISTAMI

Prace warsztatowe rozpoczęły się od samego rana. Licznie zgromadzeni mieszkańcy dzielnicy w Terenowym Ośrodku Pomocy Społecznej, w którym odbywały się warsztaty, opowiadali uczestnikom, jak żyje się na Bobrku. To, co najbardziej zaskoczyło uczestników warsztatów, to ogromne zaangażowanie mieszkańców w prowadzone działania, które miały na celu z jednej strony zadbanie o wspólną przestrzeń, z drugiej – zmianę wizerunku dzielnicy, która jest bardzo negatywnie postrzegana przez resztę mieszkańców Bytomia.

Podejmowane przez mieszkańców działania obejmują organizowanie imprez kulturalnych i sportowych, które mają na celu zintegrować mieszkańców oraz umożliwić im rozwijanie posiadanych umiejętności. Organizowane przedsięwzięcia są wyjątkowym świadectwem istniejących tu więzi. Mieszkańcy dzielnicy Bobrek są bardzo życzliwi wobec siebie, chętnie spędzają wspólnie czas oraz pomagają sobie nawzajem. Nie są to często spotykane zachowania w dużych aglomeracjach miejskich. Koordynacją prowadzonych przez mieszkańców działań zajmują się pracownicy Terenowego Ośrodka Pomocy Społecznej, działający w ramach Programu Aktywności Lokalnej. Za działania w ramach PAL odpowiada Pani Aleksandra Bubniak – koordynatorka działań na Bobrku, która nie tylko wspiera inicjatywy mieszkańców, ale również pełni funkcję łącznika z Urzędem Miasta.

Dzielnica Bobrek przez mieszkańców innych dzielnic Bytomia jest bardzo negatywnie postrzegana. Pomimo wielu działań mieszkańców, którzy często mówią: „na Bobrku fajnie się mieszka, nawzajem sobie pomagamy, wszyscy się znają, robimy wspólnie wiele fajnych rzeczy”, nie udało się zwalczyć silnie zakorzonego w bytomian stereotypu: „Bobrek – najgorsza dzielnica”.

Entuzjazm i chęć pomocy przyczynił się do efektywniejszej wspólnej pracy projektantów i mieszkańców.

WSPÓLNY SPACER

Wspólny spacer to metoda, która pozwala bliżej zapoznać się z miejscem. Uczestnicy warsztatów, spacerując razem z mieszkańcami, słuchali opowieści o dawnym Bobrku. Wśród mieszkańców, z którymi udało się tego dnia porozmawiać, były Panie, które pamiętają czasy, gdy Bobrek był zadbaną, pełną zieleni dzielnicą, w której funkcjonowały szkoły, ośrodek zdrowia, Dom Kultury. Przechadzając się po dzielnicy, można było obserwować wspaniałe budynki, niezwykle projekty urbanistyczne, które – niestety – są bardzo zaniedbane. Część z nich nadaje się do generalnego remontu lub rozbiórki. „Wiosną, latem jest tu bardzo zielono, często spotykamy się z sąsiadami przed domami, dbamy o trawniki, wybudowaliśmy piaskownicę, mamy swoje podwórko” – to tylko nieliczne komentarze, które pojawiały się podczas spotkania i spaceru.

Bobrek jest wart uwagi – to na pewno pierwszy wniosek. Mieszkańcy chcą zmian, ale przede wszystkim chcą decydować o ich wprowadzaniu, a to dla zespołu „Design w terenie” bardzo dobra wiadomość.

1.

2.

3. a

4.

Pierwszy dzień warsztatów, mieszkańcy oprowadzają uczestników warsztatów po dzielnicy podczas wspólnego spaceru

Elektrociepłownia Szombierki

Wykłady otwarte dla uczestników i mieszkańców

Marlena Happach, architektka, prezeska Stowarzyszenia Odblokuj

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. a	4.
Barbara Szafir, z-ca Dyrektora Wydziału Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Krystian Kowalski, prowadzący warsztaty (projektant, studio projektowe Kompott) Marlena Happach, architektka, prezeska Stowarzyszenia Odblokuj Lucjan Goczoł, kierownik Referatu Planowania Strategicznego i Funduszy Europejskich Urzędu Miejskiego w Bytomiu	WYKŁADY I DYSKUSJA Popołudniu w Elektrociepłowni Szombierki spotkali się mieszkańcy i przedstawiciele Urzędu Miasta Bytom oraz zespół „Design w terenie!” Zebrani goście wysłuchali kilku wykładów przygotowanych przez organizatorów warsztatów, ekspertów-prowadzących warsztaty oraz przedstawicieli Urzędu Miasta Bytom. Pani Barbara Szafir przybliżyła cele oraz zakres działań podejmowanych w ramach projektu Design Silesia. Idea warsztatów „Design w terenie!” realizowanych przez partnera projektu Design Silesia – Akademię Sztuk Pięknych w Katowicach – została zaprezentowana przez prof. ASP Wiesława Gdowicza. W prezentacji podkreślano przede wszystkim misyjną rolę warsztatów i stawianie użytkownika-mieszkańca w centrum zainteresowań projektanta. Bez dokładnego poznania odbiorcy projektu, jego potrzeb, ograniczeń, doświadczeń, przyzwyczajeń nie jesteśmy w stanie zaprojektować dobrego rozwiązania. O takim podejściu do projektowania opowiadał również Krystian Kowalski, prowadzący warsztaty, w kontekście dziedziny service design (projektowania usług). Wykład był przeglądem narzędzi i metod stosowanych przez studio projektowe Kompott w projektowaniu usług, ponadto obejmował również prezentację projektu usługi wideo doradztwa dla Raiffeisen Bank oraz projektu centrum dla starszych osób, zlokalizowanego w Warszawie. Wykład przedstawiał korzyści płynące z projektowania usług zarówno dla klientów komercyjnych, jak i instytucji publicznych. Dodatkowo prelegent omówił zagadnienie współpracy w multidyscyplinarnych zespołach, wskazując na pozytywne i negatywne skutki angażowania klienta i użytkowników w proces projektowy. Prezentowane narzędzia i metody miały być zastosowane przez uczestników warsztatu „Design w terenie!” w ciągu kolejnych dni. Marlena Happach w swojej prezentacji odniosła się do sposobu powstania i funkcjonowania kluczowych dla miasta kulturalnych lub popularnonaukowych instytucji, które powstały np. ze zrewitalizowanych poprzemysłowych obiektów. Ich wpływ na rozwój i zmianę wizerunku miasta został zaprezentowany na kilku przykładach, takich jak: Beabourg i Cite de la Technique w Paryżu, Bilbao, Tate Gallery, Gratz, Elektrownia Battersea, Centrum Naukowe Kopernik. W prezentacji podkreślono przede wszystkim kompleksowe myślenie o danej przestrzeni – należy planować nie tylko powstanie oryginalnego budynku, ale również całej infrastruktury wokół, która będzie wspierać jego działanie i umożliwiać większe oddziaływanie na miasto. Wykłady zostały zwieńczone wystąpieniami przedstawicieli Urzędu Miasta Bytom, poświęconymi historii Bytomia oraz dzielnicy Bobrek. Aktualne uwarunkowania ekonomiczno-społeczne nakreślił Pan Lucjan Goczoł. W dalszej części spotkania opowiadano o zabytkowych obiektach architektury oraz planach zagospodarowania przestrzennego dla dzielnicy Bobrek. Pani Aleksandra Bubniak szczegółowo omówiła działania realizowane w ramach Programu Aktywności Lokalnej. Jako przykłady przywołała m.in. następujące inicjatywy: Święto Mieszkańców Bobrka, Ligę podwórkową, Koło Kultury czy Zieloną Brygadę. Spotkanie zakończyło się dyskusją na temat konieczności prowadzenia konsultacji społecznych przy planowaniu zmian, rozwoju miasta czy dzielnicy. Poruszono również problem komunikacji i relacji panujących pomiędzy urzędem a mieszkańcami miasta. Jak skutecznie przekazywać informacje mieszkańcom, by do nich docierały i były zrozumiałe? Jakie korzyści płyną z konsultacji z mieszkańcami? Jak wspólnie pracować? Na te pytania szukano odpowiedzi podczas kolejnych dni warsztatów.		

Dzień 2

grupowanie informacji

GRUPOWANIE INFORMACJI

Niezmiernie ciepłe przyjęcie zespołu „Design w terenie!” pierwszego dnia, wspólna dyskusja i spacer pozwoliły zebrać sporo informacji na temat Bobrka. Podczas porannej sesji uczestnicy warsztatów wspólnie zapisywali i grupowali uzyskane informacje. W bardzo krótkim czasie trzy tablice wypełniły się żółtymi karteczkami, na których widniały zarówno problemy, które dotyczą mieszkańców, jak i ogólne informacje o stanie dzielnicy.

W dalszej kolejności wymienione informacje zostały podzielone na kilka grup:

- Braki lokalowo-przestrzenne (brak miejsca na wspólne spotkania w większym gronie, brak miejsca umożliwiającego rozwijanie umiejętności i pasji przez młodzież i dzieci, brak Domu Kultury, niski standard mieszkań);
- Zła reputacja Bobrka (stygmatyzacja, negatywne opinie pojawiające się w prasie, walka z funkcjonującymi stereotypami o dzielnicy i jej mieszkańcach);
- Zasoby lokalne (aktywni mieszkańcy, liderzy lokalni: formalni i nieformalni);
- Motywacja mieszkańców do zmian;
- Tożsamość miejsca (historyczne aspekty Bobrka, opowieści mieszkańców o latach świetności dzielnicy);
- Komunikacja z Urzędem Miasta (obecne kanały komunikacji, możliwość ich poprawy);
- Zaspokojenie podstawowych potrzeb (dostęp do Ośrodka Zdrowia, Domu Kultury, szkół itd.).

Dzięki tej pracy zespół mógł zobaczyć, jakich informacji jeszcze brakuje. Okazało się, że przede wszystkim trzeba poznać opinię o miejscu od młodych mieszkańców. W spotkaniach uczestniczyli aktywnie działający mieszkańcy – teraz czas dotrzeć do tych, którzy nie angażują się w życie społeczne dzielnicy.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. a	4.

Grupowanie zebranych informacji, od lewej: Adam Musielak, Katarzyna Bargieł, Maria Prochaczek, Kacper Kuczyński, Monika Kowaluk, Grzegorz Pronobis, Joanna Derlatka

od lewej: Sylwia Pronobis-Dziwisz, Krystian Kowalsku, Kacper Kuczyński, Weronika Kiersztejn

Rozmowy z mieszkańcami przy cieście, przyniesionym przez samych mieszkańców oraz z lokalnej piekarni

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. a	4.
ZBIERANIE INFORMACJI – SPOTKANIE PRZY STOLE			
Drugiego dnia warsztatów, popołudniu zaplanowano spotkanie z mieszkańcami przy stole z dobrym ciastem. Przed rozpoczęciem spotkania ekspertka „Design w terenie!” Ewa Zielińska poprowadziła krótki wykład – kilka wskazówek, jak prowadzić rozmowy z mieszkańcami, jak i o co pytać. W trakcie tych spotkań zależało nam, by uzupełnić i pogłębić informacje niezbędne do dalszej pracy.			
Przywiezione z lokalnej piekarni ciasto oraz wypieki autorstwa mieszanek Bobrka umilały czas spotkania. Gwar, śmiech, dyskusje, żywa gestykulacja i emocje towarzyszyły rozmowom. Studenci, na początku nieśmiali, po chwili zaczęli z łatwością nawiązywać kontakt z mieszkańcami. Rozmowy prowadzone w małych grupach oraz miła atmosfera pozwoliły zacieśnić relacje z mieszkańcami. Uczestnikom warsztatów powoli udawało się zdobywać zaufanie mieszkańców, a sami przy tym zaczęli się mocno angażować w całe przedsięwzięcie. Dobra atmosfera warsztatów ułatwiła tworzenie relacji pomiędzy uczestnikami tego wydarzenia: mieszkańcami, projektantami, przedstawicielami władz i organizatorami warsztatów.			
O CO PYTAĆ MIESZKAŃCÓW?			
Jak wygląda życie na Bobrku? Które dni mieszkańcy wspominają jako najmilsze i dlaczego? Jak wyglądał Bobrek kiedyś?			
Kolejne pytania – bardziej szczegółowe i wynikające z rozmowy – miały na celu uzyskanie jak największej liczby szczegółów, które pozwolą pogłębić wiedzę na temat dzielnicy. Uczestnicy musieli uważnie słuchać, zapamiętywać i zapisywać jak najwięcej informacji, które będą analizowane w kolejnych dniach warsztatów.			
Podczas wieczornego spotkania w gronie samych uczestników warsztatów można było usłyszeć wiele ciekawych, niezwykłych historii o Bobrku i jego mieszkańcach. W miarę upływającego czasu Bobrek stawał się coraz bardziej ciekawym miejscem i to właśnie za sprawą opowieści jego mieszkańców, którzy tu żyją, są dumni z tego miejsca i chcą o tym mówić.			
W czasie spotkania uczestnicy warsztatów zaprosili mieszkańców do wspólnego spaceru, zaplanowanego na przedpołudnie następnego dnia.			

Dzień 3

Trzeciego dnia warsztatów młodzi projektanci podczas wspólnego spaceru mogli zobaczyć miejsca, o których opowiadali mieszkańcy. Uczestnicy warsztatów podzieleni na trzy grupy wraz z przewodnikami-mieszkańcami zwiedzili prawie całą dzielnicę, m.in.: teren dawnego parku Fazaniec – który – teraz bardzo zaniedbany, kiedyś gromadził wielu mieszkańców – był miejscem wypoczynku i rekreacji; budynek Dworca; okolice przy Kopalni Bobrek i tereny graniczące z innymi dzielnicami.

Udział władz w zbieraniu informacji – zaangażowanie władz oraz opinia na temat zastosowanych metod zbierania informacji (spotkania z mieszkańcami, wizyty terenowe, spotkania z przedstawicielami władz, wykłady otwarte)

Punkt wyjścia w opracowaniu koncepcji rewitalizacji przestrzeni publicznej powinno stanowić określenie oczekiwań i potrzeb lokalnej społeczności, wśród której można odnaleźć osoby będące jej liderami, tj. osoby mające świadomość problemów istotnych z punktu widzenia mieszkańców, posiadające odpowiednią wiedzę, znane w swoim środowisku. Z taką też sytuacją mieliśmy do czynienia w trakcie warsztatów na Bobrku. Lokalni liderzy, działający w ramach Programu Aktywności Lokalnej realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, okazali się niezwykle pomocni, świadomi, otwarci na zmiany oraz silnie zaangażowani w rozwiązywanie problemów dzielnicy. Podczas licznych spotkań z mieszkańcami ujawnił się prawdopodobnie najistotniejszy problem, z jakim mają do czynienia: brak skuteczności w przekazywaniu informacji, który powoduje niższą efektywność działań podejmowanych na rzecz dzielnicy. Wysłuchanie się w głos mieszkańców z pewnością zaowocuje korzyściami dla obydwu stron. Dzięki warsztatom urzędnicy otrzymali wiedzę na temat liderów lokalnej społeczności, zbudowali sieć kontaktów dającą możliwość dotarcia z informacją do dużej liczby mieszkańców. Forma swobodnego, bezpośredniego kontaktu podczas tzw. spotkania przy cieście czy wspólnych spacerów z mieszkańcami umożliwiła również poznanie partnerów, tj. osób, organizacji pozarządowych, szkół, instytucji publicznych zaangażowanych w pracę na rzecz lokalnej społeczności, których nieoceniona pomoc i wsparcie przesądzą o sukcesie wprowadzenia planowanych zmian.

Nie bez znaczenia zarówno dla urzędników, jak i mieszkańców była możliwość uczestniczenia w wykładach otwartych, poświęconych między innymi: spojrzeniu na rozwój miast przez pryzmat designu, metodom włączenia mieszkańców w proces projektowy, dobrym przykładom partycypacji mieszkańców w projektowaniu przestrzeni publicznej czy potrzebie projektowania usług. Otwarta forma wykładów oraz możliwość zaprezentowania sytuacji Bobrka przez przedstawicieli urzędu stały się przyczynkiem do ciekawej, żywołowej dyskusji, w której udział wzięli wszyscy zainteresowani: członkowie zespołu projektowego „Design w terenie!”, urzędnicy i mieszkańcy.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. a	4.
			
			

Wspólny spacer uczestników z trzema grupami mieszkańców, którzy oprowadzali po miejscach w dzielnicy Bobrek, które są dla nich ważne.

Efekty

Chowiek - najlepsza inwestycja

Program Aktywności Lokalnej dla Budowlanych tel. 780 200 700, 780 200 704
Program Aktywności Lokalnej dla Budowlanych tel. 780 200 700, 780 200 704

MY w DZIAŁANIU !!!

DEBATA SPOŁECZNA

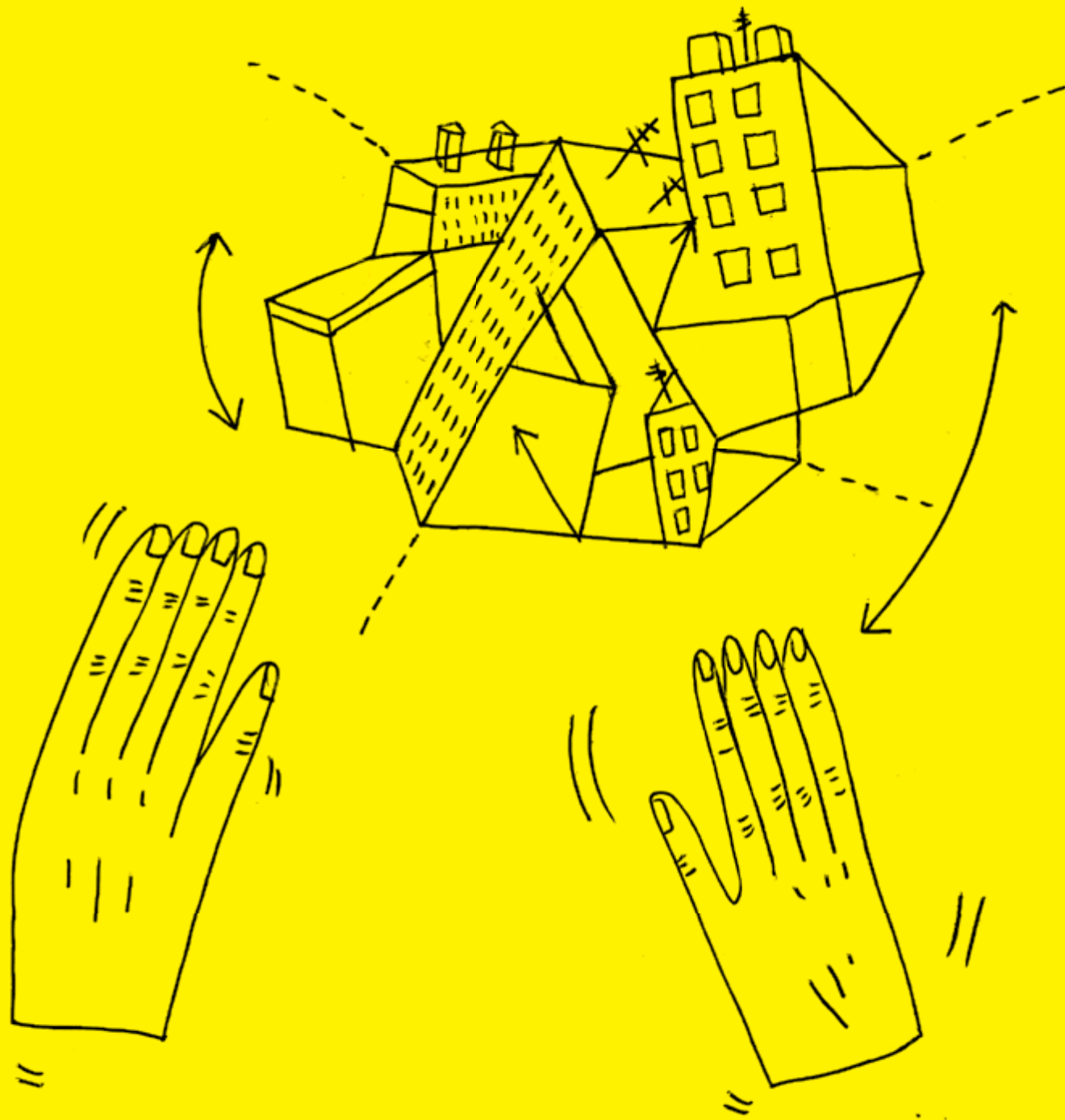
14.03.2013 o 10:00

Temat: Polityka Społeczna i Systemy Ochrony Zdrowia

„Droga w teraźniejszość”
czyli jak może wyglądać rok 2020?

DZIENNYCZNY

[illegible]

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
Design w praktyce.

Warsztaty
„Design w terenie!”

4.

Kontynuacja
Co dalej?

3.a

Odkrywanie.
Zbieranie informacji.

3.b

Definiowanie.
Określanie wizji
rozwoju gminy.

3.c

Rozwijanie.
Koncepcje projektowe.

3.d

Prezentacja efektów.
Konsultacje koncepcji
projektowych
z mieszkańcami
i władzami gminy.

Dzień 3

Po ponad dwugodzinnym spacerze przyszedł czas na zapisanie wszystkich informacji, które udało się zebrać. Każdy z uczestników wymieniał kwestie, problemy, które są istotne dla mieszkańców. Wszystkie te informacje zostały uporządkowane według wcześniej opracowanych kategorii:

- Przestrzeń publiczna,
- Sytuacja społeczna,
- Relacje z otoczeniem,
- Komunikacja z urzędem,
- Zewnętrzny wizerunek,
- Tożsamość lokalna,
- Aktywność społeczna,
- Środowisko,
- Sytuacja młodych,
- Podstawowe potrzeby,
- Pozytywne działania.

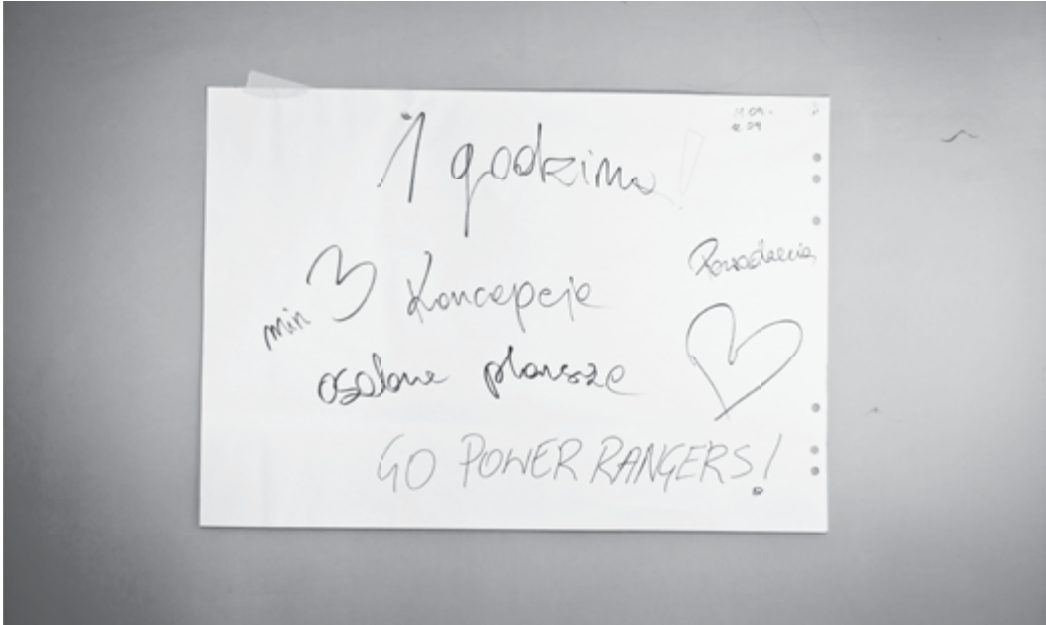
Na ośmiu tablicach i wielu kolorowych karteczkach sukcesywnie zapisywano wszystkie wrażenia, spostrzeżenia, historie, obawy, pomysły – wszystko to, co uczestnicy usłyszeli, zaobserwowali.

Kolejny dzień warsztatów dotyczył pracy nad ponownym przeanalizowaniem zebranych informacji, wybraniem obszarów problemów, które chcemy rozwiązać oraz koncepcjami projektowymi.

BUDOWANIE RELACJI

Trzy dni wydają się bardzo krótkim okresem, jednak w formule intensywnej pracy warsztatowej są wystarczające, by poznać miejsce od wielu stron: architektury, relacji międzyludzkich, panującej atmosfery, sposobu funkcjonowania lokalnej społeczności. Fakt przebywania w tym miejscu, w określonym biegu zdarzeń powoduje, że to miejsce się otwiera, odsłania się wiele rzeczy, odsłaniają się mieszkańcy, którzy obdarzają projektantów zaufaniem i zaczynają wierzyć, że zmiany są możliwe. To wypracowane zaufanie jest bardzo cenne dla projektantów – jednak może zostać utracone przez niewłaściwą komunikację. Wszystkie zainteresowane strony mają te same intencje, tylko posługują się odmiennym językiem. Dlatego przepływ informacji – który w Bobrku zdiagnozowano jako jeden z problemów – pomiędzy zainteresowanymi stronami jest tak ważny.

Podczas wykładów otwartych zorganizowanych popołudniu tego dnia mieszkańcy z rozczarowaniem przyjęli informację, że kolejne spotkanie odbędzie się za dwa dni. Nie przewidzieliśmy, że ich chęć zaangażowania będzie tak duża. Było to niesamowite zjawisko.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. b	4.
			
			
Prezentacja pierwszych koncepcji projektowych, prezentuje Sylwia Pronobis-Dziwisz			

WYKŁADY! – Czym jest design? Jak się objawia? pomysły, inspiracje

Wykłady dla władz miasta i mieszkańców prezentowały przykłady realizacji projektów dla przestrzeni publicznej – w dużej i małej skali, z udziałem mieszkańców oraz metod docierania do nich i przeprowadzania wspólnych konsultacji. Wśród wykładców byli prowadzący warsztaty oraz eksperci z Akademii Sztuk Pięknych.

Weronika Kiersztejn (prowadząca, Musk Collective Design) opowiedziała o inicjatywie Zewnętrznej Galerii Miasta Gdańsk dotyczącej projektu realizowanego w Dolnym Mieście. Zaproszono kilku artystów, którzy tworzyli instalacje komentujące sytuację dzielnicy – fakt jej degradacji i odcięcia od reszty miasta. Wspólną cechą wszystkich projektów było umiejscowienie ich w konkretnej przestrzeni publicznej, która stanowiła komentarz, kontekst i była dopełnieniem ich przesłania.

Justyna Kucharczyk (projektantka, ASP Katowice) rozpoczęła prezentację od przybliżenia słuchaczom znaczenia pojęcia design-projektowanie. Przytoczyła definicję projektowania autorstwa Victora Papanka (*Dizajn dla realnego Świata*):

Projektowanie to świadomy, a zarazem intuicyjny wysiłek podjęty, aby zaprowadzić pełen znaczenia porządek.

Projektowanie nie ogranicza się do powstania obiektu, do stworzenia wizualnej postaci. Jest to bardzo szerokie pojęcie, które bardzo trudno określić przy pomocy kilku słów. Ogólnie dotyczy towarzyszenia, wspierania, ułatwiania wszelkich aktywności podejmowanych przez człowieka. Przejawy projektowania mogą mieć różną postać: zarówno konkretnego obiektu, jak również i procesu, sposobu postępowania itd. Efekty projektowania nie muszą być spektakularne, mają przede wszystkim odpowiadać na potrzeby użytkowników, być dostosowane do kontekstu, w którym występują. Podczas prezentacji mogliśmy oglądać projekty m.in. placów zabaw wykonanych z naturalnych materiałów, wpisujących się w istniejący krajobraz. Prezentowane przykłady pochodziły zarówno z zagranicy (Londyn, Eindhoven), jak i z Polski (Nikiszowiec). W podsumowaniu prelegentka posłużyła się kolejnym cytatem z książki „Dizajn dla realnego Świata”:

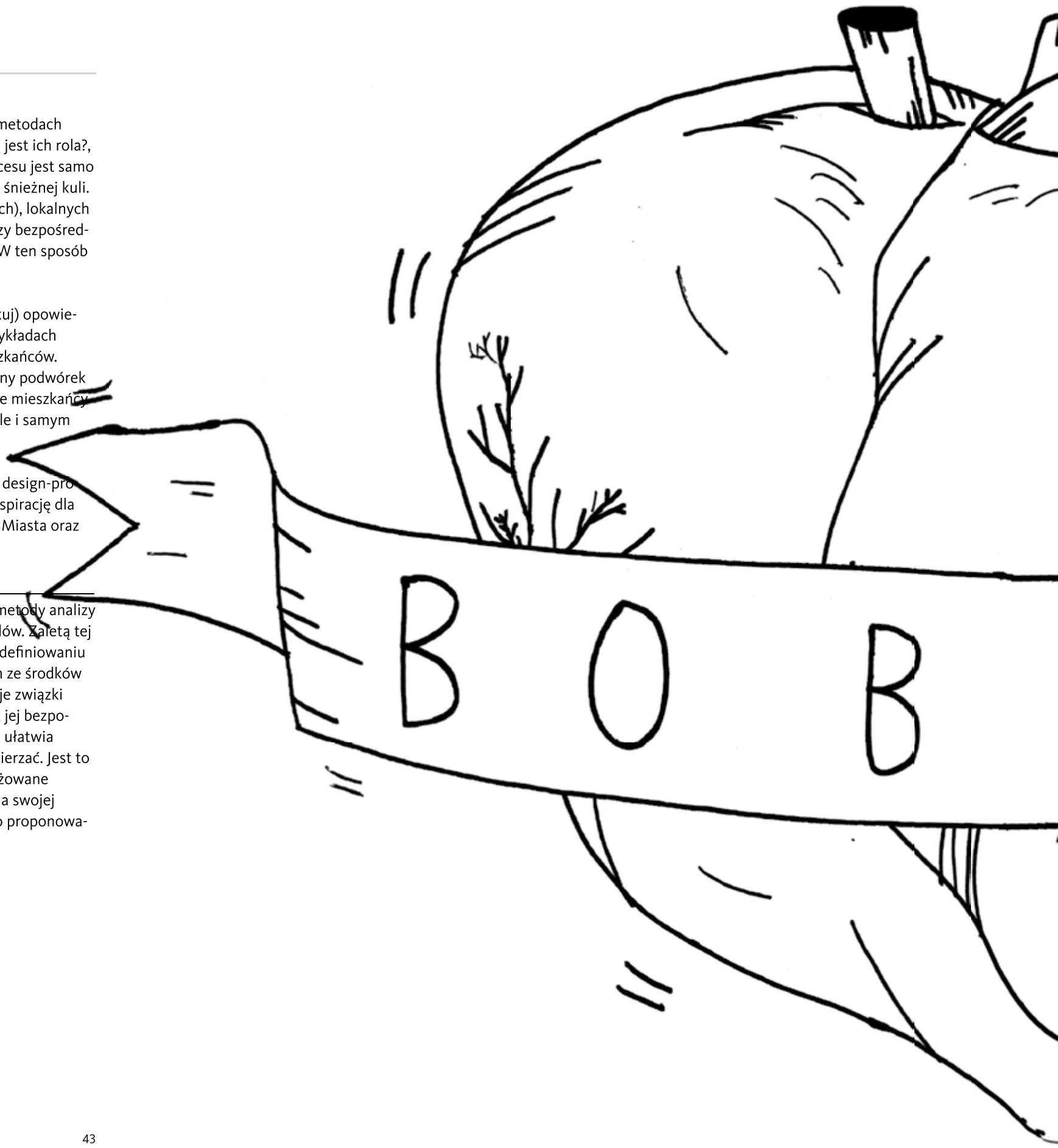
Projekt powinien być odzwierciedleniem czasu i okoliczności, które złożyły się na jego powstanie, i korespondować z ogólnym porządkiem społeczno-gospodarczym, w którym ma funkcjonować.

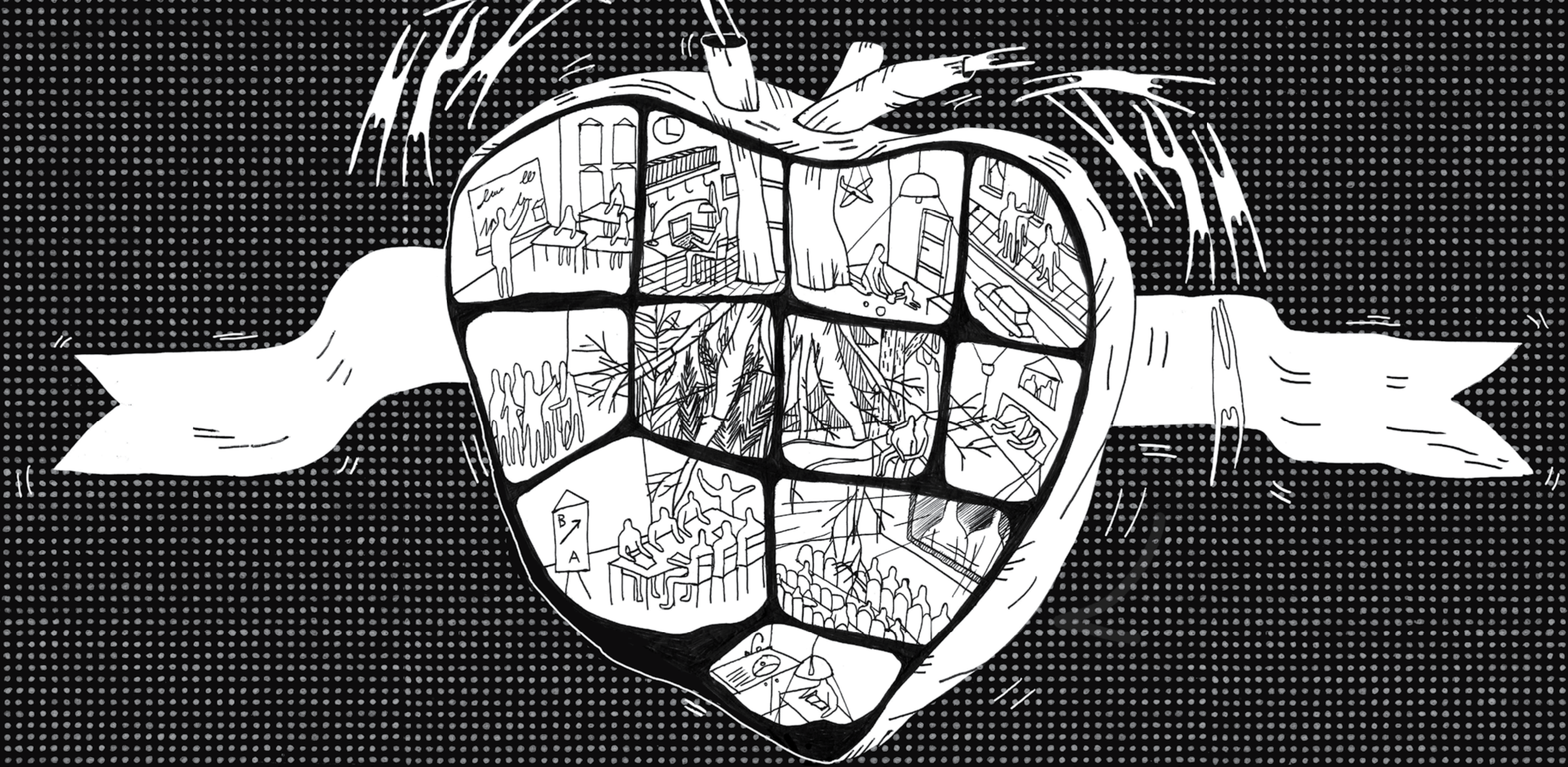
Andrzej Sobaś, (projektant, ASP Katowice) zaprezentował, w jaki sposób projektowanie-design może stanowić główny element tworzenia strategii miasta regionu na przykładzie miasta Eindhoven.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. b	4.
		Ewa Zielińska (socjolożka, Stowarzyszenie Miasto Dwa) opowiadała o metodach przeprowadzania konsultacji społecznych: kto w nich uczestniczy?, jaka jest ich rola?, jakie czynności należy wykonać?. Często trudnym elementem tego procesu jest samo dotarcie z informacją do mieszkańców. Tutaj warto zastosować metodę śnieżnej kuli. Na początku docieramy do liderów lokalnych (formalnych, nieformalnych), lokalnych aktywistów, autorytetów, pracowników instytucji pozarządowych, którzy bezpośrednio trafią do kolejnych osób, które będą przekazywać informacje dalej. W ten sposób tworzy się siatkę powiązań. Na zakończenie Marlena Happach (architektka, Stowarzyszenie Odblokuj) opowiedziała o projektowaniu przestrzeni publicznych i półpublicznych na przykładach skwerów, parków i placów zabaw, z uwzględnieniem partycypacji mieszkańców. Uczestnicy spotkania mogli zobaczyć niskokosztowe realizacje przemiany podwórek na warszawskiej Pradze. Ważnym elementem tych projektów był fakt, że mieszkańcy wspólnie z projektantami pracowali nie tylko nad koncepcją projektu, ale i samym jego wykonaniem. Prezentowane wykłady miały na celu przybliżyć obco brzmiące pojęcia: design-projektowanie, projektant, jego rolę i kompetencje oraz mogły stanowić inspirację dla wszystkich słuchaczy: uczestników warsztatów, przedstawicieli Urzędu Miasta oraz samych mieszkańców.	

Analiza zebranych informacji: wyróżnienie obszarów problemów, budowa drzew celów, diagramów problemów Jak państwo oceniają te metody, czy prezentowane metody będą przez państwa wykorzystywane?

Dostrzegamy wartość i zasadność zastosowanej w trakcie warsztatów metody analizy zebranych informacji z wykorzystaniem drzewa problemów i drzewa celów. Zaletą tej metody jest jej prostota i przejrzystość. Często jest wykorzystywana w definiowaniu problemów i identyfikowaniu celów dla projektów współfinansowanych ze środków unijnych. Daje ona szerokie spojrzenie na kwestie problemowe, pokazuje związki pomiędzy nimi, pomaga wskazać źródło zaistniałej sytuacji, ale również jej bezpośrednio i pośrednio, nie zawsze uświadomione skutki. Tego typu analiza ułatwia prawidłowe sformułowanie celów, do których realizacji powinniśmy zmierzać. Jest to wiedza cenna z punktu widzenia urzędu, tym bardziej, że osoby zaangażowane w proces kształtowania przestrzeni publicznej najczęściej skupiają się na swojej wąskiej specjalności, nie dostrzegając szerszego kontekstu społecznego proponowanych zmian.

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
design w praktyce.

Warsztaty
„Design w terenie!”

4.

Kontynuacja
Co dalej?

3.a

Odkrywanie.
Zbieranie informacji.

3.b

Definiowanie.
Określanie wizji
rozwoju gminy.

3.c

Rozwijanie.
Koncepcje projektowe.

3.d

Prezentacja efektów.
Konsultacje koncepcji
projektowych
z mieszkańcami
i władzami gminy.

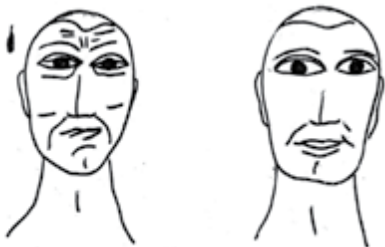
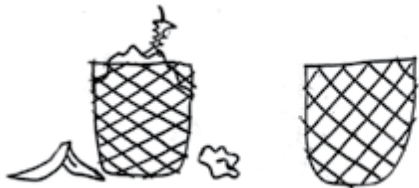
DZIEŃ 4

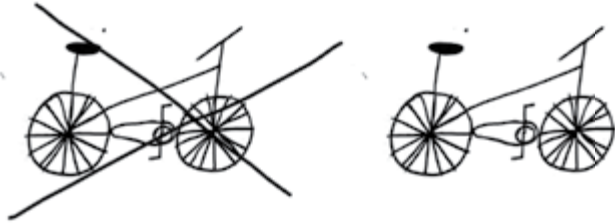
W czwartym dniu warsztatów skupiono się na ponownym przeanalizowaniu zebranych informacji, wybraniu obszarów problemów, a także – na koncepcjach projektowych. Poprzedniego dnia problemy, które dotyczą dzielnicy, udało się ułożyć w postaci diagramu problemów, określając w ten sposób negatywne następstwa poszczególnych działań oraz zależności pomiędzy nimi. Diagram rozgałęzia się w dwie strony: z jednej strony podajemy przyczyny problemu, z drugiej – jego skutki. Następnie budujemy drzewo prezentujące odwrotną sytuację: przyczyny i skutki sukcesu.

Budowa takiego drzewa pozwoli wyznaczyć cele projektowe, które były dookreślone według metody S.M.A.R.T. Cel powinien być:

- S. – specific / simple – jasno zdefiniowany
- M. – measurable – mierzalny
- A. – achievable – możliwy do osiągnięcia
- R. – relevant – znaczący
- T. – timely-timebound – określony w czasie

Z każdego utworzonego diagramu problemów wybrano jeden główny problem, którego rozwiązanie będzie skutkowało rozwiązaniem kolejnych wymienionych. Dalsze prace dotyczyły poszukiwania rozwiązania wyznaczonych problemów. Uczestnicy musieli w ciągu godziny wymyślić kilka pomysłów, koncepcji projektowych. Prace odbywały się w dwóch grupach. Następnie grupy prezentowały sobie nawzajem pomysły – po to, by przeprowadzić ich konstruktywną krytykę. Po prezentacji każda grupa przygotowała pięć pytań dotyczących prezentowanych koncepcji. Pytania dotyczyły niejasności i wątpliwości wobec prezentowanych pomysłów. W dalszej części dnia uczestnicy pracowali w grupach nad rozwijaniem wybranych koncepcji.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. c	4.
		Popołudniu nastąpił znaczny przełom. Po analizie możliwości realizacji poszczególnych projektów postanowiono jeszcze popracować nad innymi, alternatywnymi rozwiązaniami. Dalsze poszukiwania okazały się jeszcze bardziej owocne i zdecydowano kontynuować prace nad nowymi pomysłami. Przywiązanie projektantów do pierwszych koncepcji bywa bardzo zdradliwe. Dlatego zawsze warto poświęcić dodatkowy czas na szukanie różnych możliwości rozwiązań i dopiero później z pełną świadomością i satysfakcją dokonać wyboru. W międzyczasie uczestnikom udało się zbudować mapę zasobów tzn. nanieść na mapę topograficzną informacje o dzielnicy z określeniem ich umiejscowienia w przestrzeni, takie jak: atrakcyjne miejsca, gdzie mieszkają osoby aktywnie działające dla dzielnicy; pomocne instytucje; ciekawe obiekty; zagrożenia; miejsca zagospodarowane przez mieszkańców. Popołudniu uczestników warsztatów odwiedzili mieszkańcy, którzy opowiadali, co dzieje się i jak wygląda Bobrek w letnich porach roku. Czas, w którym odbywały się warsztaty, nie pozwalał w pełni obserwować wszystkich walorów dzielnicy. Dzięki inicjatywie mieszkańców można było przekonać się, jak zielono i przyjaźnie wygląda Bobrek w ciepłe dni. Zaangażowanie uczestników, ogromna chęć pomocy oraz coraz większe poczucie odpowiedzialności spowodowało, że prace projektowe były prowadzone do późnych godzin wieczornych.	
			
			

DZIEŃ 5

Prace projektowe

PRZYGOTOWANIE PREZENTACJI KONCEPCJI DLA MIESZKAŃCÓW

Kolejny dzień warsztatów rozpoczął się od określenia zakresów prac projektowych. Oprócz prac projektowych uczestnicy musieli jeszcze przygotować się do prezentacji mieszkańcom wypracowanych pomysłów. Ta presja czasu z jednej strony była bardzo mobilizująca, z drugiej strony budziła obawy, ponieważ projektantom zależało na czytelnym przekazaniu tego, co nadal jeszcze opracowywano. Warto zwrócić uwagę, że przygotowywane koncepcje cały czas były weryfikowane z wyznaczonymi celami. Za każdym razem odnoszono się do punktu początkowego – tego, co można osiągnąć i czy wybierane środki to umożliwią.

OBSZARY PRAC PROJEKTOWYCH

Uczestnicy podjęli prace projektowe dotyczące dwóch wyznaczonych obszarów problemów, od których należy rozpocząć przeprowadzanie procesu przemian na Bobrku.

Pierwsza grupa pracowała nad przygotowaniem raportu-broszury prezentującej diagnozę miejsca, uwzględniającą zaobserwowane problemy oraz potencjał miejsca. Wszystkie informacje zostały zaprezentowane w postaci graficznej struktury, opisującej relacje pomiędzy poszczególnymi problemami oraz ich skutkami. Może się okazać, że naprawienie jednego problemu może w efekcie przynieść rozwiązanie kilku innych. Taka analiza danych pozwoli również ułożyć hierarchię ważności wyróżnionych problemów.

Część mieszkańców Bobrka dzięki silnemu przywiązaniu do miejsca zamieszkania oraz działalności Terenowego Punktu Pomocy jest bardzo dobrze ze sobą zintegrowana. Warto wykorzystać ten potencjał. Dostrzeżono również występowanie problemów w skutecznym komunikowaniu się mieszkańców z Urzędem Miejskim. Dlatego uczestnicy postanowili zaproponować projekt uporządkowania sposobu działania mieszkańców oraz przepływu informacji wewnątrz dzielnicy i z urzędnikami.

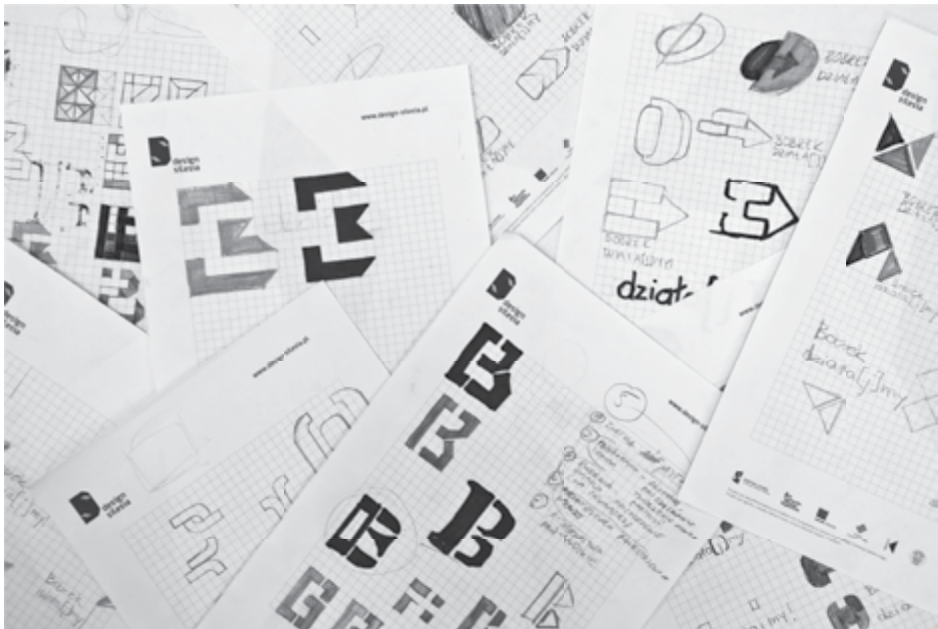
Druga grupa podjęła się pokazania potencjału miejsca, zaangażowania mieszkańców i ich aktywności poprzez projekt identyfikacji wizualnej Bobrka, który w ten sposób będzie pierwszą dzielnicą w Bytomiu z własnym logo. Taki projekt pozwoli wyróżnić Bobrek na tle pozostałych dzielnic, ułatwi identyfikację wysyłanych komunikatów w postaci pism, plakatów, informacji w prasie. Projekt będzie uwzględniał nie tylko samą identyfikację wizualną, ale również jej zastosowanie i możliwe kanały promocji wizerunku dzielnicy.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. c	4.
		SPOTKANIE Z PRZEDSTAWICIELAMI URZĘDU MIEJSKIEGO ORAZ INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ DZIELNICY W samo południe z ekspertami prowadzącymi warsztaty spotkali się mieszkańcy, przedstawiciele Urzędu Miejskiego Bytomia i przedstawiciele Instytucji współpracujących z PAL na rzecz dzielnicy, którzy tworzą Grupę Razem. Przedyskutowano efekty pracy warsztatów – to, co zespół „Design w terenie!” wypracuje oraz w jaki sposób będą mogli z tego skorzystać uczestnicy spotkania. Była to również okazja, aby urzędnicy mogli porozmawiać z mieszkańcami o sytuacji dzielnicy oraz wymienić się informacjami i kontaktami. Mamy nadzieję, że będzie to pierwszy punkt na drodze do budowania skutecznych kanałów komunikacyjnych pomiędzy obiema stronami. Przedstawiciele Urzędu Miasta muszą zrozumieć potrzeby mieszkańców, by móc odpowiednio konstruować strategię rozwoju miasta, mieszkańcy muszą zrozumieć strukturę działania urzędu, by móc kierować swoje pytania, prośby do odpowiednich komórek administracyjnych. Obie strony muszą wspólnie wypracować sposoby porozumiewania się i przekazywania informacji. Jeden z projektów, nad którymi pracują uczestnicy, będzie prezentował sposób budowania tej komunikacji. Dla projektantów spotkanie było również okazją do uzupełnienia informacji, które pomogą im lepiej doprecyzować projekty. KONSULTACJE WYPRACOWANYCH PROJEKTÓW Z MIESZKAŃCAMI Popołudniu zespół „Design w terenie!” spotkał się z mieszkańcami, aby zaprezentować zakresy projektów, które chcieliby wykonać dla Bobrka. Pozytywne głosy z sali utwierdziły projektantów w przekonaniu, że ich pomysły są akceptowane i co najważniejsze: istnieją ogromne szanse, że zostaną również wykorzystane. Te pozytywne opinie zmotywowały wszystkich do wzmożonej pracy, trwającej nawet do bardzo późnych godzin nocnych.	
DZIEŃ 6	Przedostatni dzień warsztatów to przede wszystkim bardzo intensywna praca projektowa do późnych godzin nocnych, a nawet wczesnych godzin porannych! Wszyscy uczestnicy oraz prowadzący wspólnie pracują nad projektami, by przekazać mieszkańcom pełną dokumentację opracowanych koncepcji: diagnozy miejsca-dzielnicy oraz dopracowany projekt identyfikacji wizualnej dzielnicy.		

Spotkanie z przedstawicielami urzędu miejskiego oraz instytucji działających na rzecz dzielnicy.

Od lewej Lucjan Goczół – Kierownik Referatu Planowania Strategicznego i Funduszy Europejskich w Wydziale Strategii i Funduszy Europejskich, Iwona Wronka – Wydział Promocji Bytomia i Kontaktów z Mediami, Magdalena Mazurkiewicz – Wydział Strategii i Funduszy Europejskich, Izabela Domogała – Naczelnik Wydziału Strategii i Funduszy Europejskich, Agnieszka Potkańska-Ćwikła – Wydział Strategii i Funduszy Europejskich

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. c	4.

Prace projektowe, od lewej: Weronika Kiersztejn, Monika Kowaluk, Michał Kozik

od lewej: Adam Musielak, Krystian Kowalski, Agnieszka Lipińska, Marta Więckowska

od lewej: Sylwia Pronobis-Dziwisz, Ewa Zielińska, Monika Kowaluk, Krystian Kowalski, Maria Prochaczek, Weronika Kiersztejn, Marlena Happach, Joanna Derlatka, Kacper Kuczyński, Michał Kozik

Efekty

DRUŻYNA WYKONAŁA
PLAN NP-110 (HAGA)

PROSTY

MIERZALNY

OSIĄGALNY

ZNA CZĄCY

OKREŚLONY
W CZASIE

STWORZENIE BROSZURY
INFORMUJĄCEJ O PROBLEMACH
KORZYŚCIACH Z ICH ROZWIĄZANIEM
DO WTORKU GODZINY 16.

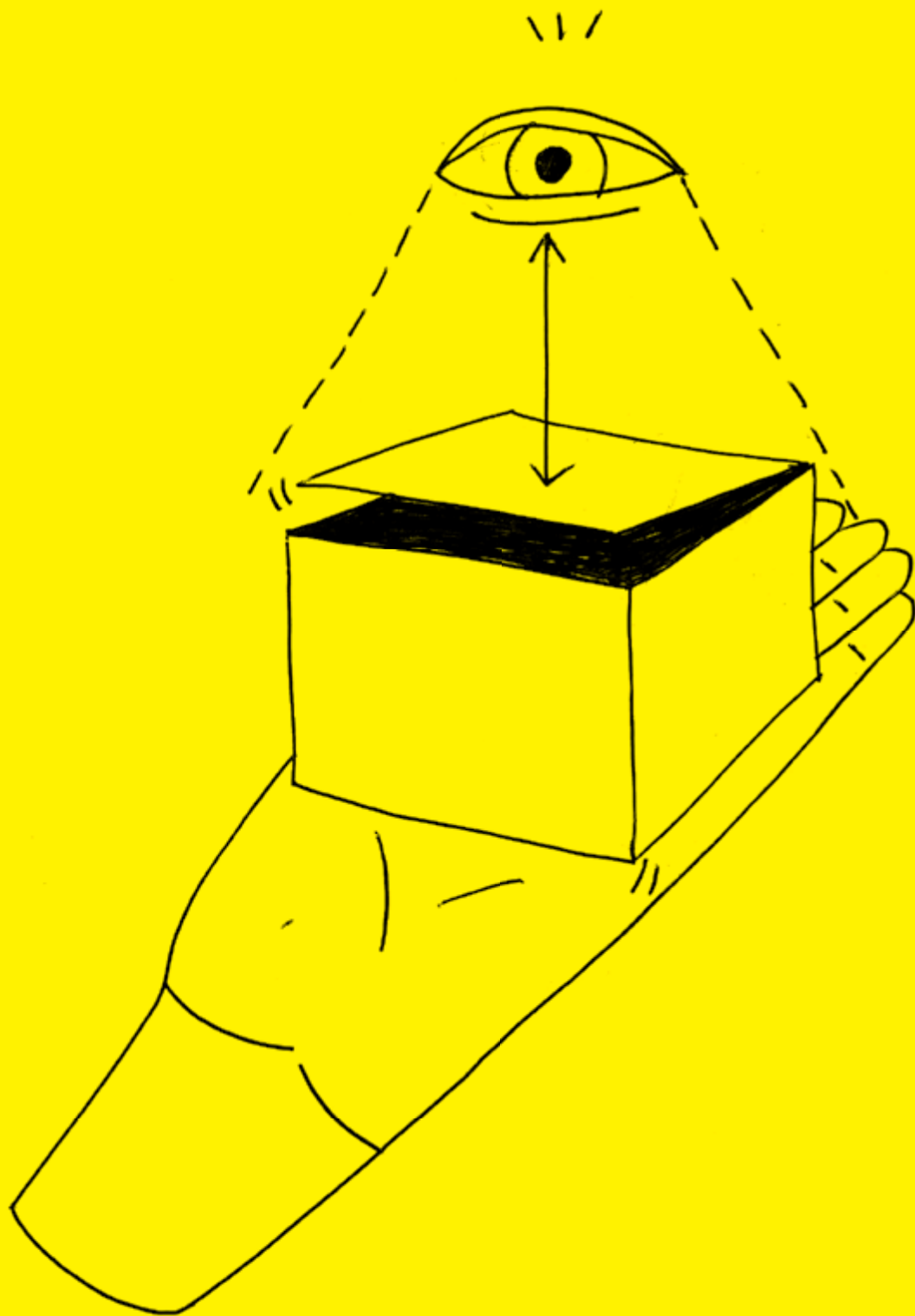
- WYPISANIE WSZYSTKICH PROBLEMÓW
KTÓRE ZIDENTYFIKOWAŁISMY
- WYBRANIE PROBLEMÓW PRIORYTETOWYCH
(HIERARCHIA PROBLEMÓW
(wybrać grupę 3 najważniejszych problemów))
- POKAZANIE POWIĄZAŃ MIĘDZY PROBLEMAMI
(Jeśli zrealizujemy jeden z problemów to nie musimy realizować niektórych innych)
- POKAZANIE KORZYŚCI Z ROZWIĄZANIAMI PROBLEMÓW

1 zmiana wizerunku
▷ logo strona internetowa
▷ baza kontaktowa

2 lepsze integracje między

3 skuteczniejsza reklama

INSPIRACJE
OBRYS MIASTA
NA OKŁADKACH

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań.

2.

Określanie
Formułowanie celów.

3.

Rozwijanie
design w praktyce.

Warsztaty
„Design w terenie!”

3.a

Odkrywanie.
Zbieranie informacji.

3.b

Definiowanie.
Określanie wizji
rozwoju gminy.

3.c

Rozwijanie.
Koncepcje projektowe.

3.d

Prezentacja efektów.
Konsultacje koncepcji
projektowych
z mieszkańcami
i władzami gminy.

4.

Kontynuacja
Co dalej?

Dzień 7

Ostatni dzień pobytu młodych projektantów na Bobrku zakończył się wernisażem, który stanowił bardzo ważny punkt całych warsztatów. To właśnie w trakcie wernisażu zarówno mieszkańcom, jak i przedstawicielom Urzędu Miasta Bytom zostały zaprezentowane rezultaty prac młodych adeptów projektowania. Pokazano nie tylko pomysły przeznaczone dla Bobrka, ale przede wszystkim diagnozę miejsca, hierarchię ważności występujących problemów – ich przyczyny i skutki oraz jakie efekty można uzyskać po ich rozwiązaniu.

Co działo się przed wernisażem?
Uczestnicy postanowili przygotować kilka niespodzianek.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. d	4.

od lewej: Krystian Kowalski, Kacper Kuczyński,
Maria Prochaczek, Agnieszka Lipińska, Adam Musielak,
Monika Kowaluk, Joanna Derlatka

Podsumowanie warsztatów i prezentacja
wypracowanych rezultatów

KONCEPCJE
DLA BOBRKA

Uczestnicy warsztatów podjęli prace projektowe dotyczące dwóch obszarów problemowych, których rozwiązanie powinno zapoczątkować poprawę jakości życia na Bobrku.

Pierwsza grupa pracowała nad przygotowaniem raportu-broszury prezentującej diagnozę miejsca, uwzględniającej zaobserwowane problemy oraz opisującej potencjał dzielnicy. Wszystkie informacje zostały zaprezentowane w postaci schematu graficznego pokazującego relacje pomiędzy poszczególnymi problemami oraz ich skutkami. Schemat graficzny obrazuje przyczyny wystąpienia poszczególnych problemów oraz sposób, w jaki skutki rozwiązania jednego problemu mogą stać się źródłem rozwiązania kilku innych. Taka analiza danych pozwala również ułożyć hierarchię ważności wyróżnionych problemów.

Mieszkańcy Bobrka, dzięki silnemu przywiązaniu do miejsca zamieszkania oraz działalności Terenowego Punktu Pomocy, są bardzo dobrze zintegrowani. Warto wykorzystać ten potencjał. Jednym z powracających problemów okazał się sposób komunikowania się mieszkańców z Urzędem Miejskim. Projektanci z „Design w terenie!” zaproponowali projekt schematu działania ułatwiającego mieszkańcom nie tylko zrozumienie sposobu przepływu informacji wewnątrz społeczności lokalnej i w kontaktach z urzędnikami, ale również realne skrócenie formalnej drogi komunikacji na linii mieszkaniac-urząd.

Druga grupa podjęła się opracowania sposobu na wydobycie potencjału miejsca oraz zaangażowanie i wykorzystanie aktywności mieszkańców poprzez obmyślenie projektu identyfikacji wizualnej Bobrka. Tym samym Bobrek będzie pierwszą dzielnicą w Bytomiu posiadającą własne logo. Projekt nowej tożsamości wizualnej pozwoli wyróżnić Bobrek na tle pozostałych dzielnic, ponadto ułatwi identyfikację wysyłanych komunikatów, takich jak: pisma, plakaty czy informacje w prasie. Co istotne, projekt będzie uwzględniał nie tylko samą identyfikację wizualną, ale również jej zastosowanie i możliwe kanały promocji wizerunku.

Odkrywanie	Określanie	Rozwijanie	Kontynuacja
1.	2.	3. d	4.
			

Broszura zaprojektowana przez uczestników warsztatów, prezentująca analizę miejsca oraz koncepcje projektowe

Na spotkanie podsumowujące warsztaty z mieszkańcami uczestnicy przygotowali koszulki z wariantami logo zaprojektowanego dla dzielnicy Bobrek

Bobrek działa(j)my

Zebraane informacje o dzielnicy Bobrek zostały podsumowane poprzez ich uporządkowanie w postaci drzewa problemów. W ten sposób można przeanalizować przyczyny i następstwa zdiagnozowanych problemów oraz zależności występujące pomiędzy nimi. Drzewo rozgałęzia się w dwie strony. W centrum znajduje się główny problem, w dół rozpisywane są przyczyny powstania problemu, w górę jego skutki. Następnie budujemy drzewo prezentujące odwrotną sytuację: przyczyny i skutki sukcesu, będącego odwrotnością analizowanego problemu.

śmieci – STR. 74

czysta dzielnica – STR. 75

brak miejsca integracji międzypokoleniowej – STR. 76

miejsce integracji międzypokoleniowej – STR. 77

negatywny wizerunek – STR. 78

pozytywny wizerunek – STR. 79

nie ma szlaków rekreacyjnych – STR. 80

są szlaki rekreacyjne – STR. 81

NA ZAKŁADCE ZNAJDUJE SIĘ
LEGENDA, KTÓRA OPISUJE
POSZCZEGÓLNE POZIOME SCHEMATY
DRZEW PROBLEMÓW,
BY UŁATWIĆ JEGO PRZEGŁĄDANIE.

Broszura jest rezultatem pracy uczestników i prowadzących warsztaty „Design w terenie!” Bobrek 2013. Opracowanie jest rodzajem przewodnika dla przedstawicieli władz miasta oraz pracowników urzędu i instytucji miejskich, chcących zrozumieć sedno problemu społeczności dzielnicy Bobrek.

Broszura powstała, aby nakreślić realne potrzeby mieszkańców dzielnicy Bobrek. Podczas spotkań z mieszkańcami zorganizowanymi w ramach warsztatów „Design w terenie!” ujawniło się wiele problemów, potrzeb i pomysłów.

Każde z poruszanych zagadnień jest dla mieszkańców bardzo ważne, dlatego czasem trudno jest im wybrać kilka najważniejszych bolących spraw i opracować sposób ich rozwiązania. W tej broszurze chcemy wyłonić najistotniejsze problemy, których rozwiązanie przy niewielkich nakładach finansowych może okazać się kluczowe w realizacji programu pomocy społeczności dzielnicy Bobrek.

Bobrek

Czas na zmianę

W pracy nad broszurą przeszliśmy przez kilka etapów identyfikacji problemów.

1. Na pierwszym spotkaniu mieszkańcy podzielili się z nami problemami, które im ciążyły od dawna. Często padały słowa: „Wszyscy są przeciwko nam, bo jesteśmy z Bobrka”.
2. Podczas rozmów w nieformalnej atmosferze wiele spraw nabrało osobistego charakteru; każda historia miała swoje powiązania ze wcześniej poruszonymi kwestiami.
3. Spacer uświadomił nam realny kształt problemów i ich lokalizację; zobaczyliśmy na własne oczy wysypiska śmieci, niebezpieczne tereny, puste budynki. Wczuliśmy się w sytuację mieszkańców, poznając to, z czym oni borykają się na co dzień i co utrudnia im normalne funkcjonowanie. Liczne sugestie pogrupowaliśmy w kategorie, aby następnie wyodrębnić wspólne, najważniejsze cele. Zależało nam, aby wybrane zagadnienia były ważne dla mieszkańców i stały się kierunkowskazem dla urzędników. Identyfikacja celów ma służyć wypracowaniu projektów, których realizacja rozwiąże zarówno problem wskazany przez mieszkańców jako najbardziej istotny dla ich społeczności, jak i problemy, które wydają się być najważniejszymi dla urzędników. Dla czterech wybranych przez mieszkańców istotnych kwestii opracowaliśmy diagramy przyczyn i drzewa celów. Ilustrujemy związki przyczynowo-skutkowe po to, aby osoby decyzyjne dostrzegły złożoność każdego problemu. W analizie identyfikujemy możliwe przyczyny, które spowodowały pojawienie się problemu i pokazujemy skutki, jakie może wywołać lub już wywołał.

Diagnoza miejsca

Lista problemów

BRĄK KOSZY NA ŚMIECI
BRĄK PARKINGÓW SAMOCHODOWYCH
BRĄK ŁAWEK
GINĄCY DWORZEC KOLEJOWY
BRĄK SYGNALIZACJI ŚWIETLNEJ
NISZCZĄCY ZABYTKOWY KOŚCIOŁEK
ZŁY STAN TECHNICZNY BUDYNKÓW
BRĄK BIBLIOTEKI
BRĄK MIEJSC AKTYWNOŚCI SPORTOWEJ
BRĄK SZLAKÓW REKREACYJNYCH
BRĄK SALKI MUZYCZNO-TANECZNEJ
BRĄK MIEJSC PRACY
BRĄK MIEJSCA SPOTKAŃ
BRĄK INTEGRACJI RÓŻNYCH GRUP WIEKOWYCH
BRĄK KLUBU INTEGRACJI MIĘDZYPOKOLENIOWEJ
ZAŚMIECANIE DZIELNICY
NIEBEZPIECZNE TERENY POPRZEMYSŁOWE
BRĄK MIEJSC DLA MŁODZIEŻY
BRĄK ŻŁOBKA
BRĄK APTEKI
BRĄK PRALNI
ZŁY WIZERUNEK

Grupowanie problemów

Przestrzeń publiczna

Brak koszy na śmieci
Brak parkingów samochodowych
Brak ławek
Ginący dworzec kolejowy
Brak sygnalizacji świetlnej
Niszczący zabytkowy kościółek
Zły stan techniczny budynków
Brak biblioteki
Brak miejsc aktywności sportowej
Brak szlaków rekreacyjnych
Brak salki muzyczno-tanecznej

Sytuacja społeczna

Brak miejsc pracy
Brak miejsc spotkań
Brak integracji różnych grup wiekowych
Brak klubu integracji międzypokoleniowej
Zły wizerunek
Brak miejsca dla młodzieży

Podstawowe usługi

Brak apteki
Brak żłobka
Brak biblioteki
Brak pralni

Środowisko

Zaśmiecanie dzielnicy
Niebezpieczne tereny przemysłowe

Wybór najważniejszych problemów i ich hierarchizacja

1. Zaśmiecanie dzielnicy
2. Brak klubu integracji międzypokoleniowej
3. Zły wizerunek
4. Brak szlaków rekreacyjnych

Mocne strony Bobrka

Zasoby

Spokojne i ciche osiedla
Wspomnienia dawnego Bobrka
Kościółek ewangelicki jako element tożsamości lokalnej
Sąsiedzka przyjaźń
Walory urbanistyczne dzielnicy

Ludzie

Aktywni mieszkańcy
Zaradność młodych
Pozytywne działania PALu
Poparcie osób starszych dla zmian z myślą o wnukach
Wola współpracy z instytucjami
Dobra samoorganizacja
Wola działania mimo niepowodzeń
Potrzeba zmiany estetyki Bobrka

Diagnoza problemu

W trakcie warsztatów zapoznaliśmy się z wieloma problemami dzielnicy Bobrek, a następnie wybraliśmy te najważniejsze. Zaproponowaliśmy mieszkańcom, aby wskazali priorytetowe problemowe sprawy, których rozwiązanie jest dla nich kluczowe. Listę zagadnień ograniczyliśmy do czterech punktów:

1. Zaśmiecenie dzielnicy,
2. Utworzenie klubu integracji międzypokoleniowej,
3. Zły wizerunek,
4. Brak szlaków rekreacyjnych.

Dla każdego zagadnienia stworzyliśmy diagram problemów i drzewo celów. W diagramie wykazaliśmy najistotniejsze skutki nierozwiązania problemów Bobrka, wpływające na ogólny obraz dzielnicy i jej mieszkańców. Jednocześnie zwróciliśmy uwagę na to, jakie są przyczyny pojawienia się problemów.

W drzewach celów przedstawiliśmy projekty, które mogą zaowocować rozwiązaniem istotnych problemów społecznych i przestrzennych.

Zaśmiecenie dzielnicy

Zaśmiecenie dzielnicy to główna poruszana kwestia dotycząca wizerunku Bobrka. Identyfikując problem, rozdzieliliśmy skutki ze względu na skalę zagrożenia.

Zagadnienie obejmuje konieczność likwidacji dzikich wysypisk i identyfikację przyczyn zaśmiecenia ulic. Najwięcej trudności sprawia rozwiązanie problemu nieprzestrzegania prawa przez inwestorów prywatnych, prowadzących działalność na Bobrku. Potrzeby ograniczania kosztów firmy prowadzą do tworzenia nielegalnych wysypisk śmieci i gruzowisk, szczególnie że produkcja w tych firmach generuje odpady kosztowne w utylizacji. Takie postępowanie w konsekwencji rodzi problemy zarówno o charakterze zdrowotnym, jak i społecznym. Znalezienie rozwiązania problemu daje korzyści w postaci ograniczenia potrzeby zmasowanej pomocy socjalnej dla mieszkańców, w momencie gdy uwolnione tereny staną się ciekawą propozycją dla nowych inwestorów, a zieleń odzyska blask. Zanieczyszczenie ulic prowadzące do frustracji mieszkańców to skutek zarówno braku świadomości, że nawet jeden papierek to zaśmiecanie ulicy, jak i problemów z egzekwowaniem jakości usług świadczonych przez firmy wynajmowane do sprzątnięcia ulic i wywożenia śmieci. Zaangażowanie mieszkańców w porządkowanie przestrzeni i nagłaśnianie działań firm prywatnych może okazać się najlepszym rozwiązaniem, które zwiększy aktywność mieszkańców i poprawi wizerunek dzielnicy.

Urząd, wykorzystując wszelkie możliwości prawne, może wesprzeć poczynania dzielnicy, szczególnie w zmasowanych działaniach wymuszających wprowadzenie zmian w prowadzonej przez firmę polityce, która obecnie skutecznie utrudnia rozwój Bobrka.

Utworzenie klubu integracji międzypokoleniowej

Najistotniejszym problemem wskazanym przez mieszkańców jest brak miejsca spotkań. Mieszkańcy marzą o utworzeniu klubu integracji międzypokoleniowej, w którym wspólnota będzie mogła się spotykać i organizować życie dzielnicy. Brak miejsca spotkań jest najbardziej odczuwalny w trakcie spacerów ulicami Bobrka; małe grupki, gromadząc się przy wejściach do budynków mieszkalnych i pod knajpami, integrują się przy alkoholu.

Użytki, brak pomysłu na spędzenie czasu oraz brak perspektyw życiowych prowadzą do niszczenia własnej przestrzeni. Analiza skutków na diagramie problemów wykazała, że główną przyczyną braku miejsca spotkań jest problem komunikacji między mieszkańcami i Urzędem Miasta. Trudności w jasnym formułowaniu potrzeb sprawiły, że urzędnicy nie zauważyli, jak ważna jest dla mieszkańców realizacja tego zadania. Mieszkańcy widzą, że dzięki organizacji wspólnego życia dzielnicy zwiększy się ich integracja i usprawni organizacja działań społeczności. Przy zintensyfikowaniu pozyskiwania środków unijnych i pozyskaniu nowych inwestorów, których zachęci nowy wizerunek aktywnej dzielnicy, zorganizowanie miejsca integracji międzypokoleniowej będzie najłatwiejszym do zrealizowania celem.

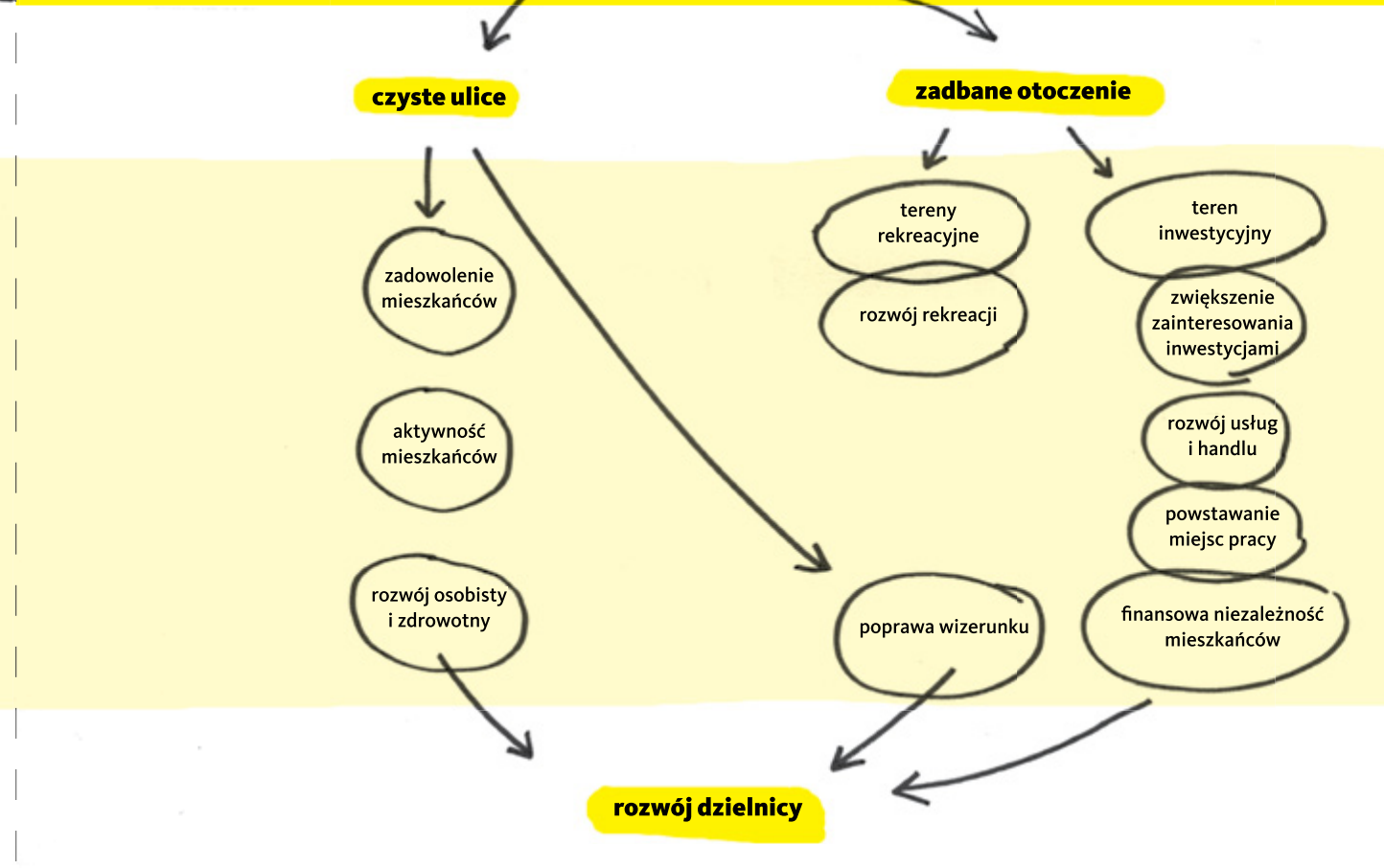
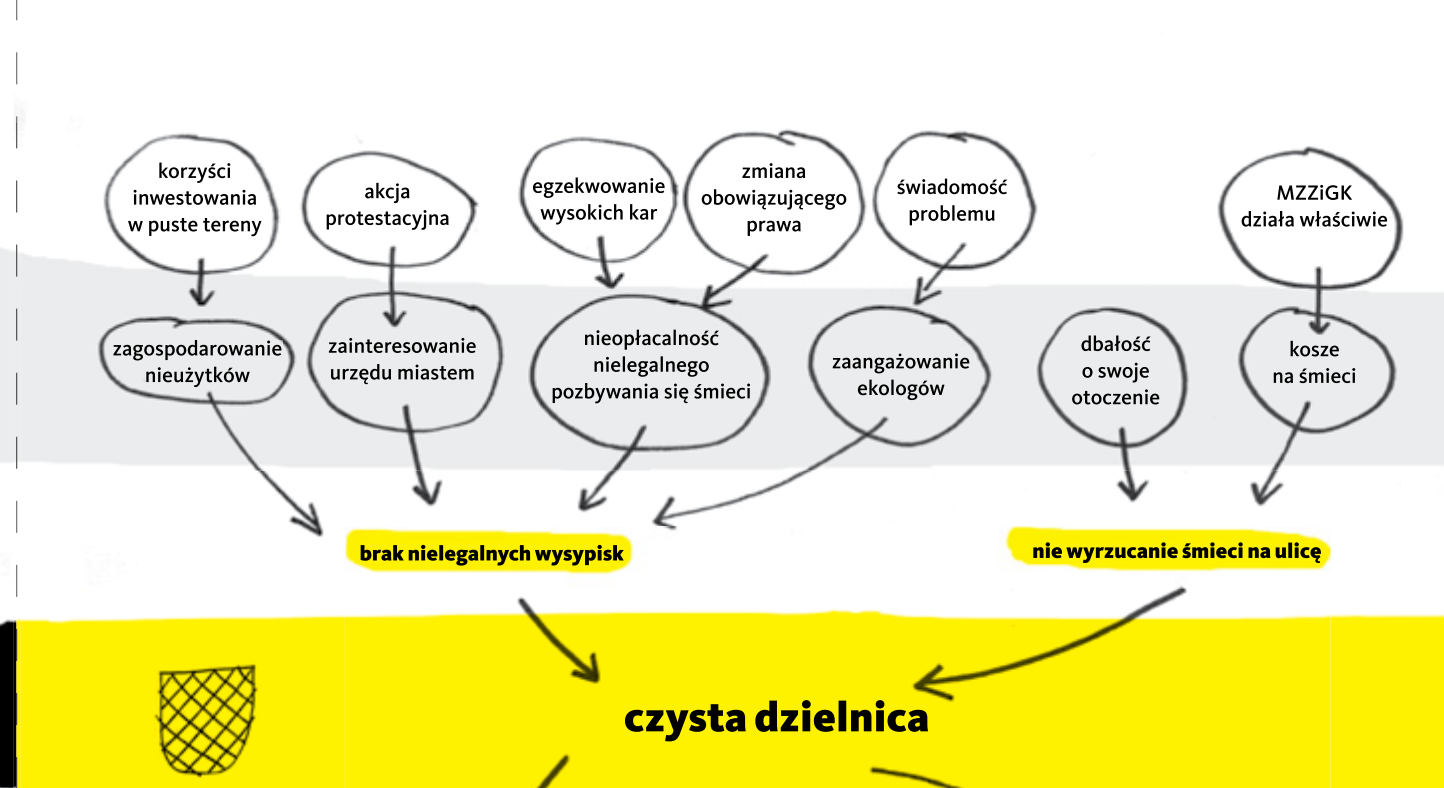
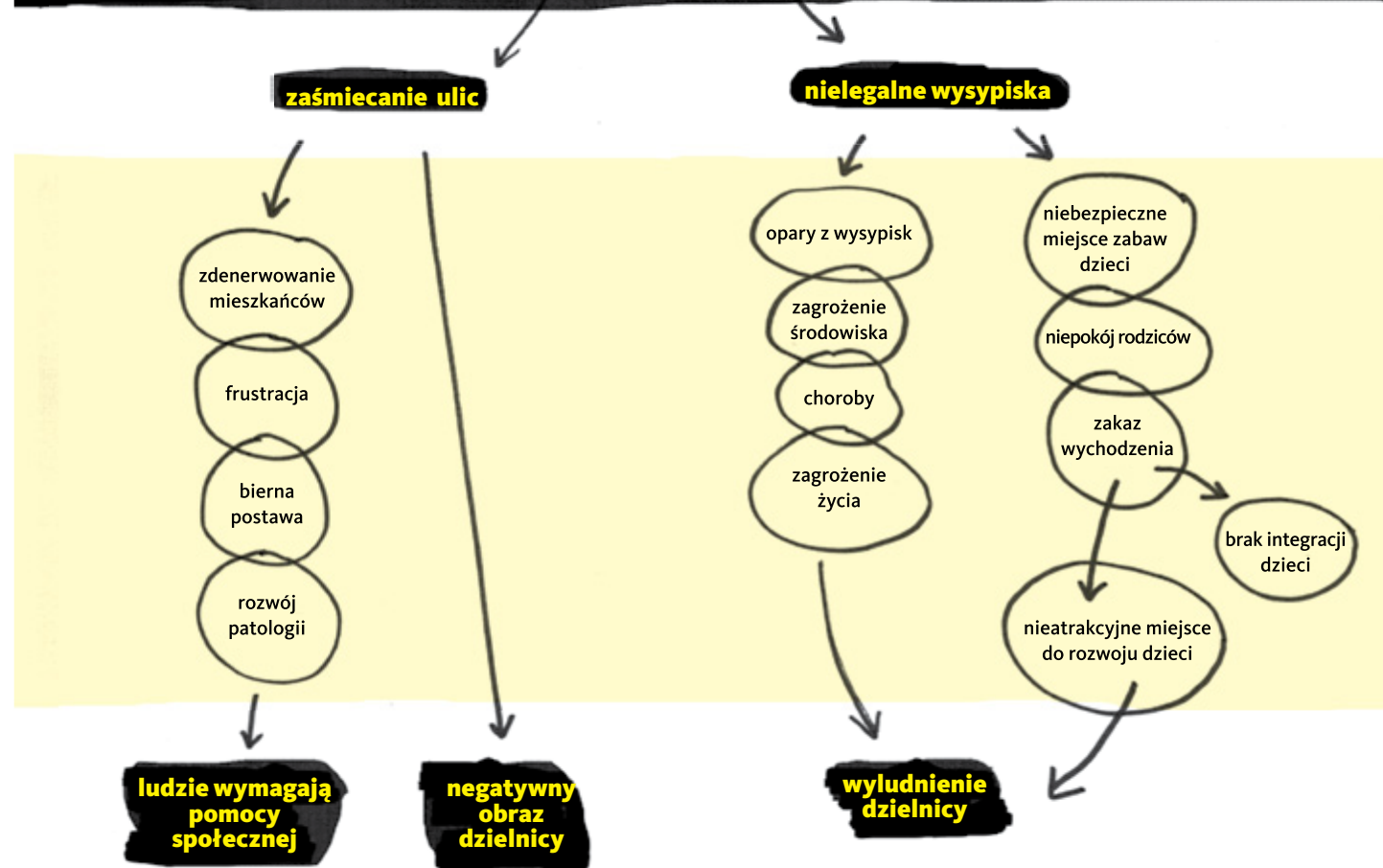
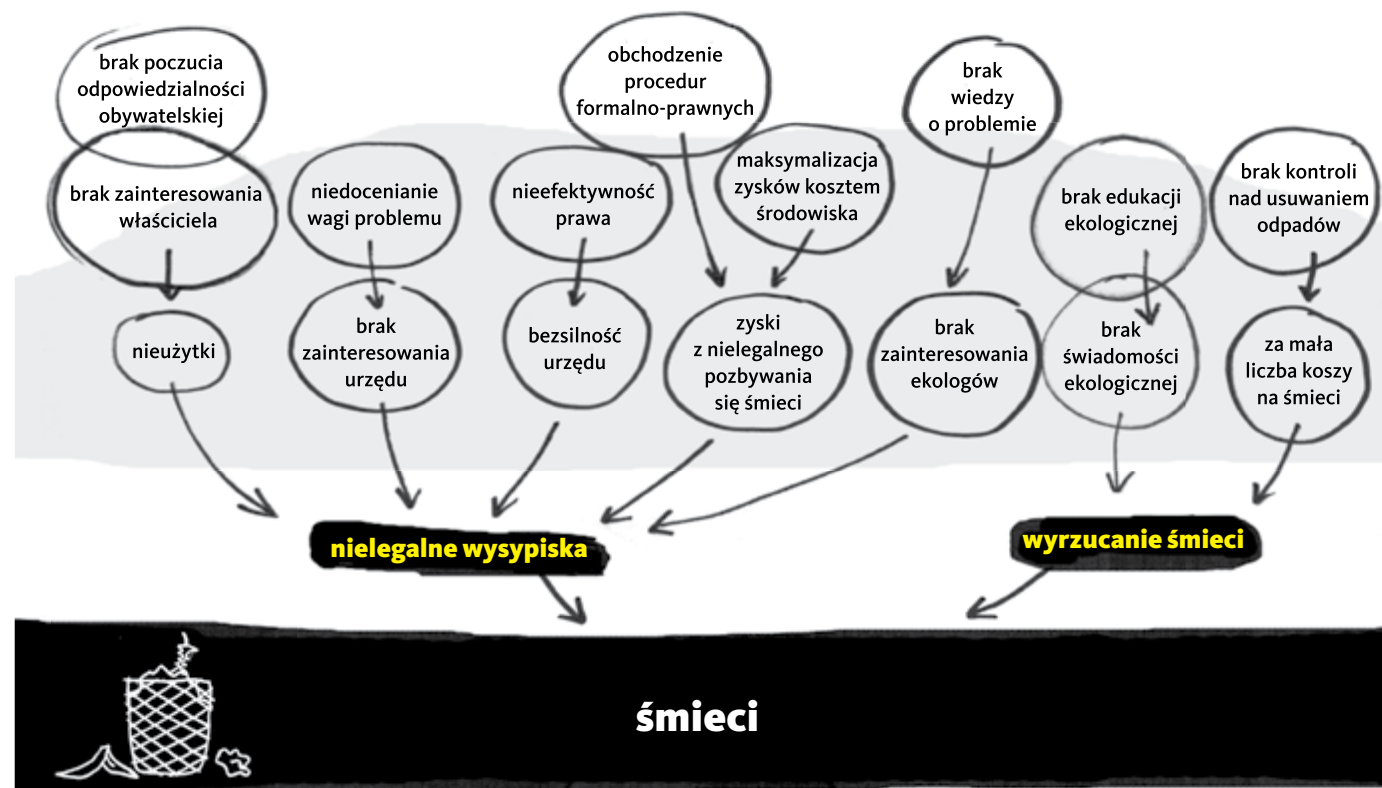
Poprawa wizerunku dzielnicy Bobrek

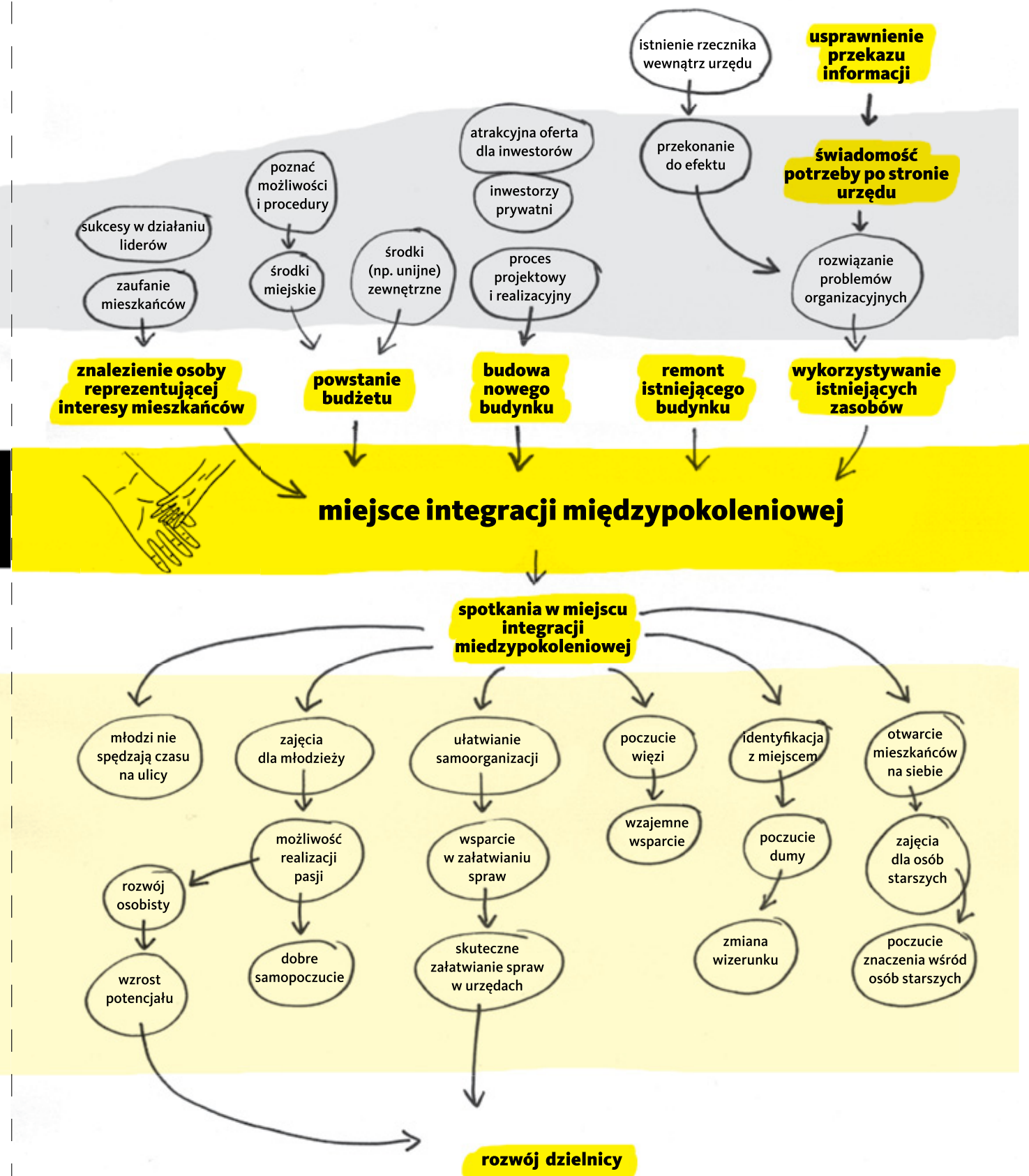
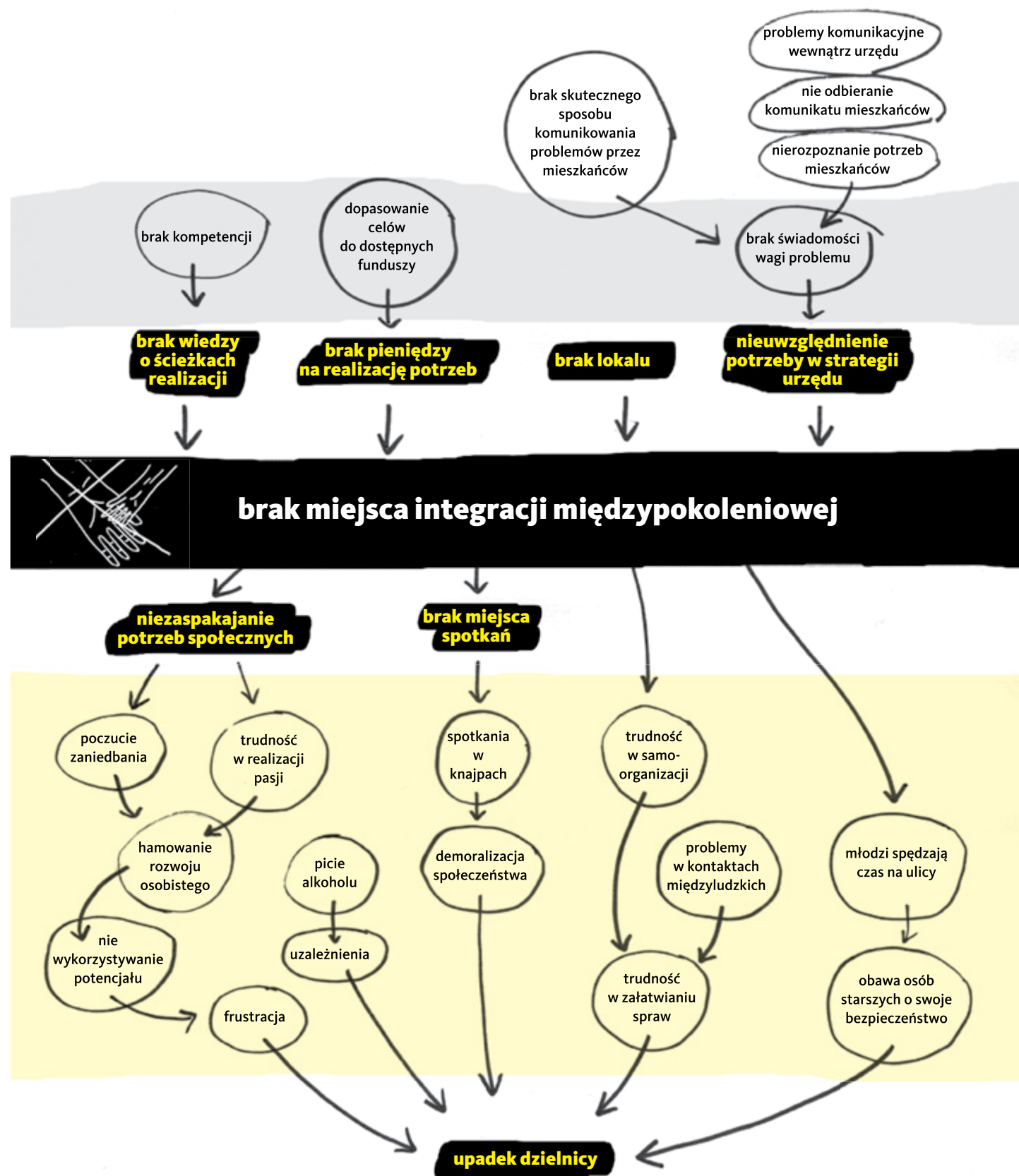
Pozytywny wizerunek dzielnicy może znacząco wpłynąć na wizerunek całego miasta. Obecnie dzielnica wiązana jest z alkoholizmem, dewastacją i patologią społeczną. Mieszkańcy bezskutecznie walczą o wizerunek miasta: organizują Święto Mieszkańców Bobrka, festyny i inne imprezy, jednak przedsięwzięcia te nie są w ogóle promowane. Nieprzynosząca rezultatów walka z problemami, z którymi borykają się mieszkańcy, sprawia, że mieszkańcy Bobrka postrzegani są jako osoby roszczeniowo nastawione do otoczenia i za mało angażujące się w życie społeczności. Aby poprawić wizerunek całej dzielnicy, konieczne są intensywne działania skierowane na aktywizację jej mieszkańców. Wykorzystując współczesne środki przekazu, można sprawić, że mieszkańcy zaczną identyfikować się ze swoim miejscem zamieszkania, jednocześnie przekazując na zewnątrz pozytywny i prawdziwy obraz dzielnicy. Poczucie tożsamości ze swoim podwórkiem zwiększy zainteresowanie jakością otoczenia, co dodatkowo wpłynie na pozytywny obraz Bobrka. Promocja może być dodatkowo kierowana do prywatnych inwestorów, co z kolei może wpłynąć na zainteresowanie realizacją inwestycji na Bobrku, a w rezultacie zaowocuje powstaniem nowych miejsc pracy i poprawą jakości życia mieszkańców.

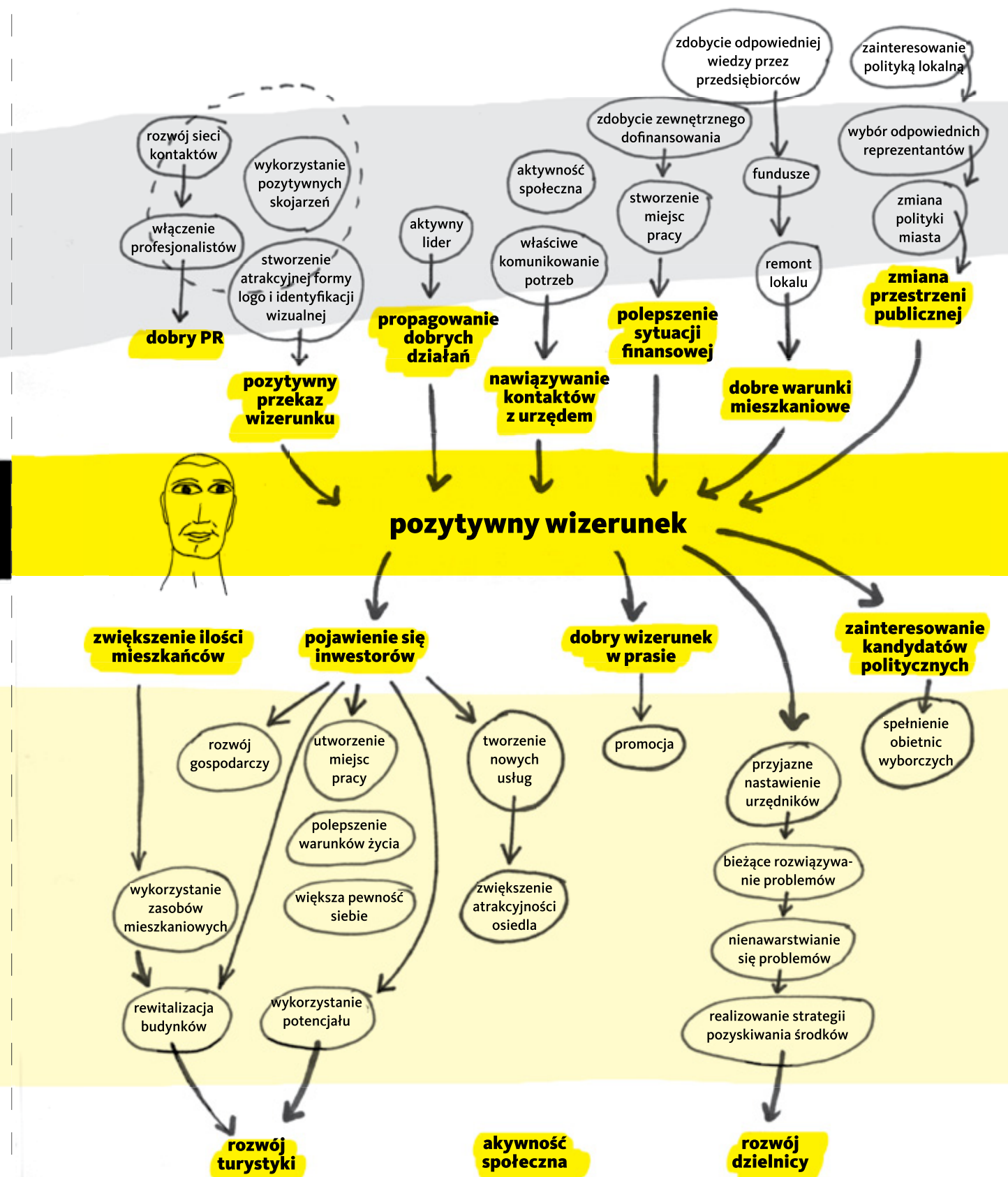
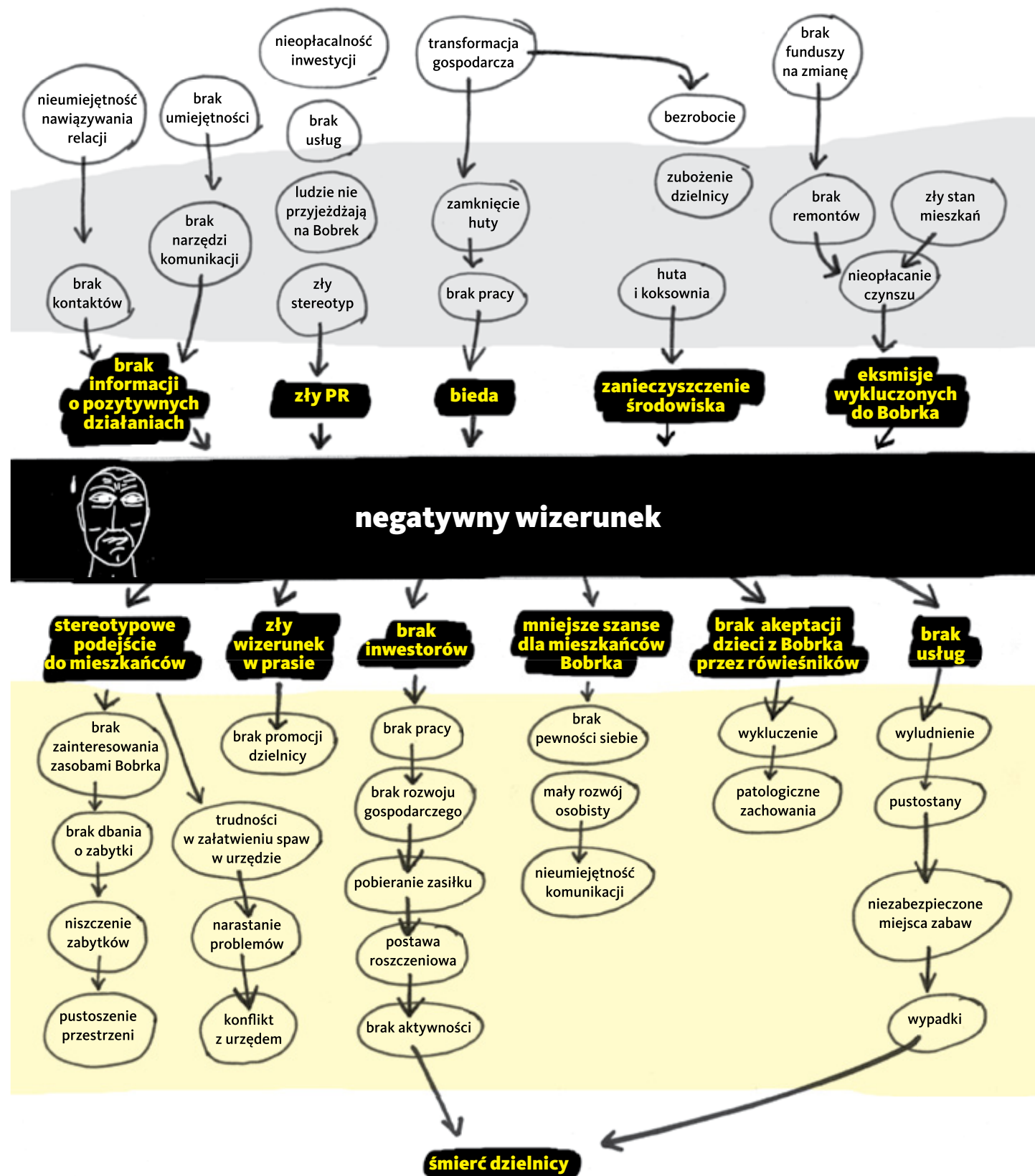
Stworzenie szlaków rekreacyjnych

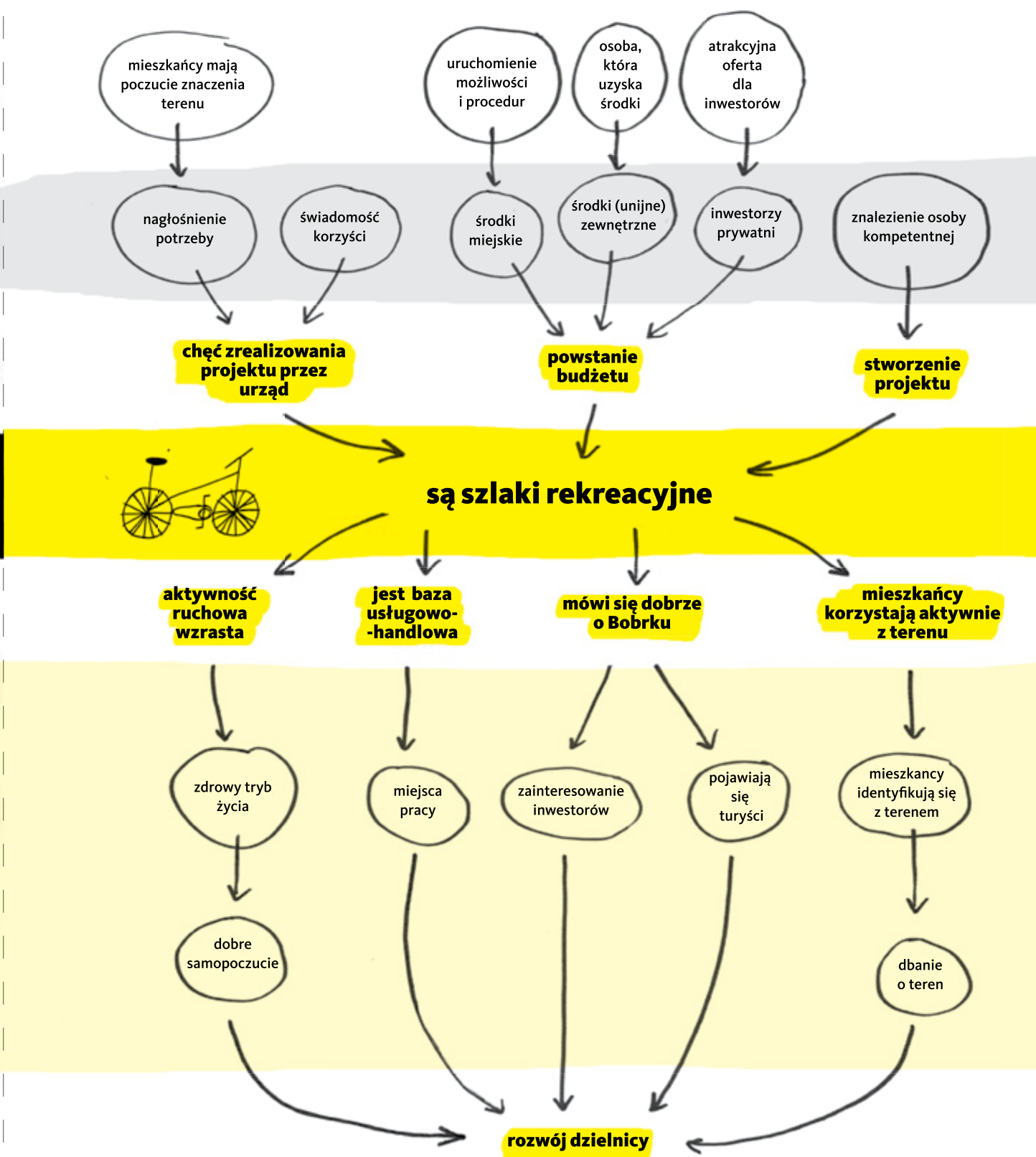
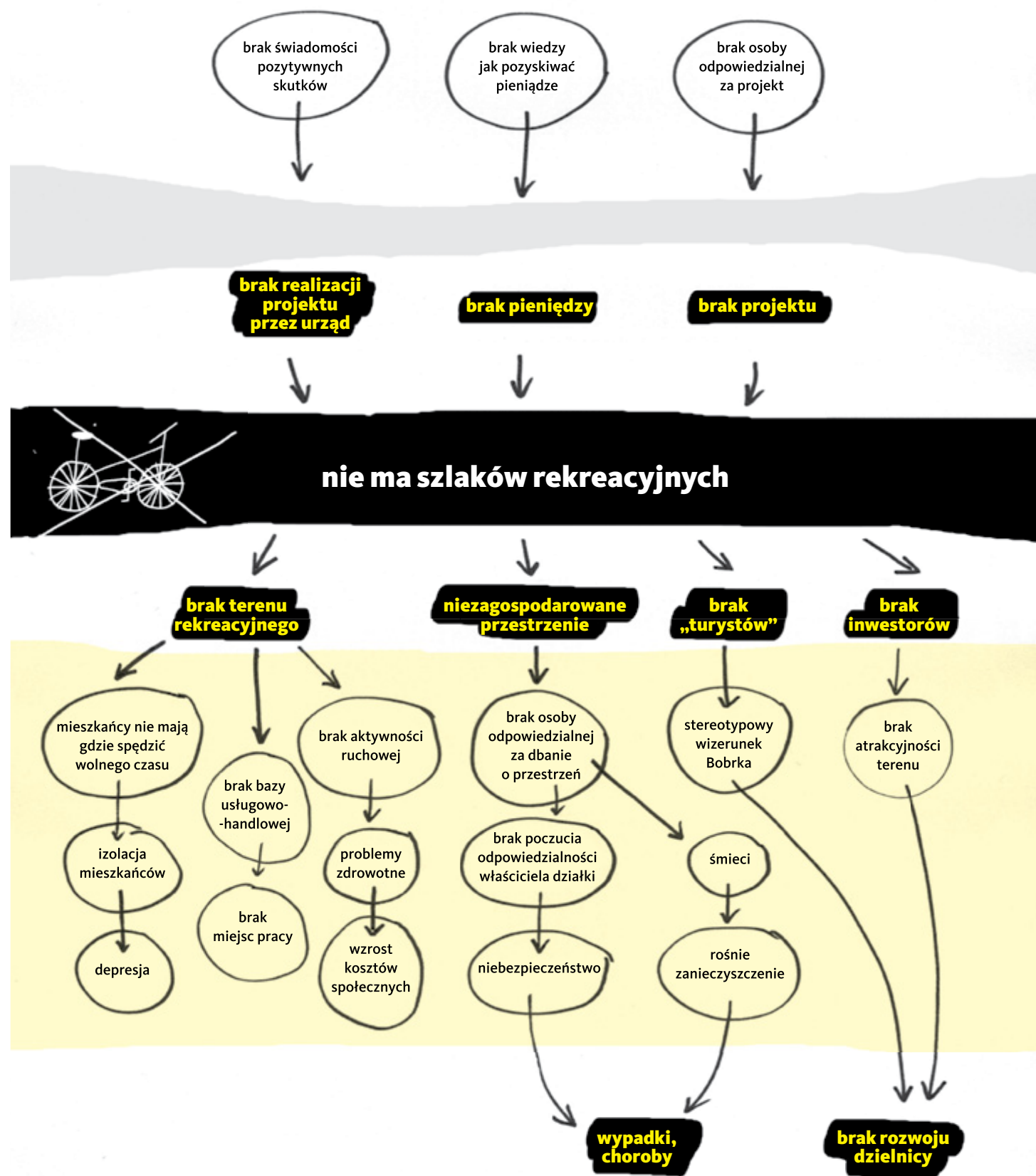
Temat szlaków rekreacyjnych został podjęty podczas spaceru z mieszkańcami, którzy podkreślili potrzebę i możliwości wytyczenia ścieżek rowerowych i spacerowych. Diagram problemów wykazał, że brak ścieżek służących rekreacji sprawia, że mieszkańcy nie korzystają z terenu, a osoby spoza Bobrka nie widzą potrzeby odwiedzania dzielnicy. Mieszkańcy nie czują odpowiedzialności za potencjalnie rekreacyjne tereny, które powoli stają się miejscami zaniedbanymi i niebezpiecznymi, ograniczając tym samym rozwój dzielnicy. Definiując skutki, z łatwością zauważamy, że utworzenie szlaków spacerowo-rowerowych poprawi aktywność fizyczną mieszkańców i da możliwość rozwoju usług towarzyszących, które wygenerują nowe miejsca pracy.

Umożliwiając rekreację na zielonych obszarach Bobrka, poprawiamy jakość życia mieszkańców i wizerunek obecnie zaniedbanej dzielnicy. Drzewo celów wskazuje możliwość rozwoju Bobrka, dzięki nagłośnieniu potrzeby realizacji szlaków rekreacyjnych oraz skupieniu się na znalezieniu inwestorów, którzy dostrzegą korzyści płynące z realizowania inwestycji na Bobrku. Równolegle urząd dla zwiększenia szans na powodzenie przedsięwzięcia może wydelegować osobę wspierającą realizację projektu.

Podsumowanie

Opracowanie diagramów problemów i drzew celów pokazało nam, jakimi obszarami należy zająć się w pierwszej kolejności. Drzewa celów wykazały, że każdy problem pośrednio lub bezpośrednio wpływa na wizerunek dzielnicy. Pozytywny wizerunek ma znów kluczowe znaczenie dla rozwoju dzielnicy Bobrek i miasta Bytom. Obok problemu z postrzeganiem dzielnicy wyłonił się problem z komunikacją między mieszkańcami i urzędnikami. Obie kwestie stały się dla nas motywacją do stworzenia materiałów stymulujących mieszkańców do tego, aby ukierunkowali swe działania na realizację potrzeb.

Identyfikacja wizualna tworzy pozytywny wizerunek, gdy jest spójna, wyróżnia się spośród innych. Jest sposobem komunikacji, którego głównym elementem jest logo. Na identyfikację wizualną składają się m.in.: logotyp, kolorystyka, czcionka i elementy promocyjne. W ramach identyfikacji często powstają również wzory dokumentów: papier listowy, koperty, itp. Wszystkie elementy identyfikacji wizualnej zawarte są w tzw. księdze znaku.

Wizerunek

Bobrek działa(j)my: Wizerunek

Poprawa wizerunku

Identyfikacja wizualna tworzy pozytywny wizerunek. Gdy jest spójna, wyróżnia spośród innych. Jest sposobem komunikacji, którego głównym elementem jest logo.

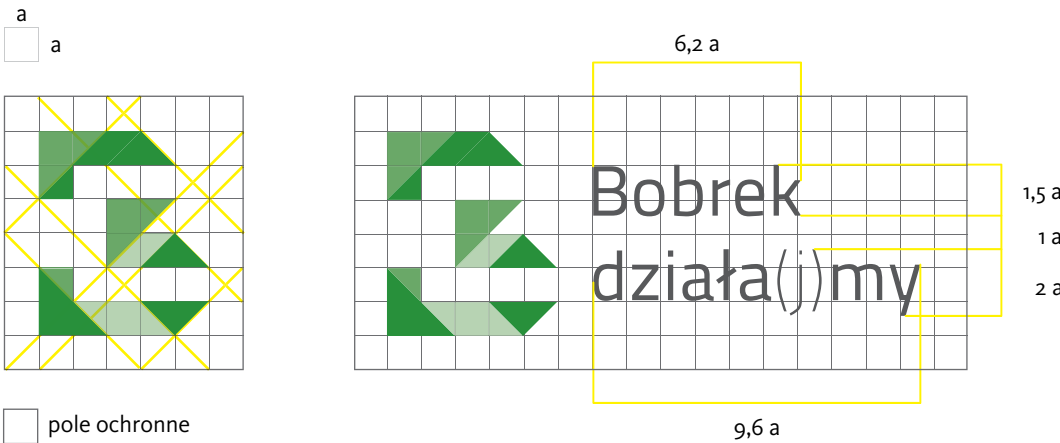
Na identyfikację wizualną składają się m.in.: logotyp, kolorystyka, czcionka i elementy promocyjne.

W ramach identyfikacji powstają często także wzory dokumentów: papier listowy, koperty, itp. Wszystkie elementy identyfikacji wizualnej, zawarte są w tzw. księdze znaku.

Inspiracje

Powstała podczas warsztatów „Design w terenie!” identyfikacja wizualna zainspirowana została wyjątkowymi walorami dzielnicy Bobrek:

- Życzliwość i otwartość – niedomknięty kształt znaku
- Postindustrialna architektura – kształt logotypu
- Bliskość z naturą – kolorystyka
- Energia i potrzeba współdziałania – sposób połączenia elementów logotypu
- Silne poczucie lokalności – nawiązanie do kształtu litery B

Minimalna wysokość znaku

Promocja wydarzenia

Korzyści z używania listy kontaktów to:

- dotarcie z informacją do osób decyzyjnych;
- wiarygodna komunikacja;
- rozsyłanie informacji prasowej;
- archiwizacja korespondencji.

Korzyści z prowadzenia strony na Facebooku to:

- sposób komunikacji między mieszkańcami;
- prezentacje osiągnięć mieszkańców Bobrka, dzielenie się wspólnymi pasjami;
- promocja aktywności mieszkańców;
- dotarcie do szerokiej grupy odbiorców;
- integracja mieszkańców;
- aktywizacja młodych;
- możliwość pozyskiwania nowych kontaktów;
- pozytywny wizerunek.

Schemat działania

1

wybór pomysłu przez mieszkańców

2

lider

3

przesłanie informacji do prasy

4

dziennikarz dowiaduje się o imprezie

5

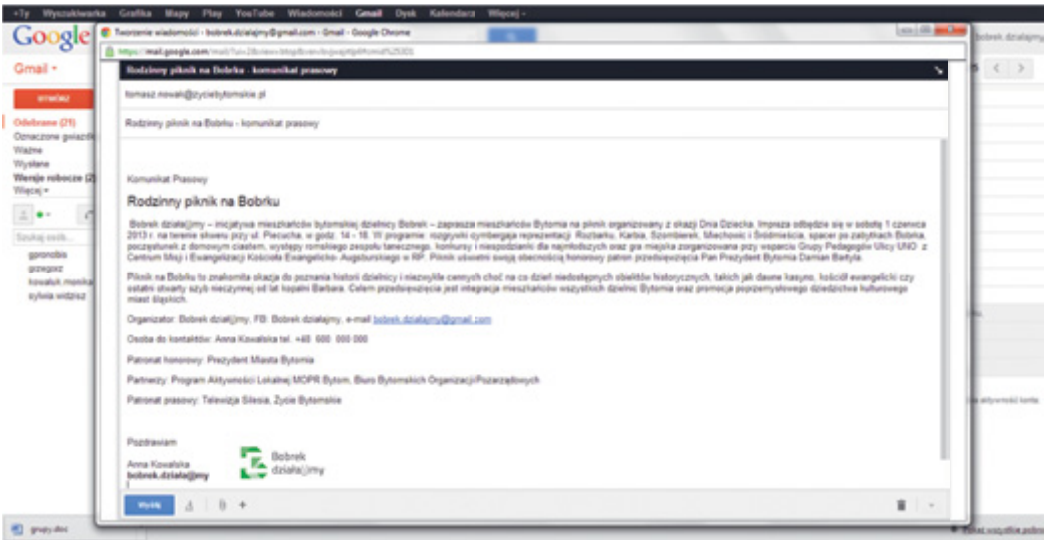
informacja ukazuje się w prasie

6

dowiadują się inni

Wzór wiadomości e-mail

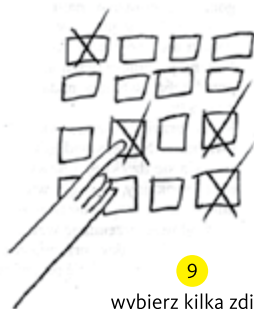
7

festyn

8

zrób zdjęcie

9

wybierz kilka zdjęć

10

wyślij do administratora facebooka

11

zobaczysz je na facebooku

12

inni też je zobaczą

Komunikacja

Bobrek działająca my: Komunikacja

W dzielnicy Bobrek działa duża grupa aktywnych mieszkańców. Wiele inicjatyw jest podejmowanych dzięki pomocy pracowników MOPR-u w ramach Programu Aktywności Lokalnej. Do tej pory zrealizowano wiele ciekawych pomysłów, na przykład Zielone Brygady, które angażowały mieszkańców do porządkowania zieleni na skwerach. Obecna forma działalności mieszkańców jest w dużym stopniu uzależniona od Programu Aktywności Lokalnej i nie wykorzystuje w pełni potencjału społeczności. Dzięki działalności PAL-u na Bobrku mieszkańcy podjęli się działalności społecznej. Stworzone zostały podwaliny społeczeństwa obywatelskiego, charakteryzującego się aktywnością i zdolnością do samoorganizacji oraz osiągania wyznaczonych celów bez ingerencji ze strony władzy państwowej. Ważną cechą takiej grupy jest świadomość potrzeb wspólnoty i dążenie do ich zaspakajania. Oprócz mieszkańców działających w ramach PAL-u, w dzielnicy działa kilka aktywnych osób, które próbują podejmować działania na rzecz dzielnicy. Realizacji ich celów pomogłoby sformalizowanie działań: aktywni mieszkańcy mogą zrzeszyć się w formie organizacji pozarządowej. Stowarzyszenie tworzą ludzie. Mieszkańcy dobrowolnie integrują się wokół wspólnego problemu swojej społeczności i określają cele działalności. W ramach stowarzyszenia samodzielnie nazywają swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwalają akty wewnętrzne dotyczące ich działalności. Stowarzyszenie opiera swoją działalność na pracy społecznej członków, ale do prowadzenia spraw finansowych i prawnych może zatrudniać pracowników.

Jako stowarzyszenie mieszkańcy mogliby uzyskiwać dofinansowania na cele statutowe zarówno na poziomie gminy, jak i województwa. Otwierają się wówczas możliwości współpracy z innymi organizacjami pozarządowymi.

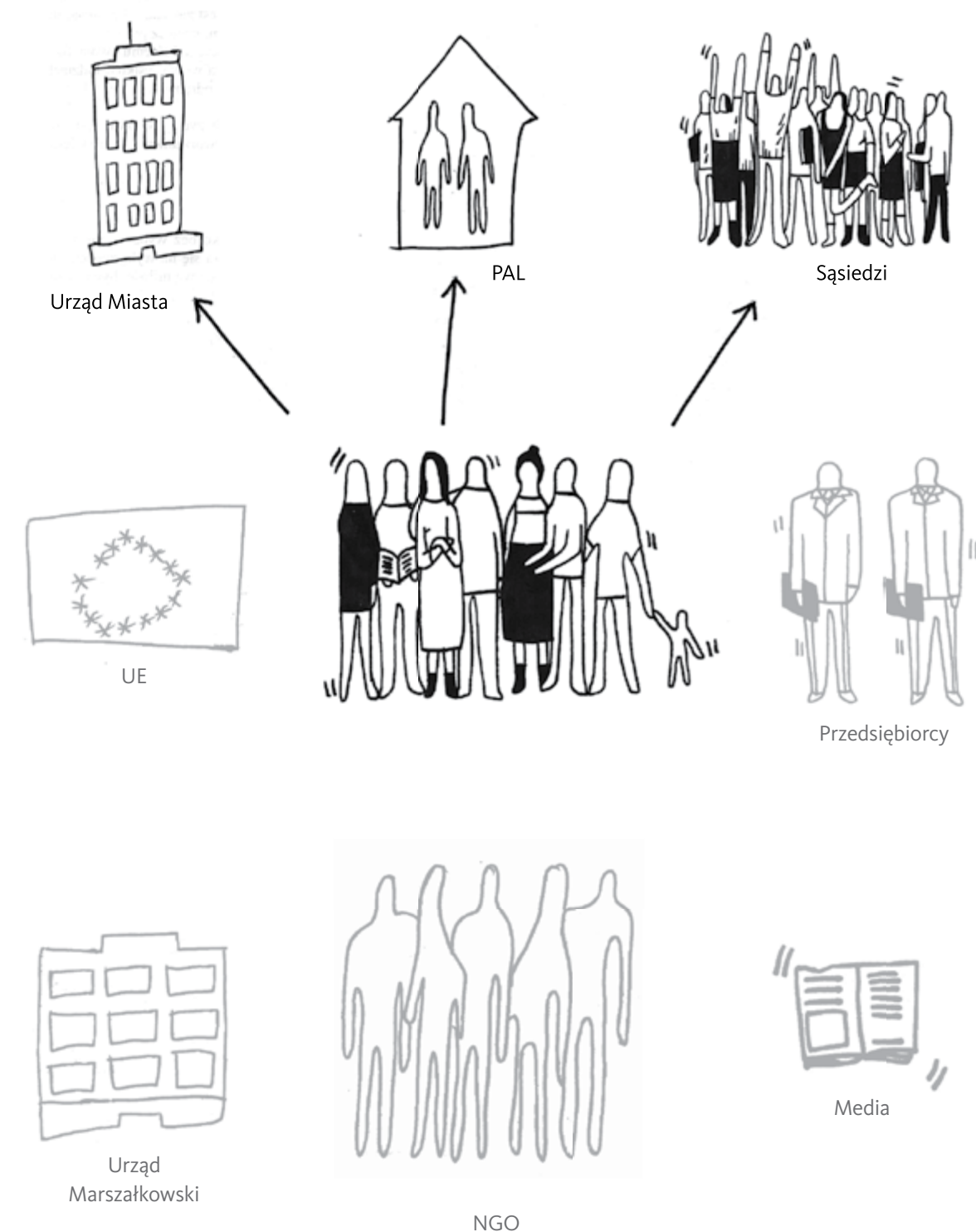
Dodatkowe informacje można uzyskać w Internecie na stronach:

- Internetowe Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowej www.poradnik.ngo.pl
- Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych www.cris.org.pl
- Rudzki Inkubator Przedsiębiorczości www.inkubator.pl

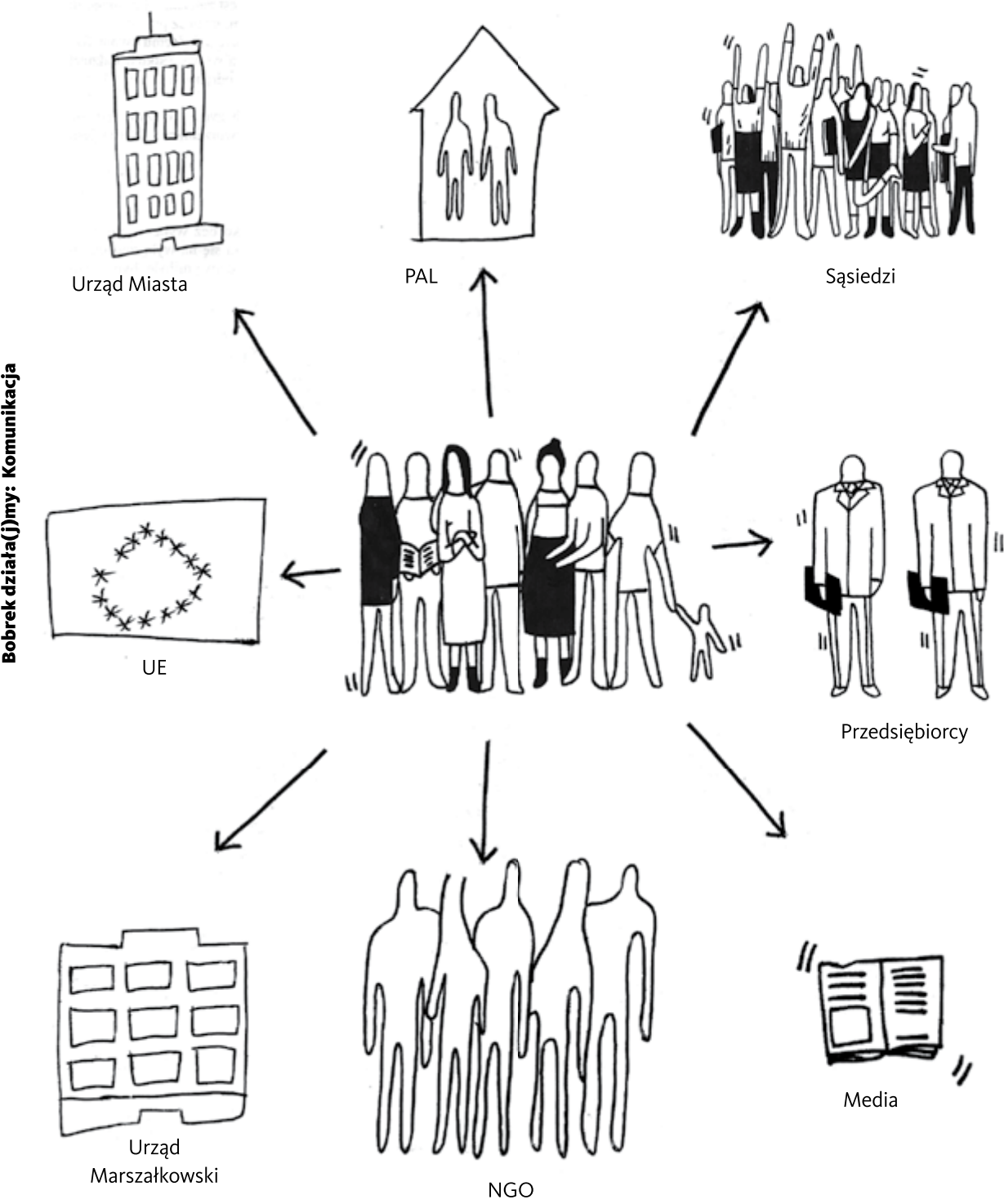
Dla wykazania zalet zrzeszenia mieszkańców w organizacji pozarządowej przedstawiamy drzewa problemów i celów. W pierwszym schemacie zaprezentowaliśmy obecną sytuację, w której mieszkańcy jako grupa nieformalna próbują realizować swoje projekty. Działanie w nieformalnej grupie nie sprzyja stabilności podejmowanych inicjatyw. Główny ciężar realizacji zadań spoczywa na pracownikach programów, takich jak PAL. W efekcie grupa aktywistów szybko się wykrusza i spada morale pozostałych aktywnych członków społeczności. W drugim schemacie wykazujemy, jakie możliwości daje zrzeszenie aktywnych społecznie mieszkańców w grupę formalną.

W efekcie grupa staje się poważnym partnerem do rozmów z urzędnikami i inwestorami na temat wsparcia w rozwiązywaniu problemów dzielnicy, którą reprezentuje. W trzecim schemacie pokazujemy, jak krok po kroku założyć stowarzyszenie.

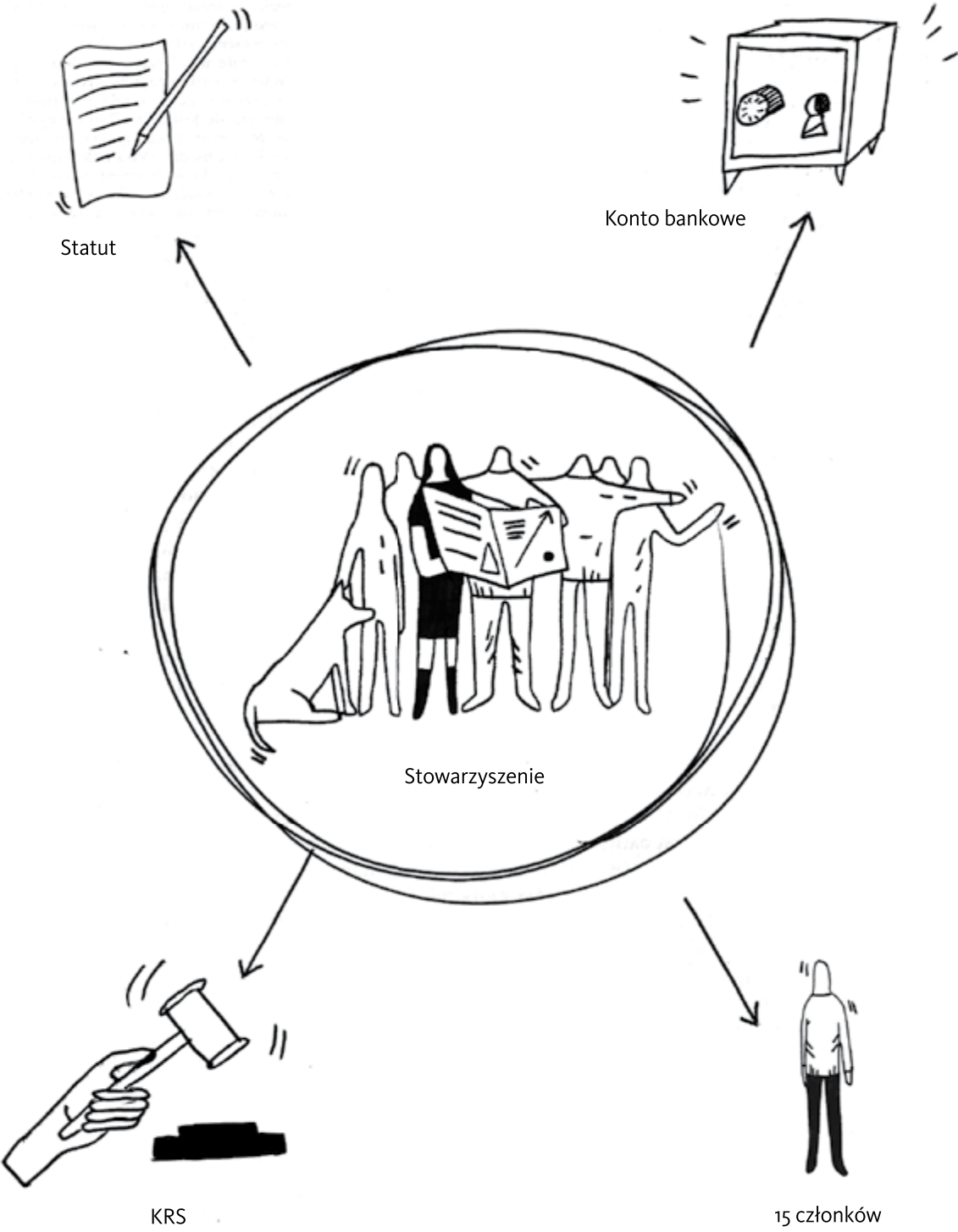
Ilustracja przedstawia możliwości działań jakie mogą i nie mogą podejmować mieszkańcy, działający jako grupa nieformalna

Ilustracja przedstawia wachlarz możliwości, z jakich mogą skorzystać mieszkańcy, działający jako grupa formalna

Jak założyć stowarzyszenie – 4 kroki

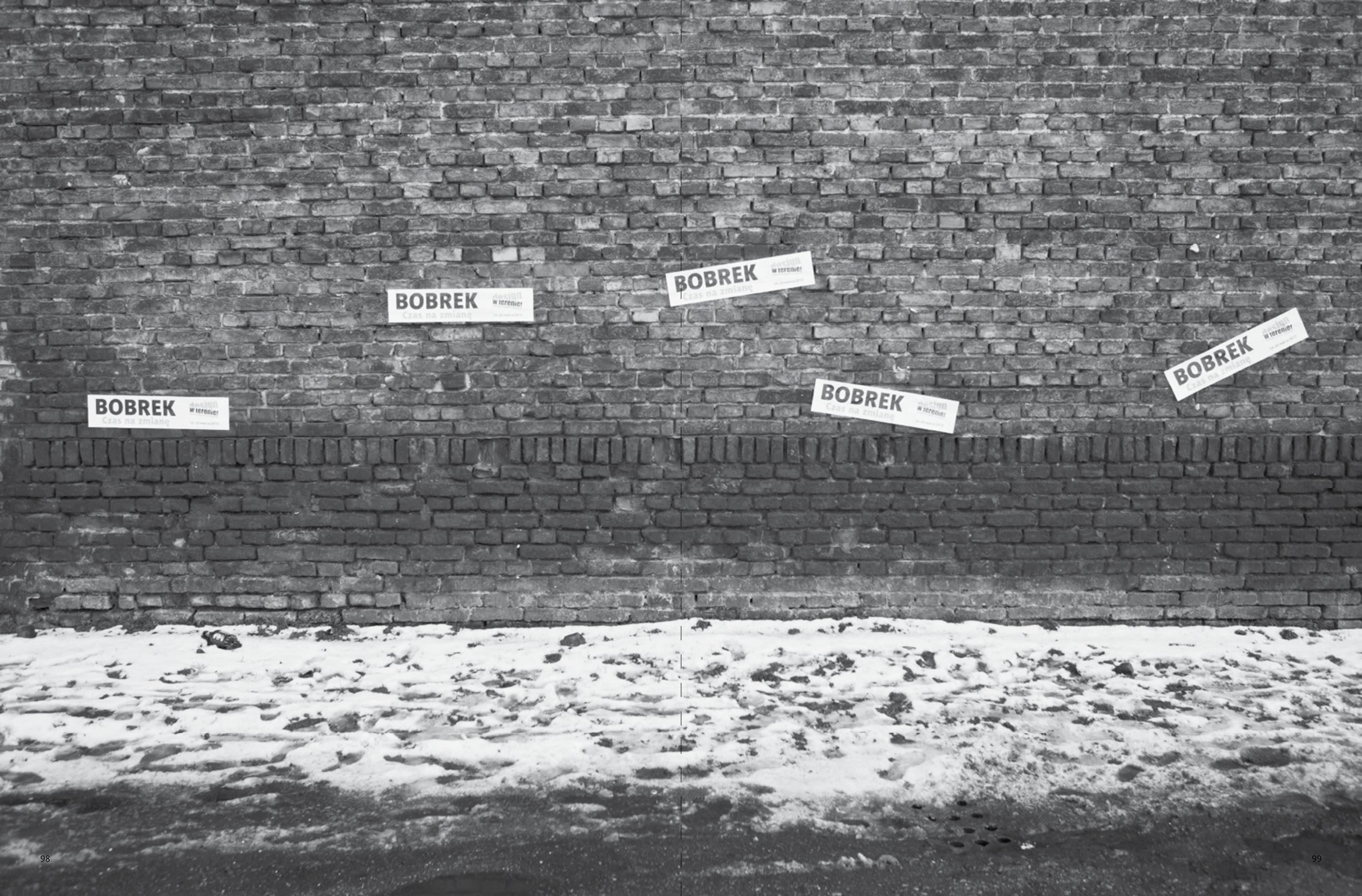
Bobrek działa(j)my

Broszura została tak zaprojektowana, aby odpowiedzieć na pytanie urzędników: „Czego właściwie oczekują od nas mieszkańcy?”. Problemy przedstawione w tym opracowaniu są znane zarówno mieszkańcom, jak i przedstawicielom władz miasta, pracownikom urzędu i instytucji miejskich. Jednak nieskuteczny przekaz informacji powoduje brak wspólnie wypracowanych pomysłów pozwalających zmniejszyć liczbę spraw pilnych dla mieszkańców.

Mamy nadzieję, że przedstawiony przez nas obraz sytuacji pokazał te obszary, które wymagają natychmiastowej realizacji i stanowią początek dobrej współpracy mieszkańców z urzędnikami. Dobre określenie potrzeb i możliwości może doprowadzić do spełnienia wzajemnych oczekiwań i wpływać na zmiany w mentalności mieszkańców dzielnicy Bobrek. Przykłady projektów, które pokazaliśmy, uświadamiają, że działania w małej skali mogą mieć szeroki oddźwięk.

Realizacja projektów powstałych w trakcie warsztatów „Design w terenie!” nie może być jedyną drogą rozwiązania problemu braku rozwoju dzielnicy, ale daje nadzieję na poprawę jakości życia jej mieszkańców.

BOBREK
Czas na zmianę
decyduj w terenie!
14. 02. 2015

BOBREK
Czas na zmianę
decyduj w terenie!
14. 02. 2015

BOBREK
Czas na zmianę
decyduj w terenie!
14. 02. 2015

BOBREK
Czas na zmianę
decyduj w terenie!
14. 02. 2015

BOBREK
Czas na zmianę
decyduj w terenie!
14. 02. 2015

Rezultaty, opinie

Marlena Happach

Opinia na temat
rezultatów – powstałych
projektów

Dzielnica Bobrek, która stała się obiektem tej edycji warsztatów „Design w terenie!”, to miejsce niezwykle. Ceglana, uporządkowana zabudowa bogatej przemysłowej dzielnicy, od lat zaniedbywana, stopniowo popada w ruinę. Problemy Bobrka są charakterystyczne dla całego Bytomia, ale w tym miejscu skupiły się niczym w soczewce. Efektem zmian gospodarczego charakteru miasta – zamykania kopalń i dużych zakładów przemysłowych – stało się rosnące bezrobocie i zubożenie mieszkańców. Uwolnione spod przemysłu tereny utraciły zarówno swoją funkcję, jak i gospodarza. Zdegradowane, niezabezpieczone i bez perspektyw pozostały jako pasy niechcianej ziemi niczyjej. Brak nadzoru i liberalne traktowanie przepisów w następstwie umożliwiły przekształcenie tych obszarów w miejsca składowania odpadów, również niebezpiecznych. Tym samym dzielnica Bobrek, osiedle na przedmieściach Bytomia, została obciążona jeszcze sąsiedztwem wysypisk i składowisk. W efekcie zubożała dzielnica, w której rację bytu straciły punkty usługowe: sklepy, gastronomia, apteka. Bobrek stał się wyznacznikiem najgorszego miejsca w całym mieście. Negatywny wizerunek dzielnicy potwierdzają nie tylko relacje mieszkańców, ale powszechna opinia, której wyrazem są krążące przykre dowcipy o Bobrku. Przy takiej skali problemów życia codziennego: braku pracy, biedy, zatrutego środowiska życia tematy społeczne czy kulturalne straciły na znaczeniu. Dom Kultury, tereny zielone i rekreacyjne, plac zabaw dla dzieci – to odległe punkty na liście spraw najważniejszych dla mieszkańców.

Wielką wartością Bobrka pozostaje jednak, obok walorów przestrzennych i architektonicznych tego miejsca, aktywność i siła mieszkańców dzielnicy. Duża w tym zasługa oddziału MOPS-u realizującego Program Aktywności Lokalnej – miejsca, które stało się dla mieszkańców namiastką centrum wspólnoty. Mimo skromnych możliwości, mieszkańcy dzielnicy wraz z pracownikami MOPS-u realizują w ramach PAL-u najróżniejsze przedsięwzięcia: kursy, warsztaty, pikniki, konkursy czy wyjazdy. Młodzież aktywizuje prężna i skuteczna grupa pedagogów ulicznych, natomiast młodsze dzieci mogą korzystać z lokalnej świetlicy.

Młodzi projektanci na Bobrku musieli zmierzyć się z problemami o skali przekraczającej możliwości znalezienia rozwiązania w ramach tygodniowych warsztatów. Początkowo zakładane rezultaty działań – projekty drobnych zmian w przestrzeni możliwych do wykonania przy niskim nakładzie kosztów, własnymi rękami (podwórko, plac zabaw, ławka, miejsce spotkań) okazały się w zderzeniu z rzeczywistością zbędne. Takie zmiany wprowadzili sami mieszkańcy bez wsparcia z zewnątrz. Początkowo uczestnicy warsztatów próbowali w sposób bezpośredni odpowiedzieć na problemy wskazane przez mieszkańców, jednak w niedługim czasie wspólnie doszli do wniosku, że opracowywanie rozwiązań w formie wieloletnich programów wsparcia dla bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, obejmujących kompleksową opiekę psychologiczną, wymagających olbrzymich nakładów finansowych i zorganizowania nieistniejącej bazy lokalowej i kadrowej przekracza umiejętności i możliwości studentów kierunków projektowych i artystycznych.

Opinie prowadzących o projektach

Analiza struktury problemów dzielnicy pokazała jednak istotne punkty, których rozwiązanie mogłoby realnie wpłynąć na dalsze losy dzielnicy. Kluczowym problemem okazała się komunikacja z władzami miasta. Dotychczas podejmowane działania postrzegane były przez urzędników jako objawy niezaradności i roszczeniowości mieszkańców. Przekaz okazał się przede wszystkim niespójny – chociaż na Bobrku działa spora grupa aktywistów, to mają oni różne priorytety i działają na rzecz danej grupy (mam z dziećmi, młodzieży, obrońców przyrody), a nie całej społeczności. Najważniejsze jest więc ustalenie hierarchii problemów i kumulacja sił – w jednej sprawie, w danym okresie.

W ocenie uczestników warsztatów aktualnie najistotniejszym problemem dzielnicy jest kwestia składowania odpadów. Jeżeli ten proceder nie zostanie wstrzymany, żadne działania w tej dzielnicy nie będą miały sensu. W perspektywie kilku lat skutki składowania odpadów będą już nieodwracalne, a ich szkodliwy wpływ tak wielki, że trzeba będzie wszystkim mieszkańcom zapewnić lokale zastępcze. Dopiero po rozwiązaniu problemu składowania szkodliwych odpadów będzie można zająć się sprawami społecznymi, rekreacyjnymi i kulturalnymi.

Celem warsztatów stało się przedstawienie wykonanych analiz i strategii w sposób czytelny dla mieszkańców i władz, tak by obie strony mogły poprowadzić działania we wskazanym kierunku. W tym celu przygotowana została broszura prezentująca cały proces: od uwarunkowań po efekty analiz. Jednocześnie uczestnicy warsztatów zdecydowali się zająć także jednym z problemów z dalszej części listy – wizerunkiem dzielnicy. Wybór tego tematu wynikał przede wszystkim z potrzeby wzmocnienia głównego komunikatu. Skuteczność przekazu może zwiększyć spójność wizerunkowa i wsparcie dla mieszkańców w wewnętrznej organizacji. W tym celu przygotowane zostało logo, szablony plakatów i pism oraz projekty produktów promocyjnych. Założono również skrzynkę e-mailową i profil na portalu społecznościowym Facebook.

Rezultaty warsztatów nie są może tak spektakularne, jak znane z poprzednich edycji projekty konkretnych zmian czy obiektów. Sposób działania został dostosowany jednak do zastanych okoliczności i oczekiwań. Nie zajmowaliśmy się nierealnymi planami, które trafią do szuflad czy w najlepszym wypadku do gąbłot.

Chcieliśmy przy wykorzystaniu dostępnych środków wesprzeć mieszkańców Bobrka w podejmowanych przez nich działaniach, mając jednocześnie nadzieję, że nasz skromny wkład znajdzie odzwierciedlenie w rzeczywistości i wpłynie na poprawę losów zapomnianej dzielnicy, której lata świetności mogą jeszcze powrócić.

Rezultaty, opinie

Michał Kozik

Kwiecień 2013 r. Rezultaty warsztatów należy oceniać w kontekście warunków, możliwości i oczekiwań wobec nich.

Warunki pracy:

Zespół pracował z dobrze zorganizowaną społecznością, dostęp do informacji nie był utrudniony, jednak zagadnienia, do których odnosili się mieszkańcy, dotyczyły niespodziewanie wielu sfer życia, co powodowało szum informacyjny, z którego uporządkowaniem musieli zmierzyć się uczestnicy.

Dodatkowo zauważalny był umiarkowany opór mieszkańców wobec władz miasta, podyktowany dotychczasowymi niepowodzeniami związanymi z próbami załatwiania spraw w Urzędzie Miejskim.

Ze strony oddelegowanej jednostki Urzędu Miejskiego widoczna była duża chęć współpracy, otwartość zarówno wobec uczestników warsztatów, jak i mieszkańców. Można było dostrzec również niewielką świadomość sytuacji i problemów mieszkańców.

Możliwości:

Pracując przez tydzień przy zerowym budżecie, w grupie składającej się z 10 uczestników i 5 prowadzących wspieranej przez pracowników MOPS-u i znaczną liczbę mieszkańców, dostrzeżono dwa źródła możliwości: Spora baza intelektualna ograniczona czasem – pozwoliło to na powierzchowne poznanie dzielnicy i kilkudniową intensywną pracę projektową;

Znikome perspektywy wypracowania dóbr wymagających jakichkolwiek nakładów finansowych.

Oczekiwania:

Dwie grupy interesariuszy obecnych w projekcie miały nieco odmienne podstawowe oczekiwania, które jednak, jak się okazało, pokrywały się w dalszej perspektywie.

Mieszkańcy z jednej strony byli zadowoleni już z samej obecności zespołu „Design w terenie!” (co wynikało z faktu, iż Bobrek w ostatnim czasie istniał w świadomości mieszkańców Bytomia i okolic jedynie w negatywnym kontekście), jednak z drugiej strony oczekiwali, że te kilkudniowe warsztaty przyniosą rozwiązanie niezwykle trudnych i złożonych problemów, z którymi dzielnica boryka się od lat.

Mieszkańcy oczekiwali rozwiązań „produktywnych” – namacalnych efektów warsztatów. W tej sytuacji były to oczekiwania w pełni zrozumiałe, a ich urealnienie stało się jednym z pierwszych zadań, z jakim zmierzył się zespół.

Drugi interesariusz, Urząd Miejski oczekiwał pokazania metod skutecznej komunikacji z mieszkańcami dzielnicy, co mogłoby się przełożyć na zrozumienie ich najważniejszych problemów, a w następstwie – ich rozwiązywanie.

Opinie prowadzących o projektach

Rezultaty:

W kontekście warunków, możliwości i oczekiwań przed zespołem „Design w terenie!” nakreśliły się następujące zadania, których stopień realizacji jest miarą sukcesu warsztatów:

- rozpoznanie problemów, które mieszkańcy uznają za najważniejsze;
- przedstawienie mieszkańcom realnych możliwości, jakie niosą za sobą warsztaty;
- wypracowanie z mieszkańcami alternatywnej drogi skutecznego komunikowania problemów;
- opracowanie narzędzi do skuteczniejszego rozwiązywania problemów: obecnych i przyszłych;
- przekazanie i wprowadzenie w opracowane narzędzia;
- stworzenie wizualnego, namacalnego zwiastuna zmian.

Niewątpliwie powyższe zadania udało się zrealizować. Mieszkańcy potwierdzili opracowaną hierarchię problemów, wyrazili zadowolenie z rezultatów, zobaczyli szansę na zmianę wizerunku, gdzie nowa identyfikacja wizualna jest jej zwiastunem, rozpoczął się niewidoczny wcześniej dialog pomiędzy mieszkańcami a Urzędem Miejskim.

Największym zagrożeniem jednak, które ciąży nad rezultatami, jest niewykorzystanie narzędzi i opracowanej identyfikacji wizualnej w krótkiej perspektywie czasowej.

Rzetelna opinia na temat efektów podjętych działań może zostać wydana po upływie pewnego czasu – sześciu miesiącach, może roku. Wtedy dopiero będzie można ocenić, czy mieszkańcy utożsamiają się z zaprojektowaną identyfikacją wizualną i czy przyczyniła się ona do zmiany wizerunku dzielnicy. Po upływie tego czasu będzie można również określić, czy zaprojektowane narzędzia okazały się skuteczne, czy zostały wykorzystane i czy ewentualnym skutkiem ich zastosowania są jakieś przedsięwzięcia zmierzające do rozwiązania problemów, które mieszkańcy oznaczyli jako priorytetowe.

Oczywiście, każdy sukces lub porażka, które pojawiają się i będą się pojawiały wokół rezultatów warsztatów, są efektem wypadkowej – jakości przekazanych narzędzi oraz chęci i poprawności ich wykorzystania ze strony mieszkańców. Zatem sukcesy i porażki są wspólne zarówno dla Mieszkańców Bobrka, jak i zespołu „Design w terenie!”.

W stronę wspólnego sukcesu.

W całym procesie powraca jeden element, który miał największy wpływ na rezultaty warsztatów – czas. Tydzień pracy pozwolił na wypracowanie sporej ilości materiałów, projektowanych w odniesieniu do potrzeb mieszkańców. Oczywiście, każdy dodatkowy czas pozwoliłby na podniesienie jakości projektowanych rozwiązań, ich lepsze dopasowanie do potrzeb, skuteczniejsze wdrożenie mieszkańców w ich użycie itd. To, czego z całą pewnością zabrakło w procesie, to moment weryfikacji – powrót na Bobrek, sprawdzenie poprawności wykorzystywania narzędzi, krytyczne spojrzenie na ich kształt oraz ich ewentualne poprawienie. Nawet jednodniowe warsztaty mogłyby znacząco wpłynąć na rezultaty i zredukować ryzyko niewykorzystania wspólnie wypracowanych materiałów.

Drugim elementem, mogącym potencjalnie bardzo pozytywnie wpłynąć na efekty, byłby czas na wdrożenie wypracowanych narzędzi na jednym wspólnym spotkaniu z mieszkańcami.

Rezultaty, opinie

Urząd Miasta
Bytomia

Władze miasta Bytomia z dużym zainteresowaniem przyjęły efekty realizacji projektu „Design w terenie!”. Rezultaty projektu zawarte w przejrzystej broszurze będą dla miasta stanowiły podstawę identyfikacji projektów w ramach aktualizacji dokumentów strategicznych i programowych. Zawarta w materiale analiza problemów odzwierciedla potrzeby mieszkańców Bobrka, określa ich hierarchię, pokazuje różne metody ich skutecznego rozwiązywania. Na uwagę zasługuje zaprojektowanie i prezentacja logo dzielnicy oraz narzędzi do prowadzenia kampanii internetowej (m.in. na portalu społecznościowym Facebook). Rozwiązania te powinny sprzyjać współpracy pomiędzy mieszkańcami, identyfikować ich na zewnątrz jako grupę, wzmacniać ich przekaz, czynić go bardziej spójnym, a dzięki temu przyczyniać się do rozwiązania ważnego problemu, jakim jest zły wizerunek dzielnicy. W te pomysły wpisuje się inicjatywa pokrycia murem opuszczonego budynku byłego Domu Kultury, znajdującego się na skrzyżowaniu głównych dróg w Bobrku. Zakładamy, że poprawa komunikacji pomiędzy urzędem a mieszkańcami zainicjuje zmiany po stronie urzędu, gdzie pojawią się liderzy, dla których analiza będąca rezultatem projektu stanie się podstawą do dalszych działań. Z punktu widzenia urzędu niezwykle ważne okazało się spotkanie z ekspertami projektu „Design w terenie!”, na którym zaprezentowano rezultaty warsztatów szerokiemu gronu pracowników urzędu i miejskich jednostek organizacyjnych. Rezultaty warsztatów uświadamiają również, że takie elementy przestrzeni publicznej jak: ławki, przystanki, przejścia dla pieszych, skwery, ogrody czy murale stanowią przykłady udogodnień, które wprowadzić można w krótkim czasie, przy niewielkim nakładzie kosztów, w stosunkowo prosty sposób. W naszej opinii te siedem dni złożone z wykładów otwartych, warsztatów z mieszkańcami i prac w grupach, zostało maksymalnie wykorzystane dla poprawy wizerunku i postrzegania dzielnicy przez jej mieszkańców oraz osoby spoza Bobrka.

1.

Odkrywanie
Stawianie pytań

2.

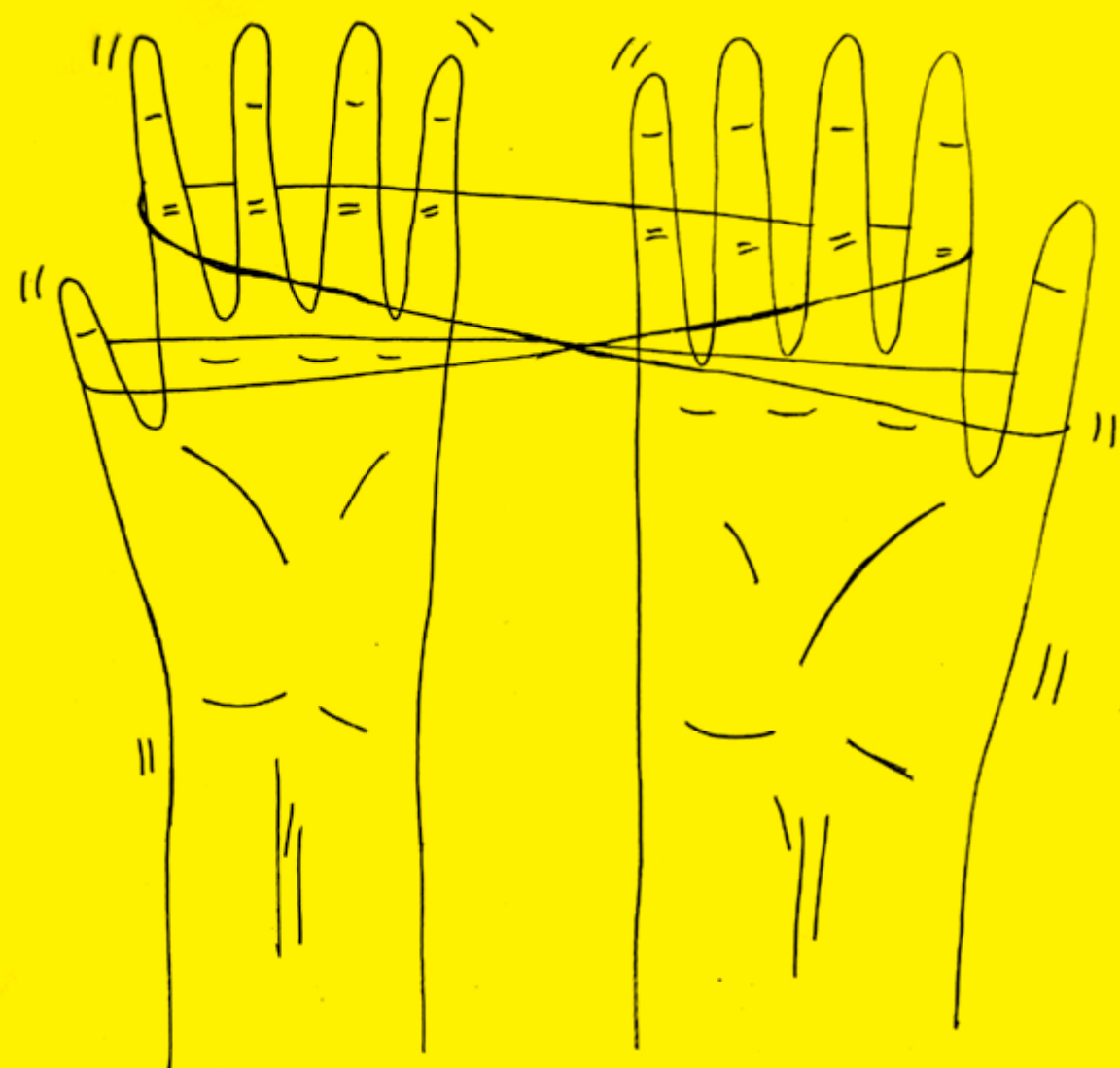
Określanie
Formułowanie celów

3.

Rozwijanie
design w praktyce

4.

Kontynuacja
Co dalej?

wykorzystanie rezultatów

UM Bytom

Zakłada się wykorzystanie rezultatów projektu „Design w terenie!” w pracach nad aktualizacją miejskich dokumentów strategicznych i programowych, m.in. poprzez ich przełożenie na konkretne projekty. Z pewnością w nowelizowanych dokumentach nacisk zostanie położony na partnerstwo w osiąganiu zamierzonych celów. Doświadczenia płynące z udziału w projekcie wskazują na zasadność funkcjonowania Terenowych Punktów Pomocy Społecznej oraz realizacji Programów Aktywności Lokalnej. Dopracowania wymaga jednak ich wykorzystanie dla potrzeb kontaktu z mieszkańcami dalece wykraczające poza pomoc społeczną. Już teraz podjęliśmy działania na rzecz powielenia dobrych praktyk z Bobrka na inne dzielnice miasta.

„Design w terenie!”
– opinie o warsztatach

Weronika Kiersztejn

Zdecydowałam się wziąć udział w warsztatach ze względu na ich strukturę i charakter oraz formułę pracy, która opiera się głównie na współpracy z lokalną społecznością. Dużym atutem okazało się również zebranie interdyscyplinarnego zespołu zarówno wśród ekspertów, jak i studentów.

Były to moje pierwsze warsztaty, na których mogłam pracować z mieszkańcami. Bardzo pozytywnie zaskoczyła mnie ich aktywność, świadomość ich sytuacji i chęć zmiany. Dzielnica Bobrek boryka się z wieloma problemami i większość z nas pewnie nie zdawała sobie nawet sprawy z tego, jak bardzo są one zakorzenione.

Jedna rzecz, której zabrakło mi podczas pracy, to chwila na podsumowanie warsztatów, w trakcie której studenci i eksperci mogliby się spotkać i omówić pełne efekty pracy oraz podzielić się wnioskami „na gorąco”. A wnioski w tym wypadku na pewno są bardzo pouczające.

Krystian Kowalski

dlaczego zdecydowaliście się wziąć udział?

Skusiła mnie formuła warsztatów, która zakładała zaangażowanie w proces projektowy mieszkańców, pracowników socjalnych oraz urzędników. Dzięki uczestnictwu wszystkich zainteresowanych stron można sformułować właściwe pytania i skutecznie szukać na nie odpowiedzi. W rezultacie rozwiązywane są prawdziwe problemy dotyczące miejsca i mieszkańców.

Ogromną zasługę w prawidłowym przebiegu warsztatów mieli sami studenci, którzy wykazali się ogromną dojrzałością. Przyjęli proponowaną metodę, rezygnując ze znanych im narzędzi, w których stosowaniu czuli się komfortowo. To wymagało otwartości i odwagi z ich strony, ale szybko zaprocentowało zgranymi zespołami, które wypracowały uzupełniające się rozwiązania. Zaskoczyła mnie empatia studentów i ich zaangażowanie w rozwiązywanie problemów dzielnicy.

Adam Musielak

uczestnik

Warsztaty „Design w terenie!” ponownie były (to mój powtórny udział) fascynujące, pełne zaangażowania zarówno ze strony uczestników (projektantów), jak i mieszkańców dzielnicy Bobrek. Przyjechaliśmy na warsztaty naładowani pozytywną energią, pełni zapału do pracy. Dzięki ekspertom mogliśmy poznać nowe metody pracy oraz działania pozwalające udoskonalić i usprawnić proces projektowy, którego rezultatem są dobrze przemyślane i solidnie wypracowane projekty. Przez siedem dni staraliśmy się poznać obszar naszych działań (dzielnica Bobrek), poznać ludzi, ich zwyczaje, a także problemy, z którymi borykają się na co dzień.

Godne uwagi okazało się ogromne zaangażowanie mieszkańców, którym zależało na wprowadzeniu zmian w otoczeniu oraz na poprawie wizerunku dzielnicy. Był to tydzień ciężkiej, ale owocnej pracy. Poznaliśmy siebie, swoje możliwości i przekonaliśmy się, że warsztaty „Design w terenie!” są wyjątkowym wydarzeniem – okazją do udoskonalenia i pogłębienia wiedzy oraz kształcenia umiejętności współpracy z ludźmi (mieszkańcami), ponieważ kto, jak nie oni, może lepiej znać problemy, wady i zalety przestrzeni, w której na co dzień mieszkają i żyją?

Joanna Derlatka

uczestnik

Według mnie fenomenem tych warsztatów jest to, że nagle grupa osób, która wcześniej w ogóle się nie знаła, w której każdy jest z innej, bardziej lub mniej podobnej branży, spotyka się i wspólnie pracuje.

Najlepsze jest to, że taka formuła się sprawdza, a zróżnicowane doświadczenie, zdolności i predyspozycje członków grupy tworzą nową jakość projektowania. Każdy zwraca uwagę na inne, ale bardzo często istotne sprawy, przez co nasze projekty są kompletne.

Kolejną nowością dla mnie jest specyfika projektowania społecznego, z którą właśnie na Bobrku po raz pierwszy miałam do czynienia w praktyce. Kiedy nagle trafia się do grupy docelowej, czyli poznaje się mieszkańców i ich namacalne problemy, przebywa się w ich gronie, wspólnie szuka rozwiązań, okazuje się, że jest to całkowicie inny rodzaj zaangażowania w projekt. Dodatkowo, kiedy np. przechodzi się już do przedstawienia wstępnych pomysłów i wysłuchania opinii mieszkańców, czuć, jak wielka odpowiedzialność spoczywa na naszych barkach. Odbiorcy projektów są tuż obok nas, śmiało i szczerze mówią o naszych propozycjach. To dla mnie bardzo cenne doświadczenie. ;-)

UM Bytom

Z pewnością uczestnictwo w warsztatach było dla nas ciekawym i inspirującym doświadczeniem. Jesteśmy pod wrażeniem zaangażowania wszystkich członków zespołu projektowego, zarówno studentów, którzy wykazali się otwartością, kreatywnością, zaangażowaniem, umiejętnością nawiązywania kontaktów z mieszkańcami, pogłębioną analizą zebranych informacji, jak i ekspertów, których spostrzeżenia będą bez wątpienia przydatne w planowanych działaniach. Szczególną inspirację stanowić mogą zaprezentowane na wykładach otwartych przykłady pomyslnych realizacji w przestrzeni publicznej, uwzględniających rolę architektury, sztuki i designu w rozwoju miast, dobre praktyki w zakresie zaangażowania mieszkańców wdrażane w kraju i za granicą. Oprócz bezpośrednich rezultatów warsztatów niezwykle istotna wydaje się wiedza na temat metod partycypacji społeczności lokalnej i sposobów poprawy skuteczności komunikacji pomiędzy mieszkańcami a urzędem, których praktyczne zastosowanie mogliśmy zaobserwować podczas spotkań z mieszkańcami, liderami lokalnej społeczności, a także z urzędnikami. Ważne jest również to, że dzięki udziałowi w projekcie mogliśmy lepiej poznać się nawzajem oraz znaleźć wspólne punkty w naszym zróżnicowanym zakresie działań. W przyszłości będzie to procentowało jeszcze lepszą współpracą na rzecz mieszkańców i zrównoważonego rozwoju Bytomia.

THE IDEA BEHIND THE WORKSHOP

“Design in the Field!” is exactly what the name suggests - designing on the spot. Ten students majoring in design at Silesian universities live for a week together with experts in a given municipality – a place for which they will prepare a design concept that will recover or enhance its functioning. In this way the design team will be able to get to know the place, to observe it for a while and to talk to its inhabitants in order to learn as much as possible from them. The introductory meeting about the potential of the place and its local problems and needs should raise questions, induce the need to look for answers and for the best possible design solutions.

BOBREK AND ITS INHABITANTS

Out of thirteen Silesian municipalities that applied for participation in the competition the selected one was Bytom, which best justified the need for organising the workshop. We chose a particular neighbourhood: Bobrek. The first impression of the workshop participants who were there for the first time was related with the Silesian atmosphere. They were mesmerised by the architecture, culture and the inhabitants – open and cheerful people. The community loves their neighbourhood, and they express their local patriotism by showing vivid interest in issues related with their own street, yard, surroundings and by great knowledge of the history of the place. The inhabitants know the problems that their neighbourhood – Bobrek – struggles with and what is more, they are willing to change it and are not afraid of changes.

THE COURSE THE WORKSHOP

The most important thing to remember during the workshop was to be practical and to answer to crucial local needs. Seven days of intense work – though it seems short – turned out to be enough to get to know many aspects of Bobrek: its architecture, interpersonal relations, the atmosphere and the way that the local community functions. Staying in a given place and undergoing a particular cycle of events allows one to perceive details, to get closer to the inhabitants, who begin to trust you and believe that changes are possible.

The intense workshop week was filled with talks with the inhabitants, discussions and field visits. The community gave a very warm welcome to the “Design in the Field!” team and they would regularly come to meet with the designers at the Local Aid Centre No. 6.

During the workshop a few open lectures were also given. Their aim was to inspire both the participants and the inhabitants and to make them think about their neighbourhood in a different way and look at local challenges from a broader perspective.

CONCEPTS FOR BOBREK

Workshop participants decided to deal with two areas of problems, the solution of which ought to be a good start for improving the quality of life in Bobrek.

One group worked on a brochure-report, that would present the diagnosis for the place, including the observed problems and the neighbourhood's potential. All the information was presented in the form of a graphic scheme showing the relations between particular problems and their outcomes. It indicated the causes for the problems and how the results of solving one of them might initiate the solution of several others. Such an analysis is also convenient in establishing the hierarchy of problems.

The inhabitants of Bobrek, due to their great attachment to their home and due to the activity of the Local Aid Centre, are very well integrated. It is worth to take advantage of the potential. One of the occurring problems turned out to be the way the inhabitants communicate with the Town Hall. The “Design in the Field!” team proposed a scheme of operation that would make it easier for the inhabitants to not only understand how information is passed within the local community and in contact with the officials, but also to shorten the formal path between an inhabitant and an official.

The other group undertook to solve the problem of showing the place's potential and engaged the inhabitants and their activities by designing visual identification for Bobrek. It is going to be the first neighbourhood in Bytom with its own logo. The design of a new visual identity will distinguish Bobrek among other neighbourhoods and will facilitate identification in communications through letters, posters or press releases. The design will not only include the very visual identification, but also its application and possible channels of town image promotion.

COOPERATION / ACKNOWLEDGEMENTS

The work of the team would not be possible without the engagement of Bytom Town Hall representatives, who invited the designers to their town (Lucjan Goczoł, Magdalena Mazurkiewicz, Department for Strategic Planning and European Funds).

Our special thanks also go to Aleksandra Bubniak and Krystyna Fornal – responsible for the implementation of the Local Activity Programme carried out by the Municipal Family Support Centre (MOPR) in Bytom – for their assistance in organising the workshop and for providing accommodation for our designers.

WHAT NEXT?

During a vernissage, when the workshop was summarised, the inhabitants welcomed the proposed ideas with enthusiasm which we could tell by their positive opinions and a colourful gift with treats that was given by Ms. Aleksandra Bubniak, the Local Activity Programme coordinator in Bobrek, on behalf of the inhabitants to professor Wiesław Gdowicz from the Academy of Fine Arts, the Design Silesia coordinator on behalf of the Academy.

The proposed logo and ideas for Bobrek promotion through e.g. Facebook, met with full acceptance of the inhabitants. We can already trace the activities in Bobrek by clicking the “Like” button on the neighbourhood profile created by workshop participants: <http://www.facebook.com/pages/Bobrek-dzia%C5%82ajmy/454220881314164?fref=ts>. It is now administered by the inhabitants themselves.

The brochure that summarises the whole week of “Design in the Field!” and presents the concepts for Bobrek was delivered to the President of Bytom on the 21st March during a meeting with Bobrek inhabitants.

We hope that the prepared solutions will help to reveal the good aspects of Bobrek and that they will contribute to better communication between the inhabitants and representatives of the Town Hall in Bytom.

OPINIONS

Marlena Happach, architect, founder and President of the “Odblokuj” Association

expert-coordinator in the “Design in the Field!” project

Bobrek which became the subject of this edition of the “Design in the Field!” workshop is an exceptional place. The well-arranged brick development of the rich industrial neighbourhood that had been neglected for years, slowly turns into ruin. The problems of Bobrek are typical for the whole town of Bytom, but in this particular place they seem to be condensed. The effects of changes in the economic nature of the town – coalmines and big industrial facilities being shut down – are growing unemployment and impoverishment. The area that has been released from the arms of industry has lost its function and its host. Degraded, unsecured and with no perspectives the land became unwanted and ownerless. Lack of supervision and liberal approach to regulations turned these areas into landfills, where even dangerous waste has been disposed of. That is how Bobrek, an estate in the suburbs of Bytom, away from the town centre, was burdened with the vicinity of refuse dumps and landfills. As a result, the impoverished neighbourhood, where services – shops, catering business, pharmacy – turned groundless, became the symbol of the worst part of the town. The negative image is not only confirmed by what the inhabitants say, but also by the general opinion about the area which is reflected in unpleasant jokes about Bobrek. Facing such great problems of everyday life – no job, poverty, contaminated environment – social and cultural issues lost importance. A cultural centre, green and recreation areas, playgrounds are at the very bottom of the list of needs of the inhabitants.

The great values of Bobrek, however, apart from space and architecture of the place, are the activity and strength of the people. It is due, to a large extent, to the work carried out by the Municipal Social Aid Centre (MOPS) under the Local Activity Programme, which became a sort of community centre for the inhabitants. Even though their capacities are small, the inhabitants and the MOPS workers organise many events under the Programme – courses, workshops, picnics, competitions, trips. The youth are animated by an energetic and effective group of street pedagogues. Younger children can also use the local day-room.

The problems young designers had to face in Bobrek could definitely not be solved during a week’s workshop. The results of the project that were assumed at the beginning, that included small changes in the space which could be performed at low cost, such as arranging the yard, the playground, a bench, a meeting place, turned out to be unnecessary. The inhabitants introduced such changes on their own, without any support from outside their community. At first the workshop participants tried to respond directly to the problems indicated by the inhabitants. However, we soon decided together, that preparing elaborated programmes of support for the unemployed and professionally inactive people with comprehensive psychological assistance required a lot of funds, an office and staff, which could not be organised by students of designing and artistic faculties.

An analysis of the structure of the neighbourhood’s problems showed, however, some important issues which, once dealt with, could have a real impact upon further development of the neighbourhood. The key issue turned out to be communication with town authorities. The so far undertaken activities were perceived by officials as symptoms of helplessness and demanding attitude of the inhabitants. It turned out, that communication was first of all incoherent – though there is a very active group of people in Bobrek, their priorities vary, and they focus on problems of particular groups (mums with children, young people, environmental activists) rather than of the whole community. Thus, the most important thing to do was to establish the hierarchy of the problems and to join the forces for a single case at one time only.

According to the workshop participant the most important problem of the neighbourhood is the landfill. If waste disposal in their vicinity is not stopped, any activities undertaken in the area will be pointless, as in a few years’ perspective the results will be irreversible and the negative impact so huge, that the inhabitants will have to be resettled to replacement homes. Further issues that need to be addressed are social, entertainment and cultural matters.

What became the scope of the workshop was presenting the carried out analyses and strategies to the inhabitants and local authorities in a clear way, so that both parties could focus on particular actions and goals. For this reason a brochure was prepared – it presented the whole process, from the local conditions to the final results of the analyses. At the same time the workshop participants also decided to take care of another problem from the list of needs, namely the image of the neighbourhood. This problem was chosen mainly due to the need of emphasising

the main communication, which can be made more efficient by coherent image and support for inhabitants through their internal organisation. To achieve this goal a logo was designed, as well as templates of posters, official letters, promotional products and an email box was set up together with a Facebook profile.

The results of the workshop might not be as spectacular as those of the previous editions, where particular changes were introduced or object were made. The method of operation was, however, adjusted to the circumstances and expectations. We did not deal with impossible plans that would be put aside and forgotten, or shown at an exhibition, at best. We wanted to give as much support to Bobrek inhabitants as possible in such a short period of time, hoping that this small contribution would have impact upon their reality and would improve the fate of this forgotten neighbourhood, for which glorious days may still come.

PAGE 102

Michał Kozik, designer, MUSK collective design expert-coordinator in the “Design in the Field!” project

The results of the workshop have to be evaluated in the context of particular conditions, possibilities and expectations.

Working conditions:
The team worked with a well-organised community, access to information was not hampered, however the number of issues that the inhabitants referred to covered unexpectedly many spheres of life, which made information unclear and so the participants had to face it and put what they heard in order.

What is more, slight resistance of the inhabitants could be noted in their attitude towards the town authorities, which was caused by their unsuccessful attempts to sort out problems in the Town Hall in the past.

The Town Hall representatives were eager to cooperate, they were open to the workshop participants and the inhabitants as well. We could also see that they were not aware of the situation and of the inhabitants’ needs.

Possibilities:
While working with no budget at all, for one week, in a group of 10 participants, 5 coordinators, with the supports of MOPS workers and quite a big group of inhabitants, we could note to things:

There was a considerable intellectual potential that was limited in its actions by time – this allowed to get to know the neighbourhood only superficially, and then a few days of designing work followed.

The possibilities of preparing some goods that would require some expenses were close to zero.

Expectations:
There were two groups of stakeholders in the project, whose basic expectations differed, though they turned out to be consistent in a long run.

On one hand, the inhabitants were happy because of the very presence of the “Design in the Field!” team (which was due to the fact that Bobrek has been perceived by the inhabitants of Bytom and its surroundings only in a negative context). On the other hand, we could sense that people expected that we would solve extremely hard and complex problems, that the neighbourhood had been struggling with for years within a week’s workshop. Moreover, the inhabitants expected substantial outcomes of the workshop, something that they could see and touch. This was quite understandable in their situation, and making their dreams come true became one of the first tasks that our team faced.

The other stakeholder was the Town Hall, which expected us to show them methods of effective communication with the neighbourhood inhabitants, as it could help to understand their key problems and then to solve them.

Results:
In the context of conditions, possibilities and expectations, the “Design in the Field!” team prepared a list of task – the success of the project can be measured by their accomplishment. These were:

- identifying the problems that the inhabitants find the most important
- presenting actual possibilities related with the workshop to the inhabitants
- elaborating, together with the inhabitants, an alternative way of communicating their problems effectively
- elaborating tools allowing to solve current and future problems more efficiently
- handing over the tools and introducing them to the people
- preparing a visual, tangible harbinger of changes

The above tasks have, without any doubt, been fulfilled. The inhabitants confirmed the prepared hierarchy of problems, they showed they were satisfied with the results and they saw a chance for changing the image of their neighbourhood, the forerunner of which is the new visual identification for Bobrek. What is more, a dialogue between the inhabitants and the Town Hall, which had been invisible, started.

The greatest threat, however, that might have a negative impact upon the workshop outcome is that the elaborated tools and visual identification might not be used in a short term.

A reliable opinion on the workshop results can only be formed after some time, perhaps six months or even a year. Only then will we be able to tell whether the inhabitants identify themselves with the designed visual identification and whether it has contributed to improving the image of the neighbourhood. After this time it will also be possible to verify whether the designed tools are effective, if they have

been used and if the result of their use brings the community closer to solving their crucial problems.

Obviously, each success or failure that occurs in connection to the workshop will result from several aspects of the project – the quality of provided tools as well as the willingness and correctness of their use by the inhabitants. Thus, the project's success or failure will be shared by Bobrek inhabitants and the “Design in the Field!” team.

Towards a joint success

There is one element that keeps recurring in the process and which had the greatest impact upon the workshop results. Time. During a week of work a lot of materials, designed with reference to the inhabitants’ needs, were elaborated. Of course, if more time was given, then the quality of the designed solutions would be higher, they would better suit the local needs, and the inhabitants could be better instructed on how to use them, etc.

What was definitely missing in the process was verification – going back to Bobrek, checking on the use of the tools, having a critical look at them and introducing possible improvements. Even if, at the minimum, a one-day workshop was organised, it could have a great impact upon the outcome of the week’s work and it could minimise the risk of not using the materials that were jointly elaborated. Another element that might potentially have a very good influence upon the results would be additional time for implementing the prepared tools during a single meeting with the inhabitants.

Opinion on the workshop outcome – the Town Hall of Bytom

Lucjan Goczoł, manager
Magdalena Mazurkiewicz | Department for Strategic Planning and European Funds

The authorities of Bytom were very much interested about the outcome of the “Design in the Field!” project. The results, included in a transparent brochure, will provide the basis for future project identification in the course of updating strategic and programme documents for the town. Materials and problem analysis included in it reflects the needs of Bobrek inhabitants, it defines their hierarchy, it shows various methods of efficient problem solving. What is of particular interest is the design and presentation of the neighbourhood logo and of tools for an Internet campaign (e.g. the Facebook social network). These solutions should foster cooperation between the inhabitants, identify them outside as a group, enhance their communications, make them more coherent, and thus help to solve the key problem, which is the bad image of the neighbourhood. These ideas go together with the initiative of covering the abandoned former cultural centre building, which is at the junction of the main roads in Bobrek, with a mural. We are assuming that an improvement in communication between the authorities and the inhabitants will initiate changes in the Town Hall, and that some leaders will emerge, for whom the analysis that is the outcome of the project will provide grounds for further actions.

From the point of view of the Town Hall the meeting with “Design in the Field!” experts turned out to be very important. During the meeting the results of the workshop were presented to a large group of Town Hall workers and municipal organisational units. The results of the workshop also make one realise that such elements of public space as benches, bus stops, pedestrian crossings, squares, gardens or murals are examples of conveniences that may be introduced in a very short time, at low costs and in a relatively simple way. In our opinion the seven days that comprised open lectures, workshops with the inhabitants and working in groups have been used in full in order to improve the image of the neighbourhood and change the way Bobrek is perceived by its inhabitants and people from the outside to the better.

Using the results

It is assumed, that the results of the “Design in the Field!” workshop will be used in updating strategic and programme documents for the town, e.g. by incorporating them in particular projects. The amended documents will definitely emphasise partnership in achieving goals. Experience gained through participation in the project shows that the Local Aid Centres are very helpful and justified and so are the Local Activity Programmes. Their use, however, needs to be adjusted to achieve better communication with the inhabitants which should go far beyond social aid. We have already started activities aiming at disseminating the good practices from Bobrek in other neighbourhoods of the town.

The “Design in the Field!” workshop was carried out under the Design Silesia II project, which supports the development of the creative sector in our region.

Find more information on: www.design-silesia.pl

